

vergadering **C24**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en
Armoedebestrijding

van 12 oktober 2021

(Een aantal sprekers namen mogelijk deel via videoconferentie.)



**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Freya Saeys aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de kwalificatie van kinderbegeleiders – 4578 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Celia Groothedde aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het tekort aan kindbegeleiders in de kinderopvang – 4626 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Hannes Anaf aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het personeelstekort in de kinderopvang – 8 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de bijkomende kinderverzorgers in het onderwijs en de effecten op de invulling van vacatures van kinderbegeleiders in de kinderopvangsector – 22 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de werkdruk bij het beroep van kinderbegeleider – 39 (2021-2022)	
INTERPELLATIE van Ilse Malfroot aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de crisis in de sector van de kinderopvang – 2 (2021-2022)	5
VRAAG OM UITLEG van Freya Saeys aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over jongdementie – 4554 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Immanuel De Reuse aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de mogelijke verbetering van de thuiszorg voor dementerenden – 4607 (2020-2021)	
GEDACHTEWISSELING over Dementieplan 2021-2025 – 3 (2021-2022)	35
VRAAG OM UITLEG van Freya Van den Bossche aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de zorgwekkende cijfers rond geestelijke gezondheid – 4552 (2020-2021)	59
VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over samenwerking met de FOD Financiën voor het verlaagde btw-tarief voor de aankoop van een wagen door personen met een handicap – 4648 (2020-2021)	64

VRAAG OM UITLEG van Elke Sleurs aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de ondersteuning van huisartsen en de hervorming van het Impulsfonds
– 17 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneeckhout aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het tekort aan huisartsen
– 18 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Rudder aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het tekort aan huisartsen in gemeenten
– 142 (2021-2022)

66

VRAAG OM UITLEG van Freya Saeys aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de kwalificatie van kinderbegeleiders
– 4578 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Celia Groothedde aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het tekort aan kindbegeleiders in de kinderopvang
– 4626 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Hannes Anaf aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het personeelstekort in de kinderopvang
– 8 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de bijkomende kinderverzorgers in het onderwijs en de effecten op de invulling van vacatures van kinderbegeleiders in de kinderopvangsector
– 22 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de werkdruk bij het beroep van kinderbegeleider
– 39 (2021-2022)

INTERPELLATIE van Ilse Malfroot aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de crisis in de sector van de kinderopvang
– 2 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Stefaan Sintobin

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Voorzitter, minister, begeleiders in de kinderopvang en onthaalouders moeten voor 1 april 2024 een kwalificatie behalen om actief te kunnen blijven in de kinderopvang. Uit het antwoord op mijn vraag nr. 829 van 20 augustus 2021 leren we dat er 879 kinderbegeleiders in de groepsopvang niet beschikken over de nodige kwalificatie. Slechts 182 kinderbegeleiders zitten in een kwalificerend traject.

In de gezinsopvang zijn er 605 aangesloten onthaalouders die niet beschikken over de nodige kwalificatie. 442 volgen een kwalificerend traject. 71 onthaalouders hebben aangekondigd dat zij tegen 2024 hun activiteit als onthaalouder zullen stopzetten.

Voor de onthaalouders aangesloten bij een dienst, werd aan de pools gezinsopvang de opdracht gegeven om deze trajecten/assessments te begeleiden.

Minister, wat is de situatie bij de zelfstandige onthaalouders op het vlak van kwalificatie? Hebt u zicht op de kwalificatietrajecten die in de komende jaren nog zullen worden opgestart voor onthaalouders en kinderbegeleiders?

Hoe verklaart u dat meer dan twee derde van de onthaalouders zonder gepaste kwalificatie in een kwalificatietraject zit, terwijl 75 procent van de kindbegeleiders in de groepsopvang niet in een kwalificatietraject zit? De pools gezinsopvang

begeleiden aangesloten onthaalouders. Is een gelijkaardige begeleiding voorzien voor kindbegeleiders in de groepsopvang?

Uit uw antwoord op mijn schriftelijke vraag blijkt dat 71 onthaalouders aankondigen hun activiteit te zullen stopzetten. Die stoppers komen boven op de jaarlijkse uitstroom van onthaalouders. Misschien zal ook een deel van de kindbegeleiders in de groepsopvang hun activiteit stopzetten in 2024. Zult u nog initiatieven nemen om deze mensen aan boord te kunnen houden?

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, het jaar is voor de kindbegeleiders gestart op een moeilijke manier. Het tekort aan kindbegeleiders is heel nijpend. Dat legt nog grotere druk in een moeilijke situatie op de mensen die op de werkvloer staan. Heel veel mensen vallen uit omdat ze het simpelweg niet meer kunnen dragen. Dat probleem is hier al regelmatig de revue gepasseerd, zowel in de plenaire vergadering als in de commissie. U hebt verschillende inspanningen gedaan vanuit uw beleid. Deze inspanningen zijn, getuige het groeiend en toenemend tekort, echter niet voldoende gebleken.

De kinderopvang heeft nood aan een aantal structurele veranderingen, maar het gebrek aan appreciatie stuit hun tegen de borst, terwijl ze ons mee door de afgelopen crisis hebben gedragen. De arbeidsomstandigheden zijn dermate dat steeds minder mensen voor zowel de opleiding als voor het beroep kindbegeleider kiezen en eruit stappen. Dit geeft een algemene malaise aan en een nood aan hervorming van de sector. Maar hoe heviger deze malaise wordt, hoe nijpender ook het gebrek aan kinderopvangplaatsen, door een gebrek aan kinderopvang.

Ik heb een aantal voorbeelden in mijn vraag aangehaald. De stedelijke kinderopvang in Antwerpen moest twee uur per dag sluiten, maar intussen is dat nog veel nijpender geworden en zijn er nog straffere maatregelen genomen. Vervanging is blijkbaar niet te vinden. WTV geeft aan dat er nauwelijks nieuwe onthaalouders te vinden zijn. Ferm zit met de handen in het haar, en dat geldt ook voor de buitenschoolse opvang. Overal berichten lokale en nationale media over de moeilijke arbeidsomstandigheden, maar ook over het tekort aan kindbegeleiders. Daardoor ontstaat er een structurele crisis.

Door het gebrek aan een diepgaande structurele hervorming komt ook de economische functie van de kinderopvang op de helling te staan. We gaan het niet redden met een uitbreiding van de plaatsen – wat zeker nodig was – en een paar honderd bachelors pedagogie van het jonge kind en andere maatregelen die in het Vlaams intersectoraal akkoord 6 (VIA 6) staan. We vrezen voor een nog grotere ongelijkheid in de sector in de invulling van kindplaatsen. We weten nu al dat mensen in een kwetsbare positie veel minder toegang hebben tot een plaats in de kinderopvang.

Kindbegeleiders geven zelf aan dat ze heel vaak niet de nodige kwaliteit kunnen leveren die nodig is voor zulke kleine kindjes en tijdens die eerste duizend dagen. We vrezen dat ouders op lange termijn steeds vaker voor een gesloten deur zullen komen te staan.

Daarbovenop komt de beslissing van minister Weyts om kindbegeleiders te werk te stellen in het kleuteronderwijs. Op zich is dat een heel degelijke beslissing, maar ze kon natuurlijk voor de sector niet op een slechter moment komen. Dat zorgt ook nog voor een drain naar het kleuteronderwijs. De kinderopvang geeft de afgelopen weken zelf aan dat er actief wordt gescout om mensen naar het kleuteronderwijs te lokken.

Is deze beslissing rond het inzetten van kindbegeleiders besproken tussen u en uw collega van Onderwijs, en met het middenveld van de kinderopvang? Op welke manier staat u zelf tegenover deze beslissing vanuit het perspectief van het nijpende tekort aan mensen in de kinderopvang?

Hoeveel openstaande vacatures zijn er momenteel in de kinderopvang, hoelang staan deze open en hoe is de vergelijking met vorig jaar?

Plant u bijkomende maatregelen om deze crisis acuut tegen te gaan? Ik weet dat u een toekomstplan hebt, maar u hebt hier in de commissie gezegd dat het maar voor de volgende legislatuur zou zijn. Op die manier gaan we er niet komen. Acht kindjes per begeleider, of meer zelfs, is te veel. De arbeidsomstandigheden zijn niet vol te houden tot de volgende legislatuur. Op welke manier plant u om het resultaat van de werkgroepen rond de toekomst van de kinderopvang bekend te maken en vooral te implementeren, want eigenlijk zijn de recepten nu al heel duidelijk.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Voorzitter, minister, collega's, het is deze week de Week van de Kinderopvang. Het is vandaag toevallig zelfs de Dag van de Onthaalouder en Kinderbegeleider. Het is een dag en een week in mineur, ondanks wat euforieberichten.

Voor de sector stevenen we niet af op een crisis; we zitten er al middenin. Het is geen vijf voor twaalf, het wordt stilaan vijf over twaalf. Er is zoals gezegd een enorm personeelstekort. VDAB telde eind augustus nog 746 niet-ingevulde vacatures voor begeleiders in de kinderopvang en 67 voor verantwoordelijken. De druk op de kinderbegeleiders wordt alleen maar groter, en we boeten steeds meer in op kwaliteit.

Dat kwaliteitsverlies is niet de schuld van de hardwerkende kinderbegeleiders. We hebben het er vaak over gehad de afgelopen jaren: ze zorgen voor onze kinderen in moeilijke omstandigheden – nog eens een pluim daarvoor. De Vlaamse Regering heeft er al in 2014 voor gekozen om de kindratio te verhogen als oplapmiddel om geen echte investeringen te moeten doen in extra plaatsen. Daardoor zitten we met de hoogste kindratio in Europa en laten we twee begeleiders achttien baby's en peuters opvangen. Ik heb zelf twee kleine kinderen en ik weet dat het soms lastig kan zijn om daar alleen voor te zorgen, laat staan dat er zo negen pagadders rond zouden lopen. Heel veel respect daarvoor, maar eigenlijk, eerlijk gezegd, is dit waanzin als je dat op een kwaliteitsvolle manier wilt doen. Koppel dit aan een veel te laag loon, het zware werk en een gebrek aan erkenning, en dit is het resultaat: jonge mensen kiezen niet meer voor het beroep, en huidige kinderbegeleiders vallen uit. Zeker bij de onthaalouders zien we dat heel sterk.

Intussen heeft VDAB het beroep van kinderbegeleider opgenomen op de lijst van knelpuntberoepen met zowel een kwantitatief als kwalitatief tekort aan arbeidskrachten en slechte arbeidsmarktomstandigheden als oorzaken van het tekort.

Mevrouw Groothedde heeft er ook al naar verwezen dat we ondertussen het fenomeen zien dat er toch wel wat kinderbegeleiders overstappen naar het onderwijs omdat minister Weyts geld heeft vrijgemaakt voor 550 voltijdse kinderbegeleiders in kleuterklassen. Veel kinderverzorgers maken effectief die overstap omdat de arbeidsvoorwaarden daar beter zijn. Daar is heel veel ongerustheid over in de sector. Het lijkt er stilaan op dat de slagzin die deze en de vorige regering huldigde 'meer doen met minder' niet leidt tot betere kwaliteitsvolle kinderopvang, maar wel tot crèches zonder personeel. Misschien moeten we daar het meeste bij stilstaan, want de grootste slachtoffers van dit beleid, van deze situatie, zijn natuurlijk de kinderen zelf.

Onderzoek benadrukt dat de eerste drie levensjaren cruciaal zijn voor de verdere ontwikkeling van een kind. Door de personeelstekorten, door de hoge begeleider-kindratio, staat net de zorg en aandacht die onze kinderen nodig hebben, onder druk. Er worden dan misschien wel extra plaatsen gecreëerd, maar wat zijn we ermee als er niemand overblijft om voor onze kinderen te zorgen. De pedagogische kracht die de kinderopvang heeft, komt echt onder druk te staan als we daar niet heel snel iets aan doen, ook tot frustratie van de kinderverzorgers zelf.

Ik wil hier absoluut niet de indruk wekken dat er niets gebeurt. Dat zou oneerlijk zijn. Er zijn inderdaad investeringen in de kinderopvang, maar het is een gezamenlijke zorg dat die niet voldoende zijn. De kwaliteit van de kinderopvang is zo belangrijk voor alle kleine kinderen dat we die echt op punt moeten brengen.

Minister, erkent u dat het vijf voor twaalf is en dat er echt actie moet worden ondernomen om het personeelstekort aan te pakken?

Op welke manier zult u het beroep herwaarderden en ervoor zorgen dat er meer jonge mensen bewogen worden om kinderbegeleider te worden? Op welke manier zult u ervoor zorgen dat de huidige kinderbegeleiders een onthaalouders niet ontmoedigd raken en voor onze kinderen blijven zorgen?

Lopen er op dit moment al concrete acties vanuit uw eigen bevoegdheid om personen toe te leiden naar de sector? Zo ja, hoe evalueert u deze acties? Is er overleg met de minister van Werk om dit personeelstekort op te lossen?

Wat onderneemt u om ervoor te zorgen dat we niet nog meer kinderbegeleiders verliezen aan het kleuteronderwijs?

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Het is vandaag inderdaad de Dag van de Onthaal-ouder en de Kinderverzorger. We hebben de voorbije maanden regelmatig, zowel in deze commissie als in de plenaire vergadering, de bespreking gehad over de sector van de kinderopvang. Er zijn een aantal knelpunten. We weten dat allemaal. Toch wil ik mijn vraag heel graag beginnen met hen allemaal een welgemeende dankjewel te zeggen voor alles wat ze doen om kinderen, kleine kinderen, soms baby's, peuters, elke dag weer op te vangen, om de combinatie werk en gezin voor mensen mogelijk te maken. Eigenlijk is dat een ongelooflijk mooie invulling en vervullen ze een echt noodzakelijke taak.

Het komt veel te vaak misschien alleen maar negatief in het nieuws, maar er gebeuren heel veel investeringen. De heer Anaf heeft er al naar verwezen. Misschien moeten we toch maar beginnen met die positieve noot ter zake en hen allemaal 'dank je wel' zeggen op deze speciale dag, waarop toevallig – denk ik – ook deze vragen hier samenkomen.

Dat er ook wel noden zijn, en nog veel noden, in de sector weten we natuurlijk allemaal. Er is vooral nood aan voldoende werkkrachten om de plaatsen in te vullen, om de bijkomende plaatsen die er gecreëerd worden vanuit de Vlaamse Regering op een goede manier in te vullen, om werkbaar werk te kunnen waar- maken voor iedereen die in de sector is tewerkgesteld.

Daarom heb ik ook een vraag ingediend vanuit een bijkomende bezorgdheid. We weten allemaal dat er heel wat vacatures zijn in de sector en dat je die niet met een vingerknip invult. Daar is een heel actieplan voor nodig. Ik erken dat vanzelfsprekend volledig. U hebt aangekondigd dat u daar werk van maakt.

Gelijktijdig heeft de minister van Onderwijs recent aangekondigd dat er 23 miljoen euro wordt vrijgemaakt om 550 voltijdse kinderverzorgers bijkomend te kunnen

inzetten in de kleuterklas. Dit ter ondersteuning van de kleuteronderwijzers bij zorgtaken, zoals toiletbezoek of eetmomenten.

Vanzelfsprekend is het op zich wel een heel goede zaak dat die ondersteuning er is in het kleuteronderwijs, maar het dreigt de druk op de kinderopvangsector nog te verhogen. Terwijl het aantal vacatures in de kinderopvangsector zelf al hoog is, dreigen er nog mensen uit te stromen of mensen die hadden kunnen instromen, te worden toegeleid naar de kleuterscholen. Zowel de werkuren als het statuut zijn voor kinderverzorgsters of kindbegeleiders immers aantrekkelijker in het onderwijs dan in de kinderopvangsector. De vrees bestaat dat de kinderopvang nog moeilijker voldoende werkkrachten zal vinden dan voorheen al het geval was.

Om enigszins tegemoet te komen aan de verschillen tussen beide sectoren deed ik in het verleden al het voorstel om begeleiders die kinderen opvangen, vanaf vroeg in de morgen tot aan de schoolbel aansluitend ook in te zetten in de kleuterklas, en kinderverzorgers in de kleuterklas dus ook de opvangtaak op zich te laten nemen. Zo kunnen er veel aantrekkelijkere uurregelingen worden uitgewerkt, want nu ligt de werkbelasting van kindbegeleiders in de buitenschoolse opvang vaak gespreid tussen enkele uren vanaf 7 uur 's morgens en dan opnieuw enkele uren vanaf half vier in de namiddag. We zien dat allemaal in onze eigen gemeente. We zien dat wanneer we op bezoek gaan naar kinderopvanginitiatieven. We hebben dat ondervonden met onze eigen kinderen.

Als je je kind afzet voor je gaat werken in een kinderopvanginitiatief, dan neemt een kinderbegeleidster om kwart over acht de kleuters bij de hand en stapt ze ermee op de bus of tot aan de school om ze dan achter te laten in de handen van ofwel kleuterjuffen, ofwel een kinderverzorgster in de school. Dan gaat ze nog een aantal taken uitvoeren in de kinderopvang waarna ze vaak onderbroken uren heeft, gaat ze terug naar huis en moet ze in de loop van de namiddag terugkomen tot wanneer 's avonds alle ouders de kinderen zijn komen ophalen en de kinderopvang spic en span is gemaakt voor de volgende dag. Dat is vanzelfsprekend niet zo aantrekkelijk, zeker ook niet om te combineren met een eigen gezin.

Het komt er dan natuurlijk op aan om de eisen en het statuut van kinderverzorgers in het onderwijs en in de kinderopvang op elkaar af te stemmen, zodat het voor de medewerkers niet enkel mogelijk maar ook aantrekkelijk is om een tewerkstelling én in de kinderopvang én in de kleuterschool op te nemen. Dat dit ook heel wat voordelen zou hebben voor de betrokken kinderen spreekt voor zich. Voor hen betekent dit immers veel meer naadloze overgang tussen opvang en school en blijven de vertrouwde gezichten hen volgen in plaats van dat zij van de ene in de andere hand worden gegeven.

Enkele maanden geleden lanceerde Vlaanderen het project Doorgaande Lijn, om een betere samenwerking en doorstroming tussen kinderopvang en kleuterschool te realiseren. Tijdens de commissievergadering van 4 mei 2021 deed ik naar aanleiding van de bespreking daarvan reeds dit voorstel.

Minister, hebt u overleg gehad met uw collega van Onderwijs over de effecten die de bijkomende werving van kinderverzorgsters kan hebben op de tewerkstelling en de vacatures in de kinderopvang? Ik heb het dan over de bijkomende werving van kinderverzorgsters in kleuterscholen. Wat was het resultaat hiervan? Hoe zal bewaakt worden dat er geen negatieve effecten zijn voor de kinderopvangsector? Hebt u ter zake al vaststellingen gedaan over eventuele verschuivingen?

Hoe kan er een betere afstemming gebeuren tussen zowel het statuut als de taakverdeling van enerzijds kinderverzorgsters die worden ingezet in de kleuterklas, en anderzijds kindbegeleiders in de buiten- of voorschoolse kinderopvang? Wat zijn de barrières? Hoe kunnen die worden ondervangen?

Wordt de afstemming, zoals hierboven bepleit, waarbij enerzijds kindbegeleiders ook kunnen worden ingezet in de kleuterschool en anderzijds kinderverzorgsters in de kleuterscholen eerst mee kindjes kunnen opvangen in de kinderopvang, ook meegenomen in de projectoproep Doorgaande Lijn? Hoeveel aanvragen werden er al ontvangen?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, het is inderdaad toeval, en ook weer niet, dat deze vragen vandaag in deze commissie geagendeerd staan: 'Dag van de Onthaal-ouder' 'Week van de Kindbegeleider'. Met enige schroom zeg ik dan ook dank je wel tegen mijn oud-leerlingen, want ik heb nog lesgegeven in Verzorging. Ik weet dat vele leerlingen in Verzorging startten om in de kinderopvang te gaan werken, met kleine kindjes, totdat de eerste stage achter de rug was en ze zeiden: 'Mijnheer, die zijn zo vermoeiend. Ze hangen de hele dag aan je lijf, maken de hele dag lawaai en je kunt er niet gewoon een babbel mee doen.' Dan gingen ze op stage in een woonzorgcentrum, en velen die begonnen met het idee om in de kinderopvang te gaan werken, switchten na die stage om te gaan werken in een woonzorgcentrum.

Ik spreek daar geen waardeoordeel over uit, want op beide plaatsen hebben we absoluut gemotiveerde medewerkers nodig, die met hart en ziel met mensen werken. Het was voor mij toen wel een eerste vaststelling dat het niet zomaar 'met kindjes spelen' inhoudt. Het is uiteraard veel meer dan dat.

Ik heb dat gezien bij de samenwerkende onthaalouders bij mijn eigen kinderen. Dankzij hen zijn onze kinderen vrij snel zindelijk geworden en hebben ze geleerd dat eten met een lepel gepaard gaat met 'het eten in de mond' en niet met 'het eten overal behalve in de mond'. Dat is de verdienste van Lisa en Wendy.

Ik sluit me daarmee aan bij de bedanking en waardering die mevrouw Schryvers uitsprak aan alle mensen die actief zijn in de opvang van kinderen. Als werkende ouder – door in het parlement veel aanwezig te zijn – bestaan ze gelukkig, anders zouden onze kinderen heel dikwijls letterlijk op de straat staan. Dat zullen veel werkende ouders met mij beamen.

Nog een belangrijke functie is de voorbereiding op het kleuteronderwijs. Die pedagogische opdracht hangt daarmee samen.

Inderdaad wil ik hier namens mijn fractie ook aangeven dat die kinderbegeleiders een cruciale rol hebben. Maar ik stel vast dat de druk op de arbeidsmarkt voor dezelfde soorten profielen stijgt. Het is al aangehaald: het aantal kinderen per begeleider is één zaak, maar twee, minister, u hebt er ook al naar verwezen, ook hier komt een pensioengolf aan. Wat vroeger organisch is gegroeid, wie onthaal-ouder was, kon naast de eigen kinderen ook nog andere peuters opvangen, en deed dat met veel overtuiging. We hebben daar kwaliteitseisen aan gekoppeld. Ik ben natuurlijk niet tegen kwaliteitseisen, maar dat maakt wel dat er onthaalouders mee gestopt zijn. De druk was te hoog voor hen, namelijk het papierwerk waar ze minder mee bezig waren. Dat wilde ik hier nog eens benadrukken.

De meeste problemen zijn geschetst; ik wil die niet herhalen. Maar kijk ook naar de startende onthaalouders en begeleiders. Mensen beginnen eraan met veel goede moed, maar houden het niet lang vol. Dat heeft budgettaire redenen, maar ook redenen van waardering, organisatie en begeleiding.

Minister, welke concrete maatregelen kunt u nog nemen om de werkdruk bij de kinderbegeleiders te verlagen?

Ziet u al positieve impact van de maatregelen en investeringen met VIA 6? Is dat al kenbaar en zichtbaar?

Bent u bereid om te kijken naar aanpassingen van het Zorgdecreet om mogelijk die werkdruk aan te pakken? Dat was 2014.

Heel wat sectoren werken met een buddy- of meter/peter-systeem om startende collega's te ondersteunen. Zou dat in deze sector ook kunnen zonder daarboven een structuur én een kader? Dat lijkt me geen goed idee; dat zou nog meer mensen kunnen doen weggaan uit de sector.

Gaat u in overleg met minister Weyts om te bespreken hoe de opleiding van kinderbegeleider zo optimaal mogelijk in te vullen? Gaat u dat met beide departementen bespreken? Zoals mevrouw Schryvers al zei, kunnen kinderbegeleiders van de voorschoolse opvang meegaan naar de school, de middagpauze nog doen, en dat er dan iemand anders komt voor de speeltijd en blijft voor de naschoolse opvang. Dat leidt tot een veel betere gezin-werksituatie dan nu met die gebroken diensten, want dat houdt mensen af van de job.

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Vandaag is inderdaad de Dag van de Kinderbegeleiding. De timing van deze interpellatie kon qua symboliek op geen beter moment vallen. Al meermaals zijn de problemen in de kinderopvang aan bod gekomen. Tevergeefs wacht de sector op ingrijpende initiatieven van uwentwege. De sector staat in brand, maar u blust niet! Zowel de kinderopvang, als de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), als het Vlaams Welzijnsverbond, als verschillende kinderopvanguitbaters, als uitgebluste kinderverzorgsters trokken aan de alarmbel.

De problemen zijn haast niet meer te overzien. De kinderopvang zoekt meer dan 400 werknemers. Bovendien liet minister Weyts nog weten dat hij 23 miljoen euro uittrekt voor 550 voltijdse kinderverzorgers in de kleuterscholen om de leraren te ondersteunen. De sector kant zich hier echter tegen omdat ze vrezen nog meer kinderbegeleiders te verliezen aan de onderwijspartner omdat ze daar betere uren en meer verlof hebben.

Alsof het personeelsprobleem nog niet genoeg is, is de druk op de begeleiders te hoog. Ze moeten per begeleider zorgen voor acht of negen kindjes, maar door deze gigantische werkdruk komen ze nauwelijks toe aan het opnemen van de pedagogische aspecten die horen bij hun job. Het agentschap Opgroeien verliest zich in het uitvinden van regeltjes en procedures die de administratieve druk op het personeel gigantisch verhogen. Ook de ongelijkheid in de subsidiëring is niet meer te overzien.

Er zijn opvanginitiatieven die erkend en overgesubsidieerd zijn, die erkend zijn en minder gesubsidieerd zijn, die erkend zijn en niet of nauwelijks gesubsidieerd zijn, die uitgebaat worden door onthaalouders die een waanzinnig slecht statuut hebben. Hierbij zijn er ouders die een vaste prijs of de volle pot betalen, of ouders die een prijs volgens hun inkomen betalen, afhankelijk van het type organisatie waar je kind terecht komt.

De dagprijzen die worden betaald voor de opvang van je kind, variëren tussen de 1,5 en 30 euro per dag. In subsidies gerekend loopt het verschil dat de kinderdagverblijven vragen, op tot 60 euro per kind per dag. Dit systeem toont duidelijk aan dat niet elk kind of elke ouder evenveel waard is.

Deze problemen zijn al jaren bekend, maar worden niet aangepakt door de Vlaamse Regering. U hebt ze zelfs nog in de hand gewerkt door het systeem van

subsidieëring scheef te trekken met het huidige trappensysteem, en de kindratio sinds 2014 op te trekken naar acht of negen kinderen per begeleider afhankelijk van hoeveel personeelsleden er aanwezig zijn in de opvang.

De middelen die zijn vervat in het regeerakkoord, worden voor 70 procent besteed aan het creëren van plaatsen in T1, wat slechts een basissubsidie betreft en waar men moet werken aan een vaste prijs – waar de bijdrage niet gebaseerd is op het inkomen –, en voor 30 procent in T2-plaatsen, die veel hogere subsidies krijgen en aan de ouders een dagprijs berekend op hun inkomen kunnen aanbieden.

Hieruit blijkt dat de huidige Vlaamse Regering de financiële leefbaarheid van de sector, vooral dan voor de T0- en de T1-plaatsen, met andere woorden bij de kleine zelfstandigen, niet erkent.

Hierbij alvast een getuigenis die u ook per mail hebt ontvangen.

‘We zijn een groepsopvang tot 18 kindjes, T1, vergund door Opgroeien. Om zoveel mogelijk aandacht te geven aan de kapoenen én de werkdruk houdbaar te maken, werk ik met 3 begeleiders (bedienden). Je begrijpt dat dit een zware financiële kost met zich mee brengt.

Deze kost lukt zéér nipt! De reden waarom dit haalbaar is, is simpelweg het feit dat ik als zelfstandige geen loon heb. Ik probeer wel om alle kosten van de opvang te dekken met de inkomsten, maar dat is het dan ook wel. Voor mij persoonlijk is er nooit een centje over op het einde van de maand.

Toen met veel tromgeroffel het VIA 6-plan werd voorgesteld, hoopte ik vurig op een verhoging van de subsidie T1. Jammer maar helaas, we visten achter het net. Alweer.

Vorige week ging de mail dan rond dat er nog “een spaarpotje” te verdelen is. Wie tussen de lijnen kan lezen, weet dat dit opnieuw niet voor de opvanginitiatieven uit T0 en T1 is. De mensen uit de laagste subsidietrap leveren schitterend werk, in moeilijke omstandigheden. Het levert geen perspectief op om naar een hogere subsidietrap te geraken. Uit jarenlange – meer dan zeventien jaar – ervaring weet ik dat het een pure loterij is. De meesten onder ons, uit T1, zouden heel wat ademruimte krijgen mocht de subsidie verdubbelen. We vragen dan nog niet eens allemaal T2.

Met de recent gemiste kansen om waardering voor de laagste subsidietrappen, richten jullie een heus bloedbad aan. Misschien is het wel jullie bedoeling om alle “kleine” opvanginitiatieven eruit te krijgen. Wel dan kan ik jullie gerust stellen. Het zal jullie zeker lukken! Al heel wat collega's gaan de deuren sluiten, stoppen als onthaalouder enzovoort. Onze opvang is volgeboekt tot november 2022. Toch weet ik niet of ik dat nog haal.

De begeleiders zien ook wat hun collega's in T2A verdienen. Mijn team is alvast in opstand gekomen: twee van de drie begeleiders vertrekken. De andere eist 300 euro netto opslag plus maaltijdcheques – iets wat niet haalbaar is, dus het is een kwestie van tijd voor de derde ook vertrekt.

Jullie beslissingen zorgen voor een leegloop van begeleiders uit de laagste subsidietrappen. Ik heb een nauw contact met de concullega's uit het Ninoofse. Samen zoeken we vijf begeleiders tegen september! Als deze put niet opgevuld wordt, zijn we genoodzaakt om kinderen te weigeren of – misschien zelfs erger – de deuren te sluiten. Ook het feit dat er in Ninove een kinderopvang bij komt die onmiddellijk in T2A start door de laatste uitbreidingsronde, is dit echt zéér ontmoedigend.’ Dat is de mail, die u ook hebt ontvangen.

Omdat ik nog tijd heb, deel ik nog graag een andere getuigenis van een kinderbegeleider uit een T2A-kinderdagverblijf.

'Beste, graag breng ik even een verslag uit als kinderverzorgster, bijna negen jaar in dienst, en als mama van twee kindjes, van 5 en 2 jaar. Ik doe mijn job ontzettend graag. De liefde van de kindjes is oneindig, maar het wordt steeds moeilijker. Vijf tot vier jaar geleden, wanneer mijn dochter ook nog meeding naar de crèche, hadden we nog meer tijd om activiteiten te doen. We gingen al eens vaker buiten de crèche wandelen, gaan snoezelen in onze mooie snoezelruimte, maar nu staat deze mooie snoezelruimte daar stof te vangen en kunnen we dit bijna helaas nooit meer.

De verantwoordelijke van het kinderdagverblijf staat mee in de werking, maar ook van haar wordt er steeds meer administratief werk verwacht. Er zijn ook meer kindjes, dus meer paperassen, dus ook net wat minder tijd in de werking, waardoor er dus ook weer extra taken voor ons zijn. Er is ook het werk in de keuken: het bereiden van de maaltijden, de afwas en het proper houden van de keuken. Mag ik u eraan herinneren dat ook van alles steeds de temperaturen moeten worden geregistreerd. Stalen dienen genomen te worden, wat dus ook niet op vijf minuten gedaan is.

Ik werk in een kinderdagverblijf van 36 kindjes. Dus het gebouw is ook niet klein. Ook dat dient onderhouden te worden door ons. Mag ik u het aantal ramen in het gebouw besparen? Sorry, maar ik heb er geen tijd meer voor. Wat ik wel jammer vind, is dat mijn kleine spruit, net zoals vele anderen, dus ook de microben terug van de ramen afvegen. Het snot hangt er geregeld op, hoor, maar ze wassen: daar is amper tijd voor.

Ik zou ook graag meer tijd kunnen doorbrengen met de kindjes, ze dingen leren, ze uitgebreider troosten. Maar jammer, dit lukt niet meer. De organisatie waarvoor ik werk, is niet klein. Zieke begeleidsters in een kinderdagverblijf dienen dus ook vervangen te worden. Alweer iemand van het team die niet in onze werking staat.' *(Opmerkingen van Koen Daniëls)*

Ik heb een kwartier, mijnheer Daniëls, voor een interpellatie.

'Noem ik dan even mijn overuren op? Triest eigenlijk. Ik kan er niets mee doen, want ik neem ze niet wanneer ik wil. De hele dag lijkt wel een race tegen de tijd geworden, en dit is waar ik mij aan stoort. Steeds meer wordt er van ons verwacht, maar als het kan met zo weinig mogelijk personeel, en nog liefst aan hetzelfde loon. Zou u dit ..., mijnheer de minister? Ik dacht het niet.

Jammer dat ik mijn zoontje niet hetzelfde kan bieden voor wat mijn dochter kreeg, en dit geldt niet alleen voor mijn kind maar ook voor alle andere kinderen. Gelukkig zien de ouders niet altijd alles, maar zij moeten er wel op vertrouwen dat hun kind goed achtergelaten wordt voor een aanzienlijk bedrag.

Mag ik mijn job alstublieft met meer liefde doen? Mag ik er gewoon meer zijn dan de kindjes op automatische piloot te behandelen en te racen van hier naar daar? Ik ben er zeker van dat ik nog heel veel vergeet op te noemen, maar geen probleem, mijnheer de minister. Ik nodig je uit een volledige dag eens te komen meedraaien en ondervind het zelf. Zullen we die dag eens ruilen van loon misschien?'

Dit was van mevrouw Sylvia Oerlemans.

Minister, hoe zult u de kindbegeleiders motiveren om nog aan de slag te gaan in de kinderopvang? Hoe denkt u de openstaande vacatures ingevuld te krijgen?

Hebt u overleg gehad met uw collega Weyts over het aanstellen van kinderverzorgers in het onderwijs? Wat was het resultaat van deze gesprekken?

Hoe zult u de werkdruk op de schouders van de begeleiders doen afnemen? Welke mogelijkheden ziet u om de kind-begeleiderratio, die momenteel een op acht of negen bedraagt, te verminderen?

Is het uw bedoeling om de kinderopvang die wordt aangeboden door kleine zelfstandigen, in dit geval de zogenaamde T0- en T1-plaatsen, dermate te ontmoedigen door het niet toekennen van voldoende subsidies, zodat zij allemaal hun kinderopvang stopzetten? Wilt u de kleine zelfstandigen uit het opvanglandschap halen?

Hoe ziet u de toekomst voor de nauwelijks gesubsidieerde kinderdagverblijven, zijnde de aanbieders van T0- en T1-plaatsen? Welke acties zult u nemen om hun leefbaarheid te verbeteren?

Hoe verklaart u dat er toch subsidies worden toegekend aan nieuwe initiatieven en de oude betrouwbare initiatieven opnieuw uit de boot vallen?

Vindt u het discriminerend dat sommige ouders voor de opvang van hun kind een tarief moeten betalen dat gebaseerd is op hun inkomen, tussen de 1,5 en de 30 euro per dag per kind, en dat andere ouders ongeacht hun inkomen een dagprijs moeten betalen van meer dan 30 euro? Indien niet, waarom niet?

Heeft elk kind of elke ouder, gelet op dit scheefgetrokken subsidiesysteem, volgens u evenveel kansen op een betaalbare opvangplaats? Heeft bijgevolg die ouder evenveel kansen op arbeid?

Welke acties zult u ondernemen om het statuut sui generis waaronder 4281 onthaalouders werken, te verbeteren? Op welke termijn?

Erkent u de zware administratieve lasten die het agentschap Opgroeien oplegt aan de opvanginitiatieven? Welke acties plant u om deze te verminderen?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Laat me beginnen met me aan te sluiten bij de woorden van appreciatie die hier door de verschillende collega's uit het parlement naar voren zijn gebracht voor het werk dat de kinderbegeleiders elke dag opnieuw verrichten voor meer dan honderdduizend kinderen in Vlaanderen. Meer dan een op de twee kinderen in Vlaanderen worden elke dag opnieuw opgevangen in de kinderopvang. Het aantal begeleiders is de voorbije tien jaar met 250 procent gestegen. Het aantal mensen dat werkt in de kinderopvang, is de voorbije tien jaar met 250 procent gestegen. Dat zijn dus ongelooflijk veel mensen, die elke dag opnieuw het beste van zichzelf geven om met grote geborgenheid en toewijding de kinderen, onze toekomst, zorg te kunnen geven.

Wil dat zeggen dat we niet voor een aantal grote uitdagingen staan? Jawel. Er zijn veel vragen gesteld en ik zal daar ook op antwoorden. De mensen ervaren in de kinderopvang – net zoals in de andere zorg- en welzijnssectoren, maar uitgebreider nog in het hele brede beroepsveld – een hoge werkdruk. We zien ook in andere landen dat medewerkers het werk in zorg en welzijn vaak als belastend ervaren. Kinderopvang is daarop geen uitzondering, integendeel.

Werkdruk kan vele oorzaken hebben: te weinig tijd, middelen of mensen, het werk sluit niet aan bij het opleidingsniveau of de ervaring van de werknemer, de verantwoordelijkheden worden als te zwaar ervaren, er zijn technische mankementen, conflicten op de werkvloer of met een leidinggevende, een reorganisatie, een

onduidelijke taakomschrijving, vragen van klanten, van ouders die als te veel-eisend worden ervaren, te weinig pauzes of vrije dagen, of te weinig tijd om ze te kunnen opnemen, thuisproblemen die veel aandacht opeisen.

En dan hebben we het nog niet over de impact van de coronacrisis. Wetenschappers geven aan dat de piek in de mentale crisis later komt dan de piek in de gezondheidscrisis. Vermoeidheid, gevoel van onderwaardering en gewoon ook nog vele gezondheidsproblemen liggen mee aan de basis van een verhoogd stress-niveau, waarmee mensen thuis en op het werk kampen.

Werkdruk is complex, en meestal is het een combinatie van factoren. Arbeidspsychologen geven aan dat als mensen dat gevoel gaan delen – ‘Ervaar jij ook zoveel werkdruk? Ja, ik heb het ook lastig.’ –, ze zich bevestigd voelen en al snel de indruk ontstaat dat iedereen hetzelfde voelt.

Wat echter zelden in die situaties gebeurt, is een gezamenlijke en diepere analyse van het achterliggende probleem, van waarom iemand dit als werkdruk ervaart. Omdat men die analyse vaak niet doet, ontstaat al snel de indruk dat het een gedeeld gevoel is waarvoor dezelfde oplossingen voorhanden moeten of kunnen zijn. In de praktijk blijkt dat echter niet het geval te zijn. Mogelijke oplossingen liggen bij de persoon zelf, in de relatie met collega's en werkgever, op niveau van het gevoerde beleid en het leiderschap in een organisatie, en ook bij het beleid dat vanuit de overheid wordt gevoerd.

Ik zeg daarmee niet dat we als overheid geen goed beleid moeten voeren of geen maatregelen moeten nemen – ik kom daar zo dadelijk op terug. Ik zeg dit enkel omdat ik, op basis van de communicatie die hierover gevoerd wordt, en de tonaliteit die ik soms hoor, ook van sommige vraagstellers, sterk het gevoel heb dat we in een situatie zitten waarin ‘werkdruk in de kinderopvang’ wordt verengd tot een fenomeen dat voor elk individu dezelfde oorzaak zou hebben, en dat de overheid, en alleen de overheid, hiervoor de oplossing zou zijn. Als u dat denkt, dan overschat u de overheid in beide aspecten. Een wondermiddel bestaat namelijk niet, maar we doen wel ons best om op het niveau van de Vlaamse Regering in maatregelen te voorzien die een positieve bijdrage kunnen leveren aan de werkdruk en waardering van kinderbegeleiders.

En ik ga daar graag dieper op in, want het lijkt bij sommigen maar moeilijk door te dringen dat we als Vlaamse Regering ook voor de kinderopvang een ongeziene inspanning doen. In het zesde Vlaams intersectoraal akkoord (VIA 6), met werkgevers en werknemers uit de kinderopvang, hebben we 60 miljoen euro voorzien voor de kinderopvang om maatregelen te nemen, onder meer met het oog op werkbaar werk. Dat is 60 miljoen euro om in te zetten op de kwaliteit van de kinderopvang. Daarnaast is er het uitbreidingsbeleid: ook 60 miljoen euro, voor de uitbreiding van de capaciteit.

We hebben daar afgesproken dat we een volgende stap zetten in het groeipad van de subsidies trap 2B, waardoor het loon van kinderbegeleiders verder kan groeien in de richting van het referentieniveau in de trap 2A gesubsidieerde opvang. We gaan de subsidies verhogen in functie van een hoger inkomen bij de medewerkers in de opvang met trap 2-subsidie, waardoor ook stappen kunnen worden gezet naar de IFIC-doelstellingen (Instituut voor Functieclassificatie). Het aantal onthaalouders in een werknemersstatuut zal vanaf 2022 stijgen met 271,77 voltijd-equivalenten (vte's), waardoor hun aantal bijna verdubbelt. We zullen dan op goed 5 jaar tijd meer dan 586 vte's een beter statuut hebben gegeven. Er worden bijkomend 264 vte's op bachelorniveau voorzien die de kinderbegeleiders op de werkvloer ook coachend kunnen ondersteunen.

Ik wil nog eens extra benadrukken dat de concretisering van de in VIA 6 afgesproken maatregelen volledig in handen is van de vertegenwoordigers van de

werkgevers en werknemers. Zij zijn wat mij betreft het best geplaatst om de juiste maatregelen te identificeren en keuzes te maken die echt een verschil maken op de werkvloer. Ik roep hen dan ook op om daar werk van te maken.

In het uitbreidingsbeleid van de kinderopvang deze legislatuur investeren we niet enkel in meer capaciteit, maar we voorzien ook in de omschakeling van niet of enkel beperkt gesubsidieerde plaatsen naar T2-subsidie. Dat biedt voorzieningen extra kansen om de medewerkers een aantrekkelijker inkomen te geven.

Wat betreft de ratio aantal kinderen per begeleider hebben we de afgelopen dagen zelfs filmpjes gezien waarin iemand cijfers citeert voor de kind-begeleiderratio in verschillende landen. Ik heb die laten nagaan. Daaruit moet dan blijken dat het in Vlaanderen allemaal kommer en kwel is. Laten we daar ook wat dieper op ingaan.

Het is niet helemaal correct dat het decreet Kinderopvang de ratio heeft verzaamd. Vóór het decreet was de norm van kinderbegeleiders in dienst 1 vte per 6,5 plaatsen, en dat voor een opvang die minstens 11 uur per dag open moest zijn. Omdat de kinderbegeleider in principe geen 11 uur per dag werkt, en ook werkvrije dagen heeft, waren er in de feiten dus meer kinderen per begeleider aanwezig.

Het decreet voerde daarom vanaf 2014 een aanwezigheidsnorm in, namelijk maximaal acht aanwezige kinderen per aanwezige kinderbegeleider, of maximaal negen als er meer dan één kinderbegeleider aanwezig is. Tegelijk moet de opvang binnen zijn financiële mogelijkheden streven naar een betere norm, namelijk één per zeven aanwezige kinderen.

Uit monitoringgegevens over het jaar 2020 stellen we vast dat in de groepsopvang per 6,6 vergunde plaatsen 1 vte kinderbegeleider in dienst was – dus zo goed als identiek als vóór het decreet –, en dat een kinderbegeleider gemiddeld voor 7,4 aanwezige kinderen instond. We kunnen discussiëren of die wettelijk bepaalde aanwezigheidsratio hoger is dan wenselijk, maar ik zou het wel waarderen als er op een correcte manier wordt gesproken over deze ratio, zeker in de groepsopvang van baby's en peuters. In Vlaanderen is de norm dus 1 op 8, regelgevend vragen we om te streven naar 1 op 7, en in de praktijk zitten we dus aan 1 op 6,6 in dienst.

Ik heb onze cijfers vergeleken met de ons omliggende landen. Ook dat heb ik in dat filmpje gezien. De Europese Commissie publiceerde in 2019 een aantal kerncijfers. Onder meer in Nederland is de norm 1 op 5 voor gemengde groepen, niet 1 op 4. Dat is namelijk de laagste norm voor een specifieke doelgroep. In Frankrijk is het 1 op 5 voor kinderen onder de 1 jaar, 1 op 8 voor kinderen daarboven, zo ook in Polen. In Denemarken en Zweden geldt geen nationale norm. In Griekenland is de norm niet 1 op 3, zoals is gesuggereerd, maar 1 op 6. In Spanje stijgt de norm tot 18 kinderen per personeelslid vanaf de leeftijd van 2 jaar. Als u wilt weten welk land de gunstigste ratio heeft ... Wel, dat is het Verenigd Koninkrijk. De norm is daar 1 op 3 voor kinderen tussen 0 en 1 jaar, en 1 op 4 vanaf 2 jaar.

Laat ons doorgaan op het voorbeeld van het Verenigd Koninkrijk. In het Verenigd Koninkrijk maakt 33,2 procent van de kinderen tussen de 0 en de 2 jaar gebruik van formele kinderopvang. In Vlaanderen is dat 52,6 procent. Als Vlaanderen vandaag het Verenigd Koninkrijk zou zijn, dan zouden er geen 100.000 kinderen gebruikmaken van de formele opvang, maar slechts 63.118. Dat zou betekenen dat, als we verder alles gelijk houden, onze gemiddelde ratio zou dalen naar 1 op 5. Met die ratio en hetzelfde aantal personeelsleden zou dat dus 1 op 5 zijn.

In Griekenland en Polen is het aandeel kinderen onder de 2 jaar dat gebruikmaakt van formele kinderopvang, respectievelijk 20,5 en 11,6 procent. In Vlaanderen is dat dus 52,6 procent, een veelvoud daarvan. Landen als Griekenland, Polen, maar ook – en dat zal u wellicht niet verwonderen – Denemarken, Zweden, Noorwegen,

Finland en Duitsland hebben ook een uitgebreider stelsel van ouderschapsverlof. Ouders kunnen in die landen, boven op de moederschaps- of de vaderschapsrust, kiezen om tot 30 weken, sommigen tussen de 23 en 60 weken, voor hun kind te zorgen. U weet dat dat in België 16 weken is.

In het thema over de ratio – en in combinatie met de betaalbaarheid – is dit een bijzonder belangrijk gegeven. Het zit misschien minder in onze cultuur om de investering in kinderopvang vanuit dat perspectief te bekijken. Mijns inziens loont het de moeite om ook dit aspect in het maatschappelijk debat in te brengen.

We hebben de voorbije jaren de capaciteit enorm uitgebreid. Het aantal vte's is in tien jaar tijd gestegen met 2,5 procent. We zitten in de Lissabonnorm. Het aantal kinderen dat wordt opgevangen tussen 0 en 3 jaar, bedraagt 52,5 procent. Als men dan gaat vergelijken met andere landen met een veel lagere ratio, is het natuurlijk minder moeilijk om het aantal kinderen per begeleider te halen.

Er zijn vacatures, ja. Ik wil de ernst en de omvang van het probleem absoluut niet onderschatten of geringschatten. Ik wil wel meegeven dat het tekort aan instromende arbeidskrachten in de ruimere algemene context moet worden gezien van de krapte op de hele arbeidsmarkt voor heel veel sectoren, ook in zorg en welzijn. We hebben daar al vaak debatten over gehad. Men zei dan dat ik moet zorgen voor meer personeel, en niet alleen in de kinderopvang maar ook in andere sectoren. We moeten het personeel beter betalen. Dat doen we met VIA 6. We moeten zorgen voor betere statuten. Dat doen we met VIA 6. We moeten zorgen voor bijkomende capaciteit.

Vorige maand publiceerde Statbel opnieuw cijfers over de vacaturegraad per sector. In de horeca bedraagt deze 10,2 procent. Er staan met andere woorden meer dan 10 jobs op 100 open in die sector. In de bouw is dat 8 procent en in ICT 7,2 procent. In de kinderopvang schommelt het aantal vacatures voor kinderbegeleider rond 700 à 750. Als we kijken naar het aantal onthaalouders en medewerkers in de kinderopvang, dan zijn er dat 13.918. Dat is ongeveer 6 procent. Dat is dus aanzienlijk, maar niet buitensporig in vergelijking met andere sectoren. VDAB geeft aan dat het aantal vacatures tussen 2017 en 2021 meer dan verdubbeld is en dat de verhouding tussen het aantal werkzoekenden en het aantal vacatures steeds kleiner wordt, wat betekent dat het aantal vacatures steeds moeilijker in te vullen wordt. Ik ben het er dan ook volmondig mee eens dat ook voor de kinderopvang specifieke acties aangewezen zijn. Ik sta daar ook niet alleen in.

In kader van het sociaal akkoord VIA 6 ontplooien we samen met de sociale partners een breed actieplan inzake zorgberoepen en arbeidsmarkt. Er is heel bewust gekozen om de kinderopvang hierin heel expliciet mee te nemen. De werkgroepen gaan eerstdaags van start om dit plan om te zetten in concrete acties. De nadruk zal daarbij sterk liggen op het vergroten van instroom en zijinstroom. Werkgevers en werknemers zetten mee hun schouders onder dit plan.

Er is overleg tussen de beleidsdomeinen Welzijn, Werk en Onderwijs rond de uitdagingen met betrekking tot tewerkstelling in de kinderopvang. We hebben onder meer afgesproken om de evolutie van de vacatures te monitoren in het licht van de versterking van kinderverzorgers in het onderwijs. We onderzoeken onder meer op basis van ervaringen in het mentorenproject hoe we niet of minder gekwalificeerde profielen kunnen helpen in het behalen van de nodige competenties en kwalificaties.

Voor knelpuntberoepen kan VDAB doelgericht meer specifieke acties en middelen inzetten. Er is daarover overleg, afstemming en waar mogelijk samenwerking tussen VDAB, de koepels in de kinderopvangsector en Opgroeien.

In de informatie- en sensibiliseringscampagne 'Ik ga ervoor' wordt onder meer het beroep kinderbegeleider in de kinderopvang als een van de beroepen in de focus genomen.

Er stelt zich ook een specifiek ernstig tekort in de kinderopvang in Brussel. Daarover is er overleg opgestart vanuit Opgroeien met de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) en met het Huis voor Gezondheid in Brussel, dat in opdracht van de VGC een onderzoek deed naar deze problematiek. Een van de opvallende vaststellingen hier is dat in de Brusselse kinderopvang zo goed als geen Brusselaars zelf werken. De meesten zijn afkomstig uit de Vlaamse Rand en gemeenten daarbuiten. Er wordt onderzocht of hierover samenwerking met Actiris mogelijk is.

We vernemen dat dit schooljaar bij de centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) de opleidingen kinderbegeleider kinderopvang zeer goed bevolkt zijn. Het is van belang de nieuw opgeleide mensen effectief naar de kinderopvangsector te kunnen laten doorstromen. Opgroeien neemt deze opportuniteit en uitdaging mee in het overleg met de CVO-sector.

Nu wil ik de vragen beantwoorden over de kwaliteit en de kwalificaties. Er zijn enkele specifieke vragen gesteld over kwalificaties en kwalificerende trajecten bij onthaalouders en het verschil tussen gezinsopvang en groepsopvang ter zake. Zelfstandige onthaalouders betreft de gezinsopvang die niet is aangesloten bij een organisator die meerdere locaties gezinsopvang aanstuurt en opvolgt. Deze onthaalouders werken in een statuut als zelfstandige. Laat mij ook daar een aantal cijfers geven, die uit de registratie op 1 januari 2021 blijken.

Die capaciteit is begrensd door onze arbeidsmarkt. Na Tsjechië zijn we het land met de laagste werkloosheidsgraad. Dat is eigenlijk ons fundamentele probleem. Dat is een fundamentele uitdaging. Dat betekent dat het eerder beperkt is waar we de mensen kunnen vinden. We moeten dus niet alleen kijken naar diegenen die nog niet actief zijn, maar ook naar diegenen die op andere plaatsen actief zijn en naar diegenen die actief willen worden. Dat gaat dan over wie voor deze job in zorg en welzijn kiest.

Het gaat om 343 zelfstandige onthaalouders. Nagenoeg twee derde is in orde met de vereiste kwalificatie, ongeveer een derde dus niet. Naar opleidingsniveau heeft 68 procent een diploma secundair onderwijs, 13 procent is bachelor, 6 procent heeft een diploma uit een hogere beroepsopleiding, en een kleine 2 procent beschikt over een master. De resterende 11 procent – het gaat dan over een 35-tal mensen – heeft geen diploma secundair onderwijs. Mensen waarvan de kwalificatie nog niet in orde is, hebben door hun jaren ervaring voor de start van het decreet nog tot april 2024 om een afwijking aan te vragen en eventueel te verkrijgen.

Het mentorproject – waarover ik al sprak – in 2019 was precies bedoeld om mensen te helpen zich te versterken in de vijftien vereiste beroepscompetenties, zodat zij via een EVC-assessment (elders verworven competentie) of een aanvullende opleiding hun kwalificaties konden behalen, in combinatie met hun job als onthaalouder. We willen deze werkwijze, met name het inzetten van mentoren, nu ook uitbreiden naar de groepsopvang. De nakende start van 264 vte's op bachelorniveau die coachende ondersteuning zullen kunnen geven op de werkvloer, biedt een kans om dit mogelijk te maken, zowel voor bestaande medewerkers als voor nieuwe zijinstromers. Het is alleszins belangrijk om mensen maximaal te blijven ondersteunen in het behalen van hun kwalificaties, zonder hen hiervoor bang te maken en zo mogelijk uit het beroep te duwen of zijinstromers vooraf al af te schrikken.

Er zijn een aantal heel specifieke vragen gesteld over de uitstroom naar het kleuteronderwijs. Ook daar wil ik graag even bij stilstaan. Laat mij beginnen met

duidelijk te stellen dat deze bijkomende aanwervingen – de 550 vte's vanuit Onderwijs – reeds van meet af in het Vlaams regeerakkoord waren opgenomen. Als loyale partners in deze regering willen we deze positieve maatregel zeker mee mogelijk maken.

Het gaat bovendien om dezelfde kinderen en dezelfde gezinnen als die die in de opvang zitten, hetzij voorheen in de opvang van baby's en peuters, hetzij tegelijk ook in de buitenschoolse opvang. Laat ons, Onderwijs en Welzijn samen, alle kansen aangrijpen om hier een positief win-winverhaal voor alle gezinnen met jonge kinderen van te maken.

Dit betekent uiteraard ook dat we de mogelijke impact van zo'n maatregel voor de kinderopvang in de context van duidelijke krapte aan kinderbegeleiders voluit moeten opnemen. Daarom hebben collega Weyts en ikzelf reeds voor het lanceren van deze aanwervingsplannen een aantal afspraken gemaakt om dit gegeven van meet af aan goed op te volgen en is ook minister Crevits hierbij betrokken. Ook het beleidsdomein Werk heeft hier een wezenlijke rol in te spelen.

Afspraken zijn gemaakt om de impact van deze maatregel naar instroom en retentie van kinderbegeleiders in de kinderopvang goed te bekijken en te evalueren. Collega Weyts heeft ook toegezegd om in te zetten op de versterking van de opleiding naar beroepen in de kinderopvang, onder meer in het kader van de nieuwe eindtermen secundair onderwijs, maar ook door werk te maken van een leerladder van verschillende opleidingsniveaus voor functies in de kinderopvang. We bekijken daarbij ook de piste van een hbo5-opleiding.

Bovendien willen we de modaliteiten onderzoeken om personeel te kunnen uitwisselen tussen kinderopvang, kleuteronderwijs, buitenschoolse opvang en voorzieningen voor kinderen met een beperking, om zo bij te dragen tot meer aantrekkelijke beroepen. Vorige week was er daarover nog overleg tussen de kabinetten. Hiermee is ook de vraag of er ter zake afstemming is tussen mijzelf, minister Weyts en minister Crevits, duidelijk beantwoord.

En ja, hier liggen nog kansen. Hier liggen nog kansen voor het project 'Doorgaande Lijn', dat vanuit Opgroeien en Onderwijs wordt opgezet. Dat project focust op de meerwaarde voor de betrokken kinderen en gezinnen. In die context kan ook bekeken worden op welke manier het uitwisselen van personeel een bevorderende factor kan zijn. De oproep staat overigens nog open tot 15 oktober. We weten dat op meerdere plaatsen aan een projectvoorstel wordt gewerkt, en we zijn in blijde verwachting van de kandidaturen ter zake.

Ik wil in dezen ook nog melding maken van het ESF-project (Europees Sociaal Fonds) 'DuJo' van Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen (VBJK), Arteveldehogeschool en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG). In dit project worden kinderbegeleiders ingezet over kinderopvang én kleuteronderwijs heen. In drie proeftuinen waarin altijd een lokaal bestuur, de buitenschoolse opvang en een kleuterschool betrokken zijn, combineren kinderbegeleiders in de buitenschoolse opvang hun deeltijdse job met een deeltijdse tewerkstelling voor de uren kinderzorg in de kleuterklassen. Deze proeftuinen proberen uit hoe deze samenwerking tot een zinvolle win-win kan leiden voor alle betrokkenen, maar ook wat de knelpunten zijn, waar men tegenaan loopt en hoe men dit mogelijk kan overbruggen.

Er waren een aantal vragen over het sui-generisstatuut. De evaluatie van het sui-generisstatuut is opgenomen in het federale regeerakkoord. Dat is geen Vlaamse bevoegdheid. Het initiatief ligt bij de collega's Vandenbroucke, Lalieux, Dermagne en Van Peteghem. In een eerste fase maken zij een stand van zaken op. In een tweede fase worden de gemeenschappen geconsulteerd. En ten slotte zal ook het advies van de Nationale Arbeidsraad (NAR) worden gevraagd.

Vanuit Vlaanderen zullen we daarbij de ervaren knelpunten in het sui-generisstatuut en onze suggesties tot verbetering inbrengen. Zo zullen we onder meer wijzen op de volgende zaken. Ten eerste, de nood aan meer zekerheid omtrent hun inkomen voor deze onthaalouders. Ten tweede, daarmee samenhangend ook de onvoorspelbaarheid van hun RSZ-bijdragen (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid) en de complexiteit die zij ervaren bij het indienen van hun aangifte. Ten derde, het feit dat onthaalouders ook sociale rechten moeten kunnen opbouwen voor wettelijke vakantie, feestdagen en dagen waarop kinderen afwezig zijn, als gelijkgesteld aan gewerkte dagen. Ten vierde, de nood aan een betere afstemming tussen de federale en de Vlaamse regelgeving. En ten vijfde, de nood aan een oplossing voor onthaalouders die enkel of hoofdzakelijk schoolgaande kinderen opvangen in het kader van de uitrol van het decreet Buitenschoolse Opvang en Activiteiten.

Vlaams gaat onze aandacht, behalve de verbetering van het sui-generisstatuut van de onthaalouder, ook uit naar het verder uitwerken en uitbouwen van de mogelijkheden voor onthaalouders in een werknemersstatuut. Ik gaf eerder al aan dat we hier in VIA 6 een belangrijke bijkomende inspanning voorzien ten belope van 272 vte's, zodat er in totaal, na het realiseren van deze uitbreiding, 586 vte-onthaalouders in een werknemersstatuut aan de slag zullen zijn.

Met betrekking tot de vragen over het toekomstbeleid en de toekomstvisie in het algemeen wil ik meegeven dat het de ambitie van de Vlaamse Regering in het regeerakkoord was en is om te zorgen voor voldoende, toegankelijke en betaalbare kinderopvang met een goed evenwicht tussen de verschillende types kinderopvang en een mix van groepsopvang en gezinsopvang. Dat hebben we ook vertaald in ons uitbreidingsbeleid.

De Vlaamse Regering heeft zich gebaseerd op een onderzoek naar het gebruik en de behoefte aan kinderopvang, waarvan de resultaten in 2019 beschikbaar waren. Daarin was sprake van een behoefte aan 7077 bijkomende plaatsen tijdens deze legislatuur. Die 7077 plaatsen worden nu uitgerold in onze meerjarenplanning: 2500 plaatsen in trap 2A en 4577 nieuwe plaatsen in trap 1. De details van deze uitbreiding hebben we in deze commissie al meermaals besproken.

Behoeften ramen op basis van een onderzoek en daar vervolgens de juiste budgettaire ruimte voor voorzien, dat lijkt mij eerlijk gezegd een voorbeeld van goed bestuur te zijn. Wat zijn de behoeften, wat zijn de middelen die we daarvoor moeten uittrekken en hoe plannen we dat naar de toekomst?

Wist u overigens dat het totale budget van de Vlaamse Regering voor de kinderopvang – en ik maak dan nog abstractie van de buitenschoolse opvang – in 2010 370 miljoen euro bedroeg? In 2019 bedroeg het budget voor de gezins- en groepsopvang 621 miljoen euro. Dat is een bijkomende investering van meer dan 250 miljoen euro op tien jaar tijd. Met de investeringen die we verder nog plannen en het sociaal akkoord, die beide tijdens de begrotingsopmaak ook bevestigd zijn, zal het budget stijgen tot ver boven de 700 miljoen euro. En zo verdubbelen op een kleine vijftien jaar tijd de budgettaire inspanningen voor de kinderopvang in Vlaanderen. Ik ken weinig beleidsdomeinen waarin zo sterk geïnvesteerd wordt als in de kinderopvang.

Als we op langere termijn kijken, dan zullen we het debat dus moeten verbreden. De roep om 'meer, meer, meer' die her en der, ondanks de bedragen die ik zojuist heb vermeld, blijft weerklinken en waarbij enkel naar de overheid wordt gekeken voor een oplossing, zal niet volstaan om een futureproof model te organiseren. We zullen daarbij een aantal politieke en maatschappelijke keuzes moeten maken voor de richting die we willen uitgaan en welke investeringen daarvoor nodig zijn.

De toekomstvisie voor de kinderopvang bevat wat mij betreft een aantal elementen voor de kinderopvang zelf. Ten eerste, hoe zorgen we ervoor dat er een toegankelijk aanbod kan zijn voor de gezinnen – en ‘toegankelijk’ in de betekenis van beschikbaar, bekend, begrijpbaar, betrouwbaar, bereikbaar, betaalbaar en bruikbaar? Ten tweede, hoe zorgen we voor voldoende kansen voor initiatieven in de kinderopvang om duurzaam en leefbaar op maat van gezinnen te kunnen blijven werken? Ten derde, hoe zorgen we voor werkbaar werk, aantrekkelijke beroepsmogelijkheden en arbeidsvoorwaarden voor wie in de kinderopvang werkt?

Het is volgens mij meer aangewezen geleidelijk te evolueren naar een volledig nieuwe visie en regelgeving, vanuit de principes van responsabilisering en vertrouwen, met focus op doelstellingen en te bereiken output: een regelgeving die het waarom en het wat bepaalt, en minder focust op het hoe en daarvoor allerhande regelgeving en subsidievormen uitvindt.

Het besluit over het kwaliteitslabel voor buitenschoolse opvang in het kader van de uitrol van het decreet Buitenschoolse Opvang en Activiteiten is daar al een eerste mooi voorbeeld van.

We zien ook in andere landen dat het debat over de rol en het belang van kinderopvang gevoerd wordt. Corona heeft ons nog eens bevestigd dat kinderopvang een spilelement is in onze economie, in de ontwikkeling van onze welvaart en ons welzijn. Ouders kunnen niet gaan werken zonder kinderopvang. En we komen, gezien de situatie op de arbeidsmarkt – waarover ik daarnet heb gesproken – tot een punt waarop we heel duidelijk zullen zien welke de alternatieve kosten zijn als we niet investeren in de kinderopvang.

Wat mij betreft, moeten we in het hele debat over de kinderopvang kunnen overstijgen wat vandaag al bestaat en verder durven denken over waar we naartoe willen. Er gaat hier namelijk een breder maatschappelijk debat aan vooraf, met name: hoe kijken we naar een goede balans tussen werk en privé voor onze burgers? Welk belang hechten we als samenleving aan het gezin en welke faciliteiten willen we dan aan ouders, grootouders, plusouders of andere geven om hun ouderschap waar te maken? Waar kunnen ouders terecht met vragen voor ondersteuning, begeleiding en opvang? Hoe maken we werk van een geïntegreerd Vlaams gezins- en jeugdbeleid?

Als we die visie hebben scherpgesteld, kan de kinderopvang hierin opnieuw een rol opnemen vanuit een geactualiseerd kader met doelstellingen die het verschil maken voor de gezinnen, en ondersteund met de juiste middelen.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Ik wil eerst specifiek ingaan op mijn specifieke vraag rond die kwalificatie. Er zijn opleidingen bij de centra voor volwassenenonderwijs (CVO's). En vanuit het werkveld leren we toch dat zo'n opleiding zeer lang duurt, dat de afstand voor die onthaalouders vaak te groot is, dat hun werkuren vaak heel moeilijk liggen om die opleiding te kunnen volgen. Bij SYNTRA biedt men bijvoorbeeld ook opleidingen aan. Maar ik verneem dat die opleiding in Gent bijvoorbeeld volgt is en dat de volgende inschrijfdatum daar pas september 2022 is. Het wordt kinderbegeleiders dus toch ook niet gemakkelijk gemaakt om de juiste kwalificatie te hebben. Als je als overheid die voorwaarden oplegt aan mensen die al werken, dan zouden we er toch op zijn minst voor kunnen zorgen dat de opleidingscapaciteit er is en dan zouden we het de mensen zo gemakkelijk mogelijk moeten maken om die opleiding te volgen.

U hebt een verwijzing gemaakt naar het onderwijs. Ik heb daar toch wel wat bezorgdheden rond. Ik begrijp zeer goed dat er in het onderwijs heel wat noden voor zijn. Maar ik vrees dat de kinderbegeleiders dan eerder voor een job in het

onderwijs zullen kiezen omdat ze dan regelmatigere uren hebben en er een hogere verloning is. Dat is mijn vrees. Ik denk dat dat goed moet worden bekeken.

Wat ik ook vaak van kinderbegeleiders hoor, is dat ze toch wel de indruk hebben van een zeer negatief beeld van hun beroep. Ze zeggen dat het lijkt alsof ze enkel en alleen pampers verversen. Maar kinderopvang is natuurlijk veel meer dan dat. Zij zijn een spil in de ontwikkeling van kinderen. Dat beeld is toch wel heel belangrijk en dat moet worden gecorrigeerd. We moeten de aantrekkelijkheid van het beroep zo groot mogelijk maken. Er zijn daar nog heel wat uitdagingen.

U hebt het zelf ook gezegd. De meesten zeggen dat de kinderbegeleider-kindratio, de arbeidsvoorwaarden en ook de professionalisering zaken zijn waarin er zeker en vast verder moet worden geïnvesteerd. Want we weten ook – en dat blijkt ook uit de cijfers die ik vaak opvraag – dat er meer stoppers zijn dan starters. En dat baart me natuurlijk ook wel heel wat zorgen. Want we kunnen bijvoorbeeld veel bijkomende plaatsen creëren, maar als er aan de andere kant heel wat plaatsen verloren gaan omdat er initiatieven stoppen, dan is het netto-effect natuurlijk geen zeventienduizend bijkomende plaatsen. Dat is iets wat we absoluut moeten monitoren.

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Het is inderdaad Dag van de Kindbegeleider, Week van de Kindbegeleider. Wij horen hen ook allemaal te feliciteren en te danken. Het is goed dat we dat doen. Ik ben ook blij dat er zo'n eenduidigheid is onder de fracties en dat er nu zo'n nadruk wordt gelegd op de pedagogische en sociale kwaliteiten en rollen van de kinderopvang en dat er ook zo eenduidig wordt erkend dat de ratio van 1 op 9, 1 op 8, of nog meer baby's of kindjes in de praktijk, zo onwerkbaar is. Dat zijn nagels waarop wij al jaren kloppen en waar eigenlijk een lange weg is afgelegd.

Op dit moment zit het wel zó hoog bij kindbegeleiders, mensen in de kinderopvang en de sector dat zij vaak zelfs live commissies Welzijn volgen. Ook nu heb ik net een berichtje gekregen van iemand die de commissie aan het volgen was en info gaf. Eén persoon gaf bijvoorbeeld aan: 'Straf dat de minister 2020 als referentie herneemt voor de ratio, want toen waren er natuurlijk veel minder kindjes in de kinderopvang.' Ik ben ook benieuwd op basis van welke data u die berekening hebt gemaakt.

Maar goed, als wij hen eenparig loven, dan hoop ik wel dat wij hen ook eenduidig in de daad verdedigen en hun werk werkbaar maken. En dat is inderdaad wél een politieke verantwoordelijkheid. Ja, het is inderdaad zo dat je in de richting kinderopvang kunt kiezen welke richting je uitgaat, maar dat is al jaren zo. En er komt inderdaad een pensioengolf op ons af, maar dat is al jaren het geval en daar wordt al jaren voor gewaarschuwd. En er is nu veel meer aan de hand. Want de crisis die al voor het 'nieuwe' decreet van 2014 aanzwol, die is nu gewoon in volle gang losgebarsten.

En ik snap eigenlijk niet goed, minister, dat u nu nog altijd blijft antwoorden dat het aantal mensen in de kinderopvang stijgt met 250 procent en dat er andere oorzaken zijn. Ik ben erg verbaasd dat u daarbij zelfs de thuissituatie aanhaalt. Dat is wel het licht van de zon ontkennen.

En u vraagt dan naar het achterliggende probleem en zegt dat in de kinderopvang die analyse nog niet is gemaakt. Maar die analyse is wél al gemaakt, al ettelijke keren, in de kinderopvang. De specialisten zeggen heel duidelijk wat er moet gebeuren. En als dat ontkend blijft worden, dan komen we niet verder. Want nu zijn we zover dat er inderdaad steeds minder mensen die opleiding volgen. En dat is meetbaar, dat is ook al besproken in de plenaire vergadering, dat heb ik u zelf voorgelegd. Jaar na jaar zijn er honderd mensen minder die aan de opleiding

kinderverzorging beginnen en zijn er steeds minder mensen in die opleiding ook die de kinderopvang als toekomstproject zien. En ook dáár is onderzoek naar gedaan. En de realiteit is dat het nú onhoudbaar is, dat het met de week erger wordt en dat zelfs nu de vragen die door ons werden ingediend, al lichtjes achterhaald zijn.

En het mooiste cadeau dat wij vandaag kunnen geven aan de kinderbegeleiders en de mensen in de kinderopvang, is dat we er inderdaad voor zorgen dat zij hun werk degelijk kunnen blijven uitvoeren en dat zij in het beroep kunnen blijven. Want als we internationaal gaan kijken, dan is het absoluut geen fataliteit dat mensen niet instromen, dat mensen niet blijven in de kinderopvang. Er zijn internationaal verschillende landen die andere recepten toepassen – en vele goede recepten. En ja, dat zijn recepten, die moeten dan inderdaad wel worden opgepikt en uitgevoerd. En dat is inderdaad heel dringend geworden.

En dat kost geld. Dus ik begrijp dat u zich verdedigt, want het is niet fijn om tegen grote kosten aan te kijken. Terzijde, ik vind wel dat u dat in dit geval puur als investering moet zien. Want dit zal zich naadloos terugverdienen. Ook dáár zijn heel veel studies naar geweest.

Ik vind uw repliek wat dat betreft interessant. U blijft blijkbaar toch ten dele negeren hoe er tegen de kindratio aan wordt gekeken. U zegt dat het over het algemeen veel minder kinderen zijn. Ja, er zijn opvanginitiatieven waar er bewust onder de norm wordt gewerkt. Die mensen kunnen financieel het hoofd nauwelijks boven water houden, zo sturen ze me door.

Er zijn ook opvanginitiatieven waar er stelselmatig boven de norm wordt gewerkt. En dat zullen ze heus niet per dag gaan rapporteren aan Kind en Gezin, maar dat is wel heel erg bitter voor de mensen die daar staan en die op die manier moeten werken, en voor de andere opvanginitiatieven die dag na dag hun best doen. Dat zijn inderdaad cijfers die u niet in de statistieken zult meekrijgen.

Ik vind het ook frappant dat u het Verenigd Koninkrijk als voorbeeld neemt. Want dat is nu een land waar de kinderopvang zeer verregaand gecommercialiseerd is. En na de discussie die we vorige week in de plenaire vergadering hebben gevoerd, komt dat dan wel een beetje cynisch over. Ik hoop ook dat u volgende keer inderdaad Zweden of Frankrijk als uitgebreider voorbeeld neemt. Want in Zweden zegt men bijvoorbeeld 'ongeveer vier kindjes per persoon' en in Frankrijk – zo zegt u zelf – zijn er maar vijf kinderen onder de 1 jaar per persoon. En in Frankrijk, bijvoorbeeld, is de kinderopvang helemaal niet duurder dan hier. Dat heeft inderdaad grote investeringen in de toekomst gevraagd van de overheid. Dat is inderdaad een politieke keuze. Dus als men wil dat kinderen in de Vlaamse Gemeenschap zich veilig en gezond volledig kunnen ontplooiën, dan is dat een keuze die men moet nemen.

U ontkent ook dat er een probleem zou zijn met beroep en opleiding. Wel, dat is straf. Want niet alleen specialisten geven aan dat er daar een probleem is, maar ook het Vlaams Welzijnsverbond heeft daar recent nog stukken over gepubliceerd. Een kindbegeleidster heeft me deze week zelf gezegd: 'De oude garde kan op dit moment niet met een gerust hart vertrekken, als ze de jonge garde aan hun lot moeten overlaten.' Dus ook de mensen in de kinderopvang voelen dat heel goed aan. En wat de kindbegeleiders in Brussel betreft – even terzijde, want u haalt het ook terzijde aan – vragen we al jaren een 'training on the job' wat taalbegeleiding betreft. We willen niet liever dan dat mensen in plaats van massaal naar het Office de la Naissance et de l'Enfance (ONE) te vertrekken, de Franstalige pendant, inderdaad in de Nederlandstalige kinderopvang kunnen werken. Maar dan moet de regelgeving er wel naar zijn. En dat geldt ook voor de ziekenhuizen, de woonzorgcentra enzovoort.

En ja, ik vind het dan ook heel straf dat u ook nog aanhaalt hoe bijvoorbeeld grootouders een rol kunnen spelen. Minister, dit is een probleem waarin de overheid politieke moed moet opbrengen. Toen ik mijn kinderen kreeg, was mijn mama gewoon nog voltijds aan het werk. En zij was daar blij mee en zij vond dat prima. En zo zijn er een heleboel mensen.

Ik zal inderdaad afronden. Er zijn drie dingen die u kunt doen. Ten eerste, de ratio naar beneden brengen, want wij zitten op een absoluut dieptepunt in de Europese Unie. Ten tweede, voor een opwaardering van het beroep en de opleiding zorgen, in plaats van de normen naar beneden bij te stellen. Ook daarover is men het eens, dat waardering en instroom komen als je opwaardeert. En ten derde, de organisatie van de werkvloer moet echt fundamenteel anders. Op dit moment hebben die mensen geen tijd voor overleg, bijscholing of monitoring.

Ik heb twee bijkomende vragen, minister. De eerste is eerder technisch-informatief. Hoeveel initiatieven moeten op dit moment in Vlaanderen en Brussel sluiten of beperkte openingsuren houden door het personeelstekort in de kinderopvang? En hoeveel kindplaatsen brengt dat op dit moment in het gedrang?

En de tweede vraag is een vraag naar plannen. Ik zal u expliciet vragen om geen verdere opsomming te geven van wat u doet. Dat hebt u al ettelijke keren gedaan. Maar zult u uw plannen bijsturen om die drie punten, die door specialisten, door mensen in de kinderopvang, worden aangehaald en die wij ook al jaren mee vragen en ondersteunen, structureel aan te pakken? Zult u dat doen?

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Er zaten natuurlijk een aantal elementen in die ik had verwacht. Ik had effectief opnieuw een opsomming verwacht van alle investeringen die er door deze regering gebeuren. Een aantal zaken zijn al zo vaak gecommuniceerd dat het wel heel veel investeringen lijken. Maar goed, we stellen u er natuurlijk ook veel vragen over, dus het is terecht dat u die opsomt.

En ik had ook verwacht dat er een relativering zou zijn. Dat doet u namelijk altijd wanneer er kritiek komt, gelijk op welk thema in het welzijnsbeleid, dan gaat u proberen om het allemaal wat te relativëren. Maar ik vind dat u daar nu toch wel een stap te ver in bent gegaan. En ik vrees dat u dat ook echt kwalijk zal worden genomen binnen de sector. Ik snap echt niet waarom u probeert om door te goochelen met cijfers te laten uitschijnen dat het allemaal wel meevalt met de kindratio. Alle specialisten in kinderopvang geven aan dat die veel te hoog ligt en dat de kwaliteit daardoor echt onder druk komt te staan, dat we daar echt met een groot probleem zitten. En het zijn niet alleen de specialisten, het zijn niet alleen wij die dat hier in de commissie – ik kan mij voorstellen dat dat vervelend is – tot in den treure blijven herhalen. Maar het zijn vooral ook de mensen op het terrein zelf die daarmee worden geconfronteerd.

Het is een zeer reëel probleem. De mensen uit de sector zijn nu al een hele tijd aan de alarmbel aan het trekken. Ik krijg daar heel veel mails over, ik word daar heel vaak over gecontacteerd. Ik kan me niet voorstellen dat er op uw kabinet ook niet dagelijks een hoop mails binnenlopen van mensen die aan de alarmbel trekken dat het water hun aan en boven de lippen staat. Als die mensen vandaag deze commissie Welzijn hebben gevolgd en hebben gezien dat u eigenlijk, in plaats van te zeggen dat het inderdaad een probleem is en dat u eraan zult werken, probeert dat te relativëren en met cijfers te goochelen ... Ik vind dat niet slim. Ik zou dat niet hebben gedaan.

U hebt ook geprobeerd het te relativëren wat de vacatures betreft. Daar hebt u natuurlijk wel gelijk. We zitten met een krapte op de arbeidsmarkt op verschillende

aspecten, op verschillende domeinen. Maar laat ons daar dan naar kinderopvang kijken als een katalysator. Want hoe minder vacatures er in de kinderopvang zijn, des te meer kinderen er kunnen worden opgevangen, des te meer mensen er ook aan het werk kunnen. Laat ons dat als een opportuniteit bekijken, laat ons de kinderopvang als een katalysator gebruiken. We zijn, zowel de Federale Regering als de Vlaamse Regering en alle lokale besturen, op zoek naar manieren om de werkzaamheidsgraad te verhogen. Laat ons dus investeren in kinderopvang, net om die werkzaamheidsgraad te vergroten. Laat het ons als een opportuniteit zien in plaats van als een bedreiging.

Maar dan zal er natuurlijk iets moeten gebeuren aan de echte problemen. Die moeten bij de oorzaak aangepakt worden. Het statuut moet verbeterd worden. De omstandigheden, de lonen van die mensen gaan verbeterd moeten worden, want anders blijven we het fenomeen krijgen dat mensen de sector verlaten. Ik had u daarstraks gevraagd naar overleg met minister Weyts. U geeft aan dat het inderdaad in het regeerakkoord is afgesproken. Maar het probleem blijft wel dat, zolang er geen gelijkschakeling is tussen die lonen en arbeidsvoorwaarden, mensen – en dat kun je hun moeilijk kwalijk nemen – de overstap naar het onderwijs maken als de omstandigheden daar beter zijn. Ik zou toch willen vragen om opnieuw contact te hebben met uw collega-minister Weyts om te kijken of dat geharmoniseerd kan worden en om te vermijden dat er nog mensen de sector zullen verlaten.

Ik hoop dat u toch nog wat meer klaarheid daarover kunt scheppen. Ik denk dat de uitdagingen zeer groot zijn. Het zijn uitdagingen die we samen moeten aangaan. Ik wil onderkennen dat er effectief investeringen gebeuren deze legislatuur, maar de noden zijn heel groot. De ongerustheid op de vloer is heel hoog. Ik vind het toch een beetje jammer dat u dat probeert te relativeren. Ik denk dat u dat echt kwalijk zal worden genomen.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Dank u wel voor uw antwoord, minister. Ik wou graag nog een viertal punten aanhalen.

Ten eerste, u hebt terecht gewezen op het feit dat er een algemene krapte is op de arbeidsmarkt. Elke dag horen we vanuit verschillende sectoren dat er heel grote noden zijn. Werkgevers en ondernemingen schreeuwen om medewerkers, zeker in bepaalde sectoren. Kinderopvang is er vanzelfsprekend ook een van, dat weten we, maar er zijn ook heel wat andere sectoren. Natuurlijk, collega Anaf, u hebt gelijk als u zegt dat mensen die we aan het werk willen krijgen, ook een plek moeten vinden in de kinderopvang om te kunnen gaan werken, maar net daarom, natuurlijk, dienen ook die bijkomende investeringen in bijkomende plekken. En je kunt elke euro natuurlijk maar één keer uitgeven. We weten natuurlijk allemaal dat de financiële uitdagingen enorm groot zijn en er wordt zeer sterk geïnvesteerd in de kinderopvang maar dat is én in bijkomende plaatsen én in werkbaar werk. Dat zijn natuurlijk keuzes die worden gemaakt. Maar we hebben ook al die plekken nodig, vanzelfsprekend.

Ten tweede wilde ik graag iets zeggen over de onthaalouders, want zij vormen voor ons toch wel een heel belangrijke groep van mensen die kinderen in een huiselijke omgeving opvangen. Ook daar zijn er al een aantal inspanningen gebeurd, maar daar zien we ook wel dat de druk groot is en dat er vragen zijn. Mensen zijn vandaag ook minder geneigd om zomaar in de gezinscontext kinderen op te vangen van heel vroeg tot heel laat. Je moet dan ook heel de dag alleen werken. De kinderen spelen in uw keuken, in uw leefruimte, die slapen in de slaapkamer van de kinderen en zo verder. Niet iedereen heeft dat even graag, en dat is dan ook een engagement van een heel gezin, niet alleen van de onthaalouder zelf. Het is goed, minister, dat er een uitbreiding is van de groep die in het

proefproject zit rond het werknemersstatuut. Ik ben ook heel tevreden dat, na jaren op de nagel kloppen, u samen met minister Crevits heel recent het mogelijk hebt gemaakt dat onthaalouders gebruik kunnen maken van dienstencheques om hun woning te onderhouden. Het zijn allemaal kleine stappen. Maar we hebben het in het verleden toch ook vaak gehad over het feit dat er nog wel ruimte is voor samenwerkende onthaalouders. Een moeder en dochter die samen opvang willen doen. Of twee vriendinnen die dat samen willen doen. Dat is toch al een heel andere context dan het allemaal alleen moeten doen. Er waren onder andere een aantal problemen met de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ). Ik weet dat dat federaal is, maar is daar nog overleg over? Is dat intussen opgelost of blijven daar nog een aantal barrières?

Ten derde, met betrekking tot onderwijs. U zegt heel terecht: 'We bekijken de uitwisseling van personeel.' Dat is goed. Ik ben absoluut tevreden dat u dat gaat doen. De Doorgaande Lijn biedt ter zake een aantal kansen. Minister, eigenlijk zien we toch veel te vaak de barrières om oplossingen te kunnen vinden. Wat is het verschil in statuut nu tussen iemand die werkt als kinderbegeleider in de kinderopvang en het statuut van iemand die werkt in het kleuteronderwijs, bijvoorbeeld? In plaats daarvan zouden we de kansen moeten zien. En als we het belang van het kind vooropstellen, dan gaan we zien dat die uitwisseling er is. Dat is dan, nota bene, ook nog eens veel beter voor de kinderbegeleiders of de kinderverzorgers zelf. Dus, ik hoop echt dat u daar samen met uw collega van Onderwijs, zonder vooroordelen maar met een open kijk, echt werk van wilt maken. Daar liggen kansen die, collega Anaf, er niet alleen zijn op het vlak van statuut. Het gaat ook over werkuren, dat weten we toch ook allemaal. Als u zegt dat als de lonen beter zijn in de kleuterschool, ze er logischerwijze allemaal naartoe gaan ... Het gaat over veel meer dan dat. Het gaat ook over het feit dat men in de kinderopvang al die onderbroken diensten heeft. Ik heb het daarstraks ook gezegd: van 7 uur 's ochtends tot 9 of 10 uur, en dan kan men om 15 uur terugkomen tot 18 of 19 uur 's avonds, terwijl het zoveel gemakkelijker zou kunnen doorstromen. Mee in de kleuterschool tot 's middags, en vanaf 's middags een collega die het opneemt voor iedereen: alleen maar win-win.

Ik had daar nog een vraag over, minister. Is het dan de bedoeling dat u tijdelijk een kader zult creëren samen met minister Weyts in het kader van het project Doorgaande Lijn? Want anders zijn die projecten toch niet allemaal zomaar uit te voeren.

En tot slot wil ik, collega's, toch ook nog wel een oproep doen rond beeldvorming. Collega Groothedde, u zegt dat er veel mensen zijn die de commissie volgen, die vragen doorsturen en die bekommernissen hebben. Dat begrijp ik zeer, zeer goed. Maar ik denk ook niet dat de manier waarop u spreekt over de kinderopvang, iemand over de streep zal halen om erin te werken, terwijl ze allemaal ongelooflijk onze waardering verdienen. Ik ben zo blij dat onze kinderen destijds naar een onthaalmoeder konden gaan, die dat met hart en ziel deed. Die 's middags onze kleuters – het eerste trimester dat ze naar school gingen – van de school ging halen, zodat ze een middagdutje konden doen. We zijn die allemaal ongelooflijk veel waardering en dankbaarheid verschuldigd. En dan moeten we ook aan de beeldvorming werken. Dat is een hele mooie job. Laat ons dat niet ontkennen. En er zo negatief over spreken zal zeker niet helpen, collega Groothedde.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord. Hij zal ongetwijfeld voor wat rust zorgen.

Koen Daniëls (N-VA): Ik zal dat proberen, voorzitter.

Minister, alvast dank voor uw zeer uitgebreid antwoord en ook voor de nuancerings bij een aantal cijfers die gelanceerd worden. Want als je tegen de mensen in de

kinderopvang zegt 'in alle andere landen hebben ze 1 op 3', dan doe je natuurlijk de realiteit onrecht aan. Maar ik begrijp de vraag van de mensen in de opvang wel. We begrijpen die allemaal. Maar er is een verschil, collega's, tussen mensen opjutten en mensen informeren. Daar is een wezenlijk verschil tussen.

Minister, ik wou nog even verdergaan op twee vragen die ik u had gesteld, meer bepaald het aantrekken van mensen en de kwalificatie. U zei dat mensen nog een paar jaar uitstel en uitzondering kunnen vragen, maar dat ze dan in orde moeten zijn. Nu, we hebben – en u kent dat zelf ook – in de woonzorgcentra wat we gemeenzaam 'het project 600' noemen. Het is een fantastisch project om mensen die al in de sector werken, toch in de sector te kunnen houden en ze tegelijkertijd ook een bijkomende opleiding te laten volgen. En dat is zwaar. Minister, ik wil hier eigenlijk ook hetzelfde lanceren voor de kinderopvang. Is het geen optie om mensen met een gelijkaardig project aan boord te hijsen en aan boord te houden? Ik wil dan wel pleiten om met elders verworven competenties (EVC's) en elders verworven kwalificaties (EVK's) te werken. Met andere woorden: mensen die echt al jaren kwalificaties en competenties verworven hebben, moeten we vrijstellingen kunnen geven. Dat is ook een manier om mensen aan bepaalde kwaliteitseisen te helpen voldoen. De evaluatie van die kwaliteitseisen, minister, gaan we toch moeten doen, ook op het vlak van papieren.

En dan kom ik bij mijn tweede vraag die ik u wil voorleggen. U sprak daarnet van de 264 vte's, extra bachelors die zullen coachen en ondersteunen. Ik wil echt een warme oproep doen dat de mensen in de kinderopvang die ook effectief ervaren als ondersteuning. Ik zou het ten zeerste betreuren mochten die mensen vragenlijsten en allerlei andere zaken beginnen te maken, mochten die bureauwerk beginnen te doen om te ondersteunen of allerlei adviezen te geven die in theorie goed zijn, maar in de realiteit eigenlijk onuitvoerbaar zijn. Die mensen moeten effectief als steun worden ervaren, met handen en voeten op de vloer. Die oproep wil ik doen. In het verleden hebben we dat voor onderwijs opgenomen in ons regeerakkoord. We moeten zorgen voor handen in de klas en in de school, en niet voor een structuur. Ik wil dit lanceren, minister, en dat u dat ook op die manier effectief evalueert.

Een laatste punt dat ik nog onder de aandacht wil brengen, is het buddytraject dat ik daarnet aanhaalde, maar ook wat collega Schryvers zei over de betere shiften. Aan de ene kant is er de voorschoolse opvang en de school, en aan de andere kant de naschoolse opvangmomenten op de school en daarbuiten. Dat zou een veel logischer geheel moeten vormen. Dat geldt natuurlijk niet voor de kinderen die nog niet in het kleuteronderwijs zitten. Dat is een ander verhaal. Maar we kunnen op die manier toch maximaal mensen inzetten. Deze drie dingen wou ik u als bijkomende vragen nog voorleggen, minister.

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Minister, u bent een meester in het aflezen van een oneindig lang antwoord en het niet antwoorden op de vragen. Dat is nu elke keer als wij u een vraag stellen, hetzelfde verhaal: u antwoordt gewoon niet op die vraag. Ik vind dat op deze Dag van de Kinderbegeleider bijzonder jammer voor de sector. Het is een slag in het gezicht van de mensen die op de werkvloer en in het veld staan, dat u hun noden zo negeert.

U verwijst constant naar het VIA 6-akkoord, en daar staan inderdaad een paar goede dingen in. Ik zal ze opsommen. U hebt geld vrijgemaakt voor die coaches. Dat is goed. En er wordt voor een aantal – vooral voor de hogere – trappen geld vrijgemaakt. Maar als het gaat over koopkrachtverhoging, dan lees ik het volgende, meer bepaald onder 'eenmalige consumptiecheques voor alle werknemers'. "Voor groepsopvang Trap 0 en Trap 1 met werknemers is deze maatregel niet van

toepassing, maar worden de middelen toegevoegd aan de omschakeling naar Trap 2B. (...) Voor kinderbegeleiders in de buitenschoolse opvang is deze maatregel niet van toepassing (...)”

Twee keer onderschat u voor die sectoren, meer bepaald voor trap 0 en trap 1, de financiële leefbaarheid nog altijd. Zij worden opnieuw genegeerd, ze vallen opnieuw uit de boot. Ik vind dat niet kunnen. Telkens als we daarover een vraag stellen, elke keer als we aan de kaak stellen dat die sector niet leefbaar en werkbaar is, reageert u daar niet op. U antwoordt gewoon niet op de vragen.

Ik heb u een getuigenis voorgelezen van een mevrouw, een uitbaatster, die zelf zegt: ‘Ik kan mezelf geen loon uitkeren. Ik doe mijn job met hart en ziel, met heel veel passie, maar ik kan mij geen loon uitkeren, want mijn personeel is te duur.’ U werkt dat in de hand, want in trap 2B krijgen ze zoveel meer dan in trap 1 en trap 2. Waarom is dat nodig, waarom blijft u die ongelijkheid steunen? U werkt dat in de hand.

U moet dringend uw kinderopvanglandschap eens herbekijken en werk maken van het wegwerken van die versnippering. Er zijn zoveel verschillende sectoren: T0, T1, T2A, T2B, T3 ... noem maar op. De onthaalouders, de onthaalouders met werknemersstatuut, de onthaalouders sui generis ... Het is zo ingewikkeld. Een kat vindt er haar jongen niet meer in terug, en u zeker niet. Uw antwoorden tonen aan dat u totaal niet begrijpt wat de problemen zijn in de sector. Dat vind ik bijzonder jammer en het wordt tijd dat u daar eens een bijscholing voor volgt, dat u eens op de werkvloer gaat kijken en dat u ziet hoe het er in zijn werk gaat, want u blijft die leefbaarheid en die werkbaarheid negeren en ontkennen. De kern van de zaak, de ongelijkheid, die pakt u niet aan. Ik ga mijn drie vragen, waarop u niet hebt geantwoord, nogmaals stellen, en ik hoop dat u nu toch wel eens een antwoord geeft.

Is het de bedoeling om de kinderopvang die wordt aangeboden door kleine zelfstandigen, in dit geval de zogenaamde T0- en T1-plaatsen, dermate te ontmoedigen dat ze hun kinderopvang stopzetten? Wilt u de kleine zelfstandigen uit het opvanglandschap halen?

Hoe ziet u de toekomst voor de nauwelijks gesubsidieerde kinderdagverblijven, zijnde de aanbieders van T0- en T1-plaatsen? Welke acties zult u ondernemen om hun leefbaarheid te verbeteren? Hoe verklaart u dat er toch subsidies worden toegekend aan nieuwe initiatieven en de oude betrouwbare initiatieven opnieuw uit de boot vallen? Dat was trouwens een van de punten uit de mail van Patricia, die u ook hebt gekregen maar waar u niet op hebt geantwoord. Zij vraagt zich af hoe het kan dat een nieuw kinderdagverblijf zomaar start en subsidies krijgt en dat zij, die al zeventien jaar bezig is, opnieuw geen subsidies krijgt.

Vindt u het discriminerend dat bepaalde ouders kunnen betalen volgens het inkomenstarief en andere ouders niet? Daar heb ik eveneens geen antwoord op gekregen.

Heeft elk kind of elke ouder, gelet op het scheefgetrokken subsidiesysteem, volgens u evenveel kansen op een betaalbare opvangplaats?

Ik kijk uit naar uw antwoord op mijn vragen, minister.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Minister, ik vond het heel goed en heel terecht dat de kinderbegeleiders hier vandaag in de commissie centraal staan en dat er veel vragen en een interpellatie over worden gesteld, maar ik vind het een heel pijnlijk schouwspel. Er is een crisis bezig op het terrein. Er wordt door 101 mensen aan de

alarmbel getrokken en ondertussen moeten we hier van u een ellenlange uitleg horen dat het eigenlijk allemaal nog wel meevalt en dat de mensen moeten stoppen met te kijken naar de overheid om dingen op te lossen, maar eigenlijk naar zichzelf, naar andere dingen, naar de thuissituatie enzovoort. Ik vind dat eigenlijk redelijk indrukwekkend. Het is een constante bij u, minister. Ook tijdens de coronacrisis was het juist hetzelfde verhaal. Er voltrekt zich een crisis op het terrein en ondertussen is er een minister die in een andere wereld woont, die denkt dat de dingen die hij gedaan of beslist heeft, voldoende zijn en dat de mensen maar moeten kijken naar andere oplossingen dan naar de bevoegde minister. Ik vind dat bijzonder pijnlijk. Ik denk niet dat er één kindbegeleidster is die zich vandaag gehoord zal voelen door uw lange uitleg.

Het begint ermee dat u de problemen eigenlijk relativeert. U zegt dat werkdruk iets complex is. Er zijn tal van redenen waarom de werkdruk te hoog kan zijn. Er ontstaat dan een soort van idee dat de oorzaak voor de werkdruk dezelfde is, maar eigenlijk zijn er 101 oorzaken. U zegt dat er wel een keer een studie zou moeten gebeuren over wat die werkdruk zo hoog maakt. Minister, hoe is dat in godsnaam mogelijk?

Iedereen brengt hetzelfde probleem naar voren, namelijk de ongelooflijk hoge kindratio vandaag. Het is een van de hoogste van West-Europa. Begeleidsters beschrijven heel goed dat dit onhoudbaar is. Ook dat relativeert u. U zegt dat het in de praktijk eigenlijk één op zes is, één kindbegeleider op zes kinderen. Uit alle getuigenissen die ik hoor, gaat het in de realiteit, op de vloer in de kinderopvang, over één op acht. En het is zelfs niet één op acht, want dat is voor een hele dag. Kindbegeleidsters werken in shiften: de ene heeft de vroege shift en de andere heeft de late shift. Dat betekent in de praktijk dat een kindbegeleidster 's morgens voor zestien kinderen alleen staat. Het gaat in de realiteit helemaal niet over één op zes. Het is mij een raadsel waar u dat cijfer vandaan zou kunnen halen. In de realiteit is het vandaag één op acht.

Iedereen kan zich daar toch wel iets bij voorstellen. Als je verantwoordelijk bent 's morgens en 's avonds gedurende twee uur voor zestien kinderen, vaak ook tijdens de middagpauze, want de anderen moeten dan middagpauze houden, dan kan iedereen zich toch voorstellen dat dat een enorm hoge werkdruk geeft en dat dit in vergelijking met de omliggende landen veel te hoog is. Minister, daarvoor kijken wij inderdaad naar de bevoegde minister. Uw partij levert al heel lang de minister van Zorg en Welzijn en al heel lang had u inspanningen kunnen doen om die kindratio naar boven te brengen, wat niet gelukt is tot op vandaag.

U begint uw betoog met appreciatie en waardering voor de kindbegeleidsters. Dat moet zich dan ook laten voelen in het beleid, dat u hoort dat het vandaag niet houdbaar is en dat uw inspanningen onvoldoende zijn. U moet ook echt gaan kijken wat die mensen doen. Die mensen doen hun job ongelooflijk graag. Het is ongelooflijk dat zij het vertrouwen krijgen van de ouders om voor hun kind te zorgen en het is ook heel erg belangrijk voor het kind zelf. Ik vind dat de focus inderdaad vaak te veel gelegd wordt op het feit dat ouders moeten kunnen gaan werken en hun kind naar de opvang moeten kunnen brengen. Neen, ook voor het kind zelf is een kinderopvang enorm belangrijk.

Als u dan toch vergelijkt met de omliggende landen, vind ik het jammer dat u eenzijdig de vergelijking met Groot-Brittannië maakt. Want als we bijvoorbeeld naar Denemarken kijken, daar is er geen norm, maar in de realiteit is er één begeleidster op vier kinderen. Dus, dubbel zoveel als vandaag in Vlaanderen. Daar gaat 88 procent van de kinderen naar de kinderopvang, veel meer dan in Vlaanderen. Daar wordt dat gezien als een recht van het kind. Dat wil ook zeggen dat Denemarken voorziet dat elk kind naar de opvang kan; voor elk kind is er een plaats in de kinderopvang. Dat is vandaag in Vlaanderen helemaal niet het geval.

Iedereen weet het: het eerste wat je moet doen als je zwangerschapstest positief is, is gaan zoeken naar crèches om hopelijk negen maanden later een plaats te hebben.

Het is in het belang van elk kind, maar in het bijzonder van kinderen in kwetsbare situaties, dat ze in een kinderopvang de pedagogische begeleiding kunnen krijgen die ze nodig hebben, waar ze recht op hebben. We zien vandaag dat de kindbegeleiders zelf zeggen dat ze dat willen bieden, dat ze het als hun taak beschouwen om kinderen te begeleiden in hun sociale ontwikkeling, rond gezondheid, rond taalontwikkeling, maar dat ze dat vandaag met die werkdruk niet kunnen doen.

Minister, gaat u die kindratio verhogen of blijven relativeren? Vindt u dat de lonen vandaag oké zijn of wilt u die nog verhogen? Kindbegeleiders hebben nood aan hogere inkomens om ze te kunnen aantrekken. Het is niet slim om eenzijdig de kaart te trekken van extra plaatsen. De werkdruk, de lonen en het statuut van de onthaalouders en de kinderbegeleiders moeten ook verbeteren.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Ik heb hier op geen enkel moment problemen willen relativeren, absoluut niet. Ik heb wel op een aantal cijfers en feiten factchecks willen doen. In een wereld die bedreigd wordt door fake news, lijkt me dat wel van belang te zijn. Dan moet ik zeggen, mevrouw Groothedde, dat ik toch wel van mijn stoel val. U deelt een filmpje waarin u zegt dat de kindratio in het Verenigd Koninkrijk één op drie is, dat u dat bevestigt. En dan zegt u: u gaat toch niet het Verenigd Koninkrijk als groot voorbeeld nemen, want dat is daar gecommmercialiseerd. Hebt u dat in dat filmpje gezegd? (*Opmerkingen van Celia Groothedde*)

Neen, ik ben nu aan het woord. Wees nu eens even serieus. Wees even serieus in plaats van heel de sector op te hitsen. Is er in Brussel een probleem? Ja. Ik kan daar niet aan doen dat mensen die in Brussel wonen, niet in de Vlaamse kinderopvang in Brussel willen werken. In plaats van dat te problematiseren, help mee om dat probleem op te lossen. Help mee om dat probleem op te lossen! Ik heb hier niets gerelativeerd. Moeten we die kindratio omhoog trekken? Is dat gesprek aan de orde? Ja, we kunnen daar over spreken. Ik heb gezegd dat we dat toekomstplan moeten doen. Zijn er te veel verschillende categorieën? Moeten we eens kijken hoe we daar naar de toekomst mee omgaan? Ja! Maar ik heb ook gezegd dat dit niet alleen een zaak is van de kinderopvang in de strikte zin van het woord. We hebben in Vlaanderen een ratio, een opvang, van meer dan 52 procent. Meer dan de helft van onze kinderen tussen 0 en 3 jaar zit in de kinderopvang. Dat is een van de hoogste van Europa. In Denemarken, mevrouw Vandecasteele, is dat 55 procent. Ik heb hier de cijfers bij. (*Opmerkingen van Lise Vandecasteele*)

Ja, dat zal volgens de communistische studiediensten misschien anders zijn, maar de cijfers die ik heb van Europa: 55 procent. In Vlaanderen 52 procent. Als men de kindratio neemt, moet men ook kijken hoeveel kinderen er naar die kinderopvang gaan. Dan gaat het ons vandaag niet helpen: zijn er vacatures in de kinderopvang? Ja, natuurlijk, dat heb ik hier toch ook gezegd. Maar die vacatures gaan we niet oplossen ... die achthonderd vacatures die er vandaag zijn, gaan we niet oplossen door te zeggen dat de oplossing is om er tweeduizend vacatures van te maken. Dat is wat u zegt: maak er tweeduizend vacatures van en dan gaan we dat probleem oplossen. Daarmee is dat probleem niet opgelost, daarmee is dat probleem absoluut niet opgelost. En intussen gaan we moeten zorgen dat we bijkomende capaciteit hebben als we willen zorgen dat ook in andere sectoren, in de ouderenzorg, in de sociale sectoren van welzijn en zorg, maar ook in de privésectoren, nog meer mensen aan het werk gaan. Want dat is inderdaad een ambitie: om meer mensen aan het werk te kunnen hebben. Wij hebben tienduizenden en tienduizenden mensen nodig in Vlaanderen in welzijn, in zorg en

in andere sectoren. Als we dus willen dat die mensen gaan werken, als we willen dat een verpleegkundige, een zorgkundige, een verzorger in de ouderenzorg gaat werken, zal die moeten zorgen dat die ook een plaats heeft voor de kinderopvang. En dus investeren we in capaciteit. En dus doen we niet wat vele andere landen doen: zeggen dat we misschien naar een hogere kindratio gaan, maar wel zorgen dat er minder kinderen naar de kinderopvang gaan. Want dan lossen we geen enkel probleem op.

Ik heb hier dus niet gezegd dat de problemen relatief zijn, integendeel. Neen, dat heb ik niet gezegd, mevrouw Vandecasteele. U hebt maar voor de helft geluisterd, ook rond andere zaken. Het is goed dat u verwijst naar CD&V. CD&V is inderdaad bevoegd. Tien jaar geleden: 370 miljoen euro in de kinderopvang. Tegen 2024: 700 miljoen euro. Dat is bijna een verdubbeling. Tien jaar geleden: 5600 mensen in de kinderopvang. Vandaag: 14.000 mensen in de kinderopvang. Als u zegt dat CD&V bevoegd is en vraagt wat CD&V al die jaren gedaan heeft, wel, dát heeft CD&V gedaan, de budgetten verdubbeld en het aantal personeelsleden maal drie. Dat heeft CD&V ie gedaan. Ik zal niet vragen wat uw partij de voorbije jaren allemaal gedaan heeft. Niets, nougatbollen! (*Opmerkingen van Lise Vandecasteele*)

Wat? Ja, maar ik kan er niet tegen, beste collega's, dat over de kinderopvang – en de uitdagingen zijn groot – dingen worden afgeschilderd die de mensen wegduwen in plaats van ze aan te trekken, terwijl we er allemaal gebaat bij zijn ... (*Opmerkingen van Lise Vandecasteele*)

We zouden er allemaal aan moeten werken om meer mensen in de kinderopvang te hebben, om ervoor te zorgen dat die vacatures ingevuld zijn. We hebben in het regeerakkoord zeventien duizend plaatsen bijkomende capaciteit ingeschreven. Dat was wat nodig was. Ik herinner mij de eerste regeringsverklaring nog heel goed. "Minister, wat gaat de regering Jambon doen inzake kinderopvang? Er is bijkomende capaciteit nodig, anders gaat u die 80 procent werkgelegenheidsgraad nooit bereiken." Wel, we zeggen dat we zullen zorgen voor zeventien duizend bijkomende plaatsen. Daar gaan we ook voor zorgen. Ik heb de details hierover al gegeven.

Dan was het: "We moeten zorgen voor een versterking van de kwaliteit." Daar hebben we een sociaal akkoord over afgesloten. We hebben niet ingeboet op de uitbreiding. We hebben die middelen van uitbreiding niet gebruikt om in te zetten op bijkomende capaciteit. Boven op de 60 miljoen euro aan bijkomende capaciteit komt er nog 60 miljoen euro voor de versterking van kwaliteit, goedgekeurd door werkgevers en door werknemers: een sociaal akkoord, door werkgevers en werknemers in de eerste plaats, nadien door de politiek, als historisch genoemd. Zou dat nog meer moeten kunnen zijn? Ja. Maar laat ons eerst eens werk maken van datgene waar we vandaag mee bezig zijn en met de uitdagingen waar we vandaag voor staan.

Collega Saeys, wat de coaching op de werkvloer betreft, geef ik heel kort een aantal concrete antwoorden. Daar is ook een optie om met de elders verworven competenties te werken. Het overleg met Onderwijs is daarover afgesproken. We hebben berekend dat we jaarlijks ongeveer 230 krachten nodig hebben. Dat is, gelet op de arbeidsmarkt, een bijzonder grote uitdaging.

Collega Anaf, we zitten met collega's Weyts en Crevits samen, dat heb ik ook al aangegeven. Maar zoals ik al gezegd heb, zal zeggen dat we nu meer vacatures nodig gaan hebben, zal niet helpen om de vacatures die we vandaag hebben, in te vullen. Daarvoor – dat staat ook uitdrukkelijk in het sociaal akkoord – moeten we een plan hebben om de zijinstroom aan te kunnen pakken. Dat plan zijn we aan het uitrollen met werkgevers en met werknemers.

Collega Schryvers, de samenwerkende onthaalouders: dat wordt inderdaad verder bekeken. En wat de projecten van de doorgaande lijn betreft: daar is inderdaad een regelluw kader voor nodig. Dat is ook samen met mijn collega van Onderwijs in opmaak.

Collega Daniëls, naar de EVC's hebben we al verwezen in het mentorproject. Het zal ook een van de thema's zijn die in de werkgroepen van VIA 6 aan bod zullen komen, om te kijken hoe we daar een antwoord op kunnen geven. Uw bekommernis over de coaches vind ik een terechte bekommernis. Ik vind ook dat dat een zaak moet zijn die op het terrein het verschil mee mogelijk moet maken. Dit gaat over de kwaliteit van de kinderopvang. Ik vind dus ook dat dat op het terrein moet resulteren om dat goed te maken.

Collega Malfroot, ik heb 24 vragen gekregen en dan zegt u dat ik te lang aan het woord ben. Dat laat ik dan voor u, ik ga daar verder ook geen punt van maken. Ik denk dat ik op uw vragen geantwoord heb. Het staat in het decreet van 2014 dat het zelfstandigenstatuut gehandhaafd zal blijven. Ik werk dus op dit ogenblik binnen dat decreet. Ja, de versnippering, dat is een terechte observatie. Daarom heb ik in dit parlement ook al gezegd dat we moeten durven denken naar een toekomstplan toe om te zien hoe we daarmee omgaan. Maar op dit ogenblik moet ik werken binnen de kaders die we nu hebben en daarin zetten we ook stappen naar grotere harmonisatie.

Daarmee denk ik dat ik de meeste vragen wel beantwoord heb.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Ik denk dat er al heel veel gezegd is. Ik ga het voorlopig daarbij houden.

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Dit is echt wel straf, minister. Op de Dag van de Kinderbegeleider zou ik toch hopen dat er structurele oplossingen komen. Ik hoop daar nog altijd op voor de toekomst, want uit uw antwoord is het eigenlijk niet gebleken. Is er grote krapte op de arbeidsmarkt? Ja. Maar wat er in de kinderopvang gebeurt, overstijgt wel die momentane problematiek van dit moment. Jaren geleden al was er berichtgeving over het hoge burn-outratio in de kinderopvang. Jaren terug al waren er minder mensen die instroomden in de opleiding kinderopvang. Al jarenlang – dat blijkt ook uit een antwoord op een schriftelijke vraag van mij aan minister Weyts – komen de bachelors Pedagogie van het jonge kind massaal niet in de kinderopvang terecht. En nu is het acuut geworden, ja. U hebt het over heel de zorg en welzijn, maar in maart al was er in de kinderopvang het grootste aantal vacatures van heel de zorg en welzijn. Tegen die krapte op de arbeidsmarkt is er nu dus geen buffer in de kinderopvang.

Dit is een slang die zichzelf in de staart bijt, want de krapte op de arbeidsmarkt invullen hangt af van het aantal goede plekken van de vacatures in de kinderopvang. Als er geen begeleiders zijn om die plaatsen in te vullen, is een investering in kindplaatsen alleen maar dode letter. Ouders moeten zich nu om ter snelst inschrijven in plaatsen die hun gegarandeerd zijn om ervoor te zorgen dat ze voor de komende week plaatsen hebben. U zegt dan dat dat de sector opjutten is. Ik vertolk wat ik hoor, minister, van iedereen. De vacatures in de kinderopvang opvullen is de krapte op de arbeidsmarkt bestrijden.

Maar dat kunt u niet alleen bestrijden door het een knelpuntberoep te maken, dat kunt u met drie voorwaarden. Eén, de ratio moet naar beneden. U kunt daar niet omheen. Geen enkele specialist staat die ratio die wij hier op dit moment hebben, voor. Twee, het beroep en de opleiding moeten opgewaardeerd worden, en niet

zoals nu, de voorwaarden naar beneden gehaald. We zien dat in landen waar dat gebeurt, er zelfs een numerus clausus in de opleiding ontstaat. Wij kunnen daar toch alleen maar van dromen in de Vlaamse Gemeenschap. Drie, die arbeidsvoorwaarden en de organisatie van de kinderopvang moeten structureel hervormd worden.

U hebt het over opjatten en dergelijke. Ik ben hier ook zeer persoonlijk aangesproken. Hebt u mij ooit al eens horen zeggen dat kinderbegeleider geen prachtig beroep is en dat dit geen prachtige sector is? Ik zeg dat altijd. De problemen die ik aanhaal, worden aangehaald door specialisten, door mensen in de kinderopvang en door organisaties in de kinderopvang. Als uw enige verdediging dan is dat de problemen niet benoemd mogen worden en er goede sier moet worden gemaakt en iedereen maar moet doen alsof het rozegeur en maneschijn is ... Dagelijks zeg ik tegen mensen: "Blijf alstublieft in het beroep, want er zou misschien nog iets kunnen veranderen." En dat doen specialisten in de sector ook. Maar deze crisis is er gekomen door getalm en u gaat ze niet oplossen door te zwartepieten.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Het is in elk geval duidelijk dat de uitdagingen in de sector groot zijn en de ongerustheid ook heel groot is. Ik probeer dat ook op een ernstige manier mee te vertolken; ik denk dat we dat allemaal proberen te doen. U kunt erop aan dat de mails of de telefoons die ik daarover krijg, veel feller zijn dan de manier waarop we dat hier vertolken. Die ongerustheid zit echt heel diep.

Nogmaals, ik ga nooit zeggen dat er geen investeringen gebeuren, want die investeringen gebeuren wel degelijk. Maar dat wil niet zeggen dat daarom de noden niet nog altijd zeer hoog zijn. Die kind-begeleiderratio moet echt omlaag. U zei daarnet 'omhoog', maar ik neem aan dat we hetzelfde bedoelden, dat we naar minder kinderen per begeleider moeten gaan om de kwaliteit te kunnen blijven garanderen. Dat gaat alleen maar kunnen door het beroep aantrekkelijk te maken.

Dan denk ik niet dat het feit dat er hier kritische vragen worden gesteld, ervoor gaat zorgen dat mensen niet naar de kinderopvangsector gaan. Dat is echt wel het laatste, denk ik, waar men mee bezig is. Het gaat wel over werkomstandigheden. Inderdaad niet alleen het loon, maar ook de uren, de omstandigheden, alles wat er bij komt en mee te maken heeft. Als ik verwees naar overleg met minister Weyts, dan heb ik het specifiek – en daar hebt u eigenlijk niet op geantwoord – over het feit dat mensen natuurlijk de overstap naar het onderwijs maken, omdat de arbeidsomstandigheden en de voorwaarden daar beter zijn. We moeten daar kijken naar een harmonisatie om ervoor te zorgen dat er niet nog meer mensen uit de kinderopvang vertrekken.

Goed, ik denk dat de problematiek heel duidelijk is. Ik neem aan dat we er nog heel vaak over van gedachten zullen wisselen. Er moet echt wel een tandje bij gestoken worden, en ik vrees dat de hele sector het daar ook wel mee eens zal zijn.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Ja, kinderopvang is een heel belangrijke sector. Dat weten we allemaal. Er zijn de voorbije jaren – de minister heeft een overzicht gegeven – heel grote inspanningen gebeurd, ook tijdens deze legislatuur. Niettegenstaande dat, staat de sector voor heel grote uitdagingen. We kennen er allemaal. Ze komen hier ook vaak aan bod. Momenteel zijn er heel veel vacatures. Er is ook een nieuwe uitdaging bijgekomen vanwege de bijkomende 550 plekken in het kleuteronderwijs, wat op zich goed is voor de ondersteuning van de

kleuteronderwijzers en de zorg die zij voor onze kleutertjes opnemen. Maar dat dit bijkomende druk legt op de kinderopvang, daar moet je geen tekening bij maken.

Collega's, als je zelf voorstelt in functie van de ratio te zorgen voor een aantal kinderen, dan beseffen we allemaal dat idealiter die kindratio omlaag zou moeten kunnen. Maar je kan natuurlijk niet gelijktijdig én zorgen voor bijkomende plekken én betere arbeidsvoorwaarden, betere loonvoorwaarden én tegelijkertijd ook nog eens de kindratio naar beneden doen, en tegelijk ervoor zorgen dat de verschillende trappen meer gelijk worden geschakeld. Het is een werk van stap voor stap – van trap voor trap, zou ik hier misschien zeggen.

Minister, ik denk wel dat er nog kansen zitten in het mee 'out of the box' denken, onder meer over een betere opvang tussen kinderopvang en onderwijs. Ik ben er echt van overtuigd dat zowel de sector daardoor aantrekkelijker wordt en dat het ook eigenlijk veel beter is voor onze kleine kinderen, voor kleuters die naar school gaan en die door een vertrouwd gezicht worden gevolgd van in de kinderopvang tot in de kleuterklas. Mijn vraag: maak daar alstublieft verder werk van.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Eén, ik denk dat we bij alle maatregelen die in het verleden genomen zijn en die we in de toekomst zullen nemen, heel goed de vinger aan de pols moeten houden om te kijken of ze werkelijk worden gevoeld door mensen die in de kinderopvang werken. Minister, u sprak het engagement uit van 264 vte's, bachelors wier steun echt gevoeld gaat worden. Dank dat u die evaluatie doet. We gaan ook kritisch moeten zijn ten opzichte van onszelf. De middelen moeten juist worden ingezet.

Twee, ik wil hier ook een sterk pleidooi houden voor de opleiding. De opleiding Verzorging zit in het beroepssecundair onderwijs, in arbeidsmarktgericht onderwijs. Ik richt me tot alle partijen die hier aanwezig zijn en die daar soms gering-schattend over doen en vinden dat iedereen in het aso en in brede opleidingen moet zitten, dat iedereen alles kan, maar liefst niet teveel arbeidsmarktgericht. Die partijen wil ik oproepen om goed na te denken welk signaal ze geven. Want telkens als u het signaal geeft dat bso afstromen of afzakken is, dan zegt u tegen mijn vroegere leerlingen dat zij een minderwaardige opleiding doen. En dat is niet waar. *(Opmerkingen van Celia Groothedde)*

Ik stel vast dat er hier plots mensen beginnen te reageren in de zaal. Het is daarmee duidelijk wie zich aangesproken voelt.

Drie, dit is, minister, een vraag wat papierwerk betreft. Kunt u nakijken of het papier effectief bijdraagt aan de kwaliteit? Afsluitend, over wat ik daarnet heb gezegd over het 'project 600' van VDAB in het kader van de woonzorgcentra: kunt u dergelijke initiatieven in het kader van VIA 6, maar ook andere, uitwerken om mensen aan de slag te houden in de kinderopvang of ernaartoe te trekken en daar op te leiden?

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Collega's, dag in dag uit zijn er duizenden kinderverzorgers en -begeleidsters in de weer om te zorgen voor ons kostbaarste bezit: onze kinderen. Ze doen dat vanuit hun hart, met heel veel toewijding en met heel veel passie. Ze begeleiden onze kindjes bij hun eerste papjes en bij hun eerste stapjes, maar toch voelen ze zich niet gewaardeerd. Ik meen uit uw antwoorden op te maken dat u helemaal niet weet waar het over gaat en dat zij ondergewaardeerd en onderbetaald zullen blijven, omdat u de problematiek niet erkent. U minimaliseert. U zoekt excuses. Maar u zoekt geen oplossingen voor de problemen. Het aantal plaatsen zal er in de toekomst alleen maar op verminderen.

Minister, toon nu toch eens vijf minuten politieke moed. Zorg voor gelijk loon voor gelijk werk. Begin met hen te waarderen. En begin vooral met eens te luisteren naar de bekommernissen en eens een dag mee te draaien op de werkvloer. We zullen daardoor al een heel eind verder geraken.

De voorzitter: De interpellatie en de vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Freya Saeys aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over jongdementie
– 4554 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Immanuel De Reuse aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de mogelijke verbetering van de thuiszorg voor dementerenden
– 4607 (2020-2021)

GEDACHTEWISSELING over Dementieplan 2021-2025
– 3 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Stefaan Sintobin

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Ik zal een korte toelichting geven bij het plan, waarna de andere sprekers kunnen volgen.

Vlaanderen kent reeds een sterk dementiebeleid. Zelfs internationaal staat Vlaanderen al enkele jaren op de kaart. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) heeft een lijst opgemaakt van landen die een dementieplan hebben en landen die dat niet hebben. De laatste worden gestimuleerd om een dementieplan te maken.

Wij hebben een evaluatie van dat plan gemaakt aan de hand van een aantal focusgroepen, die gezien de coronacrisis digitaal hebben moeten plaatsvinden, met ongeveer een zestigtal deelnemers. De vragen waren de volgende. Hoe evalueert u het voorbije dementieplan? Wat zijn volgens u de sporen voor een nieuw plan? Wat zijn de wensen en de behoeften die daarin moeten staan? Er werden heel veel waardevolle initiatieven rond ontwikkeld. De voorbije jaren is er veel kennis en expertise opgebouwd waarvan we dankbaar gebruik hebben gemaakt om dit nieuwe dementieplan in de steigers te zetten en ook de samenwerkingen te versterken, niet in het minst met onze partnerorganisatie, het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. Daar willen we verder op inzetten. Een belangrijke nieuwe focus is ook de verruiming, de verbreding van het dementieplan naar de thuiszorg.

Het plan heeft een focus op onze eigen Vlaamse bevoegdheden. Items rond wetenschappelijk onderzoek en andere worden niet in dit plan behandeld.

Als we de evolutie bekijken tellen we vandaag, in 2021, ongeveer 141.000 mensen die lijden aan dementie. In 2070 – dat is eigenlijk de volgende generatie, plus 50 jaar – zullen dat er ongeveer 254.000 zijn. Het gaat over bijna een verdubbeling.

We willen personen met dementie aanspreken op hun mogelijkheden, datgene wat ze kunnen, willen hun zo veel mogelijk kansen geven. Dat vraagt ook het creëren van een bewustwording rond dementie, bekijken wat de impact is van dementie op de naasten, op de omgeving van de persoon met dementie, en bekijken hoe we kunnen versterken. Het dementieplan omvat zeven belangrijke strategische doelstellingen, die geconcretiseerd zijn in concrete acties, waarvan we tussen nu en 2025 concreet werk willen maken. Ik geef bij deze een overzicht van die verschillende doelstellingen. Wij willen hiermee duidelijk richting geven en de

prioriteiten bepalen voor het dementiebeleid in de komende jaren. De zeven doelstellingen, de grote lijnen van het dementieplan werden dus vervolgens in concrete acties geconcretiseerd, waarop ik nu graag inga. Er is ook een monitoringscomité.

Ten eerste is er de prevalentie van dementie. Om een goed beleid rond dementie te kunnen bouwen, is het nodig om cijfers te hebben over het huidige aantal personen met dementie en over de prognose voor de toekomst. Ik heb daarnet de cijfers gegeven over wat we wellicht in 2070 kunnen verwachten. De vorige dementieplannen en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen hanteren het door Alzheimer Europe ontwikkelde EuroCoDe-model (European Collaboration on Dementia). Dit dementieplan gaat uit van cijfers uit het meest recente rapport van Alzheimer Europe, van 2020. Er zijn vier acties geformuleerd waarbij het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen instaat voor de monitoring.

Ten tweede, zeggen dat het beter is te voorkomen dan te genezen, is een boutade, maar het is wel zo. Daarom is het ook als het gaat over dementie belangrijk dat we inzetten op preventie. Preventie begint vrijwel altijd met wetenschappelijke kennis en bewustwording bij de bevolking. Daarop volgt de aangepaste leefstijl, die toch wel een heel belangrijke invloed heeft om het risico op dementie te verlagen. Immers, een betere levensstijl moet leiden tot een betere cardiovasculaire gezondheid en een reductie van het aantal kankers, maar speelt ook op het vlak van dementie een belangrijke rol. Aangevuld met beschermende factoren, zoals cognitief en sociaal actief blijven, kan dat ook preventief werken ten aanzien van eenzaamheid en depressie. Het dementieplan omvat daarom ook acties zoals het delen van inspirerende voorbeelden van preventieve acties, het ontwikkelen van een nieuwe campagne om in te zetten op het bewustzijn aangaande de link tussen een hersengezonde leefstijl en het verminderen van risico op dementie, en de aandacht voor medewerking aan generieke preventiecampagnes zoals '10.000 stappen'.

Ten derde is er het optimaliseren van de kwaliteit van de zorg door de zorgprofessionals, de toekomstige zorgprofessionals en de vrijwilligers. Deze doelstelling omvat een zeventiental acties. Vlaanderen zet reeds vele jaren de schouders onder de transitie van het medische model naar persoonsgerichte zorg. We hebben aandacht voor de kwaliteit van zorg voor mensen met dementie. Via de trajecten 'Samen MENS' voorziet het expertisecentrum met subsidies van de Vlaamse overheid in een coachingstraject rond persoonsgerichte zorg voor personen met dementie. Het doel is die zorg verder te optimaliseren en bijvoorbeeld ook aandacht te schenken aan kleinschalig genormaliseerd wonen. Ook de kwaliteit van leven en de bewonerstevredenheid in de woonzorgcentra worden een aandachtspunt. Daar wordt reeds op ingezet, ook in samenwerking met het Vlaams Instituut voor Kwaliteit en Zorg (VIKZ), om ervoor te zorgen dat personen met dementie ook wat dat betreft de nodige aandacht zullen krijgen. Referentiepersonen inzake dementie zijn intussen een gevestigde waarde in onze woonzorgcentra. Zij coachen hun collega's, tekenen het beleid mee uit en zijn een stuwende kracht voor kwaliteitsvolle dementiezorg.

Aangezien zeven op de tien mensen die aan dementie lijden, thuis wonen, zetten we in Vlaanderen ook verder in op de ondersteuning van personen met dementie in de thuisomgeving. Het werken met referentiepersonen in de thuiszorg, het ontwikkelen van een kader voor de inzet van referentieartsen dementie en het verder uitdragen van kennis rond dementiezorg zullen bijdragen tot een kwaliteitsvolle zorg voor personen met dementie thuis en de toeleiding naar een gepast zorgaanbod. Ik heb reeds diverse adviezen ontvangen met betrekking tot het werken met referentiepersonen in de thuiszorg en het ontwikkelen van een kader rond referentieartsen dementie. Uitgaande van die adviezen zullen we werkgroepen

samenstellen om een actueel werkingskader uit te tekenen dat rekening houdt met ons zorglandschap.

De ervaring leert ons dat er agressie kan optreden bij personen met dementie. Zowel mantelzorgers als mensen in de woonzorgcentra en thuiszorgdiensten worden daarmee geconfronteerd. De regionale expertisecentra dementie zullen relevante actoren samenbrengen om ook daarvoor een passende aanpak uit te werken. We zetten in op de bekendmaking van de richtlijn 'Diagnostiek van dementie in de huisartsenpraktijk'. Die richtlijn is gericht op de eerste lijn en voornamelijk op de rol van de huisarts. Naast de huisarts komen ook andere zorgprofessionals, zoals thuisverpleegkundigen en kinesitherapeuten, in aanraking met dementie. Ook die zorgverleners moeten dus op de hoogte zijn van de risicofactoren en de signalen van dementie. Bij het vermoeden daarvan is een doorverwijzing naar de huisarts immers nodig.

Ten vierde is er het verbeteren van de persoonsgerichte ondersteuning. Er wordt ook meer gedaan om ervoor te zorgen dat mensen met dementie de steun krijgen die zij nodig hebben om een waardig leven te kunnen leiden, en dat mantelzorgers er niet alleen voor staan, bijvoorbeeld door een aanbod aan psycho-educatie, praatgroepen en aandacht voor interactie en ontmoeting. Daarbij moeten alle voorzieningen en organisaties vanuit hun eigen werkervaring en invalshoek ook oog hebben voor de samenwerking en het afstemmen daarvan in functie van de personen met dementie en hun omgeving. Ik zie reeds mooie samenwerkingen op dat vlak, zoals de samenwerking tussen het expertisecentrum en diverse actoren rond palliatieve zorg in Vlaanderen. Vroegtijdige zorgplanning en levenseindeaspecten bij dementie blijven actueel. Er wordt ook samen ingezet op een gepast vormingsaanbod.

Ten vijfde is er het optimaliseren van de specifieke mantelzorgondersteuning. 'Dementie en nu', het psycho-educatiepakket ontwikkeld door het expertisecentrum en de Alzheimer Liga Vlaanderen, wordt bestendigd als een tool ter ondersteuning van mantelzorgers en naasten. Het doel van het pakket is kort na de diagnose de draagkracht bij mantelzorgers te verhogen door hun kennis over dementie te vergroten. Ook lotgenotencontacten zijn een belangrijke bron van steun. Getuige daarvan de Familiegroepen Jongdementie of praatcafés en koffietafels, waarbij er naast informatieoverdracht door een spreker ook ruimte is om informeel van gedachten te wisselen. Buddywerkingen brengen personen met dementie of jongdementie samen. Vrijwillige buddy's en mantelzorgers worden samengebracht. Deze initiatieven koesteren we en willen we ook verder in hun werking bestendigen. Ze laten de talenten van personen met dementie tot hun recht komen.

Ten zesde is er het punt met als titel 'Vergeet dementie, onthou mens'. Dat gaat over het verder uitdragen van een genuanceerde beeldvorming. We willen personen met dementie bekijken vanuit hun talenten en aanspreken op hun mogelijkheden in plaats van oog te hebben voor hun beperkingen, willen bekijken wat ze nog kunnen in plaats van terug te blikken op wat ze niet meer kunnen. Om in dat opzicht te slagen, is het absoluut noodzakelijk dat de stem van de betrokkenen, de stem van mensen met dementie, ook wordt gehoord. Daarom ben ik ook heel verheugd dat de heer Paul Goossens, een persoon met dementie, ons vandaag wou vergezellen om aandacht te vragen voor een goed dementiebeleid. De campagne 'Vergeet dementie, onthou mens' fungeerde de afgelopen tien jaar op Vlaams niveau als een katalysator om te bouwen aan een meer respectvolle communicatie, taboedoorbreking en de inclusie van mensen met dementie en hun naasten.

De ambitie is om niet enkel te streven naar een beeldvorming die meer recht doet aan de dagelijkse realiteit van mensen met dementie, maar vooral ook om drempels te verlagen naar het bestaande hulp- en ondersteuningsaanbod. Daartoe

dringt zich niet alleen een actualisering van de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens' op, maar zal er eveneens worden gestreefd naar een verankering van de Vlaamse werkgroep van mensen met dementie. De stem van mensen met dementie betrekken is van een onschatbare waarde voor het verder uitrollen van ons beleid.

Zo kom ik tot het zevende en laatste punt, het ontwikkelen van een specifiek doelgroepenbeleid. Voor de doelgroepen mensen met jongdementie, mensen met een verstandelijke beperking en dementie en mensen met een migratieachtergrond en dementie zijn er heel concrete bijkomende uitdagingen, zeker op het vlak van de toegankelijkheid van zorg en informatie. De typische problematiek van mensen met een beperking, bijvoorbeeld, vraagt specifieke competenties. Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen ontwikkelt een opleidingspakket voor begeleidend personeel van personen met een verstandelijke beperking. Dat wordt opgemaakt in nauwe samenwerking met ervaringsdeskundigen en voorzieningen met ervaring met dementie in relatie tot een verstandelijke beperking.

Nog een laatste woordje over de monitoring. Twee maanden na de lancering zal er een monitoringscomité worden opgericht om de voortgang, de wijze van opvolging en de doelmatigheid op te volgen. Wat de vertegenwoordigers van dit comité betreft, verwijs ik naar de slide.

Voorzitter, beste collega's, tot zover in vogelvlucht een aantal hoofdlijnen van het nieuwe dementieplan dat we hebben voorbereid.

De voorzitter: De heer Verschraegen heeft het woord.

Jurn Verschraegen, directeur Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw: Dank u wel voor de uitnodiging deze namiddag. Ik wil heel kort het woord nemen. Eigenlijk past het dat Paul Goossens eerst het woord zou nemen, maar als hij het mij toestaat, ga ik van start.

Ik wil eerst en vooral zeggen dat het toch wel heel belangrijk is om te zien dat dit beleid dementiezorg 'au sérieux' neemt. In de afgelopen legislaturen hebben we gezien dat onder de voorgaande minister twee keer een dementieplan is gelanceerd en dat vanuit dat dementieplan eigenlijk heel mooie dingen naar voren zijn gekomen. Ik heb de gelegenheid gehad om ten tijde van dat plan ook de Vlaamse overheid te mogen vertegenwoordigen bij de Wereldgezondheidsorganisatie, waar we toch wel hoge ogen hebben gegooid, zeker als het ging over de BelRAI-screener.

Dat is op zich een goede zaak, maar natuurlijk, als we spreken over een goed dementiebeleid, dan kijken we altijd naar de doelgroepen voor wie dat werk wordt geleverd: de mensen zelf. 70 procent van die mensen met dementie woont thuis, woont gewoon in de eigen omgeving, wordt begeleid en ondersteund door de eigen naasten. De andere groep heeft op de ene of de andere manier opvang in gespecialiseerde voorzieningen, en ook daarvoor is er natuurlijk bijzondere aandacht nodig.

Als je die elementen samenneemt, dan denk ik dat het dementiebeleid eerst en vooral gestoeld moet zijn op een aantal aspecten, vooral op die aspecten die recht doen aan de vragen die mensen zelf hebben. Dat gaat in eerste instantie over de vraag wat er gebeurt nadat ze de diagnose kregen en hoe ze met hun diagnose op een kwaliteitsvolle manier kunnen voortleven. We weten uit de praktijk en uit de vele verhalen die we horen, dat mensen toch nog steeds, ook wel voor een stukje door het taboe dat er heerst, een beetje in de duisternis worden gestuurd, met heel veel vragen, met heel veel zorgen. Het lijkt me belangrijk dat mensen op zo'n moment een houvast hebben en krijgen. Het versterken van zorgorganisaties is daarbij ook prioritair, denk ik, in die zin dat het gaat over het versterken van kennis, van vaardigheden, van competenties van mensen die daar actief zijn. De

minister heeft de cijfers genoemd: ik denk dat we gezien de uitdagingen in de toekomst zeker moeten doorgaan op dit elan.

Het is terecht benoemd: we mogen er in Europees kader trots op zijn dat we daadwerkelijk een dementieplan hebben. Er zijn helaas nog een aantal landen waar dat niet het geval is. Wij hebben een sterke regio. Wallonië heeft dat bijvoorbeeld niet. Duitstalige België heeft er eentje, half in uitvoering, maar we zijn in België de enige regio die dat heeft. Ik denk dat dat een goede zaak is, en ik denk vooral dat het de mensen ook ten goede komt.

Voorzitter, ik stel voor dat ik inhoudelijk verder inga op het plan op het ogenblik dat er vragen komen – dat lijkt mij het handigste. Ik wil toch graag eventjes ook Paul Goossens aan het woord laten. Hij zit hier ook als persoon met dementie, en zoals u weet, is dat niet altijd evident. Paul, we hebben daar altijd een heel goede communicatie over, over het getuigen over wat jij meemaakt. Ik zei dat we de mensen recht in de ogen moeten kijken. Wel, we kijken elkaar recht in de ogen, en het lijkt me goed dat jij ook kort een toelichting geeft.

De voorzitter: De heer Goossens heeft het woord.

Paul Goossens, lid Vlaamse werkgroep van mensen met dementie: Voorzitter, minister, dames en heren, eerst wil ik iedereen danken. Ik vind het fantastisch dat ik hier aanwezig mag zijn. Veel mensen denken immers altijd maar dat iemand met dementie iemand is die daar op een stoeltje zit en niks meer kan. Ik heb een aantal jaren geleden de diagnose parkinson én alzheimer gekregen. Het is o zo moeilijk om te leven in onze maatschappij. Overal kijkt men ons scheef aan: 'Zou die niet beter in een instelling zitten, zou die niet beter worden opgesloten?' Men heeft immers dermate verkeerde ideeën over ons dat het echt niet meer aangenaam is. Ikzelf ga veel getuigenissen afleggen in hogescholen, in verplegingsscholen. Ik ben veel in woonzorgcentra. Die mensen zetten grote ogen op wanneer ik mijn verhaal doe, wanneer ik zeg: "Luister eens, wij zijn ook maar gewone mensen, bekijk ons als gewone mensen, praat met ons als gewone mensen, dan zijn wij zeer gelukkig."

Ik vind het fantastisch dat wij nu een werkgroep hebben die al een aantal zaken heeft kunnen verwezenlijken. Wij hebben onder andere meegewerkt aan het dementieplan. Wij hebben ook onze mening daarover gezegd. Wij hebben het manifest 'Hand in hand'. Ik zal dat hier laten liggen. Dat zijn tien puntjes die wij hebben opgesteld over hoe de maatschappij met ons moet omgaan, over hoe men met ons moet spreken. Dat vind ik fantastisch, want zo kunnen we meer naar buiten brengen dat mensen met dementie ook mensen zijn, dat ze meer kunnen dan zomaar ergens zitten. Het is niet zo dat wij niks meer kunnen. Wij kunnen wél nog iets. Dat probeer ik zo veel mogelijk duidelijk te maken overal waar ik kom. Ik schaam mij daar niet voor. Ik heb daar ook niet om gevraagd, om die dementie. Ik ben ermee geconfronteerd. Ik heb een fantastisch gezin, een fantastische echtgenote, die achteraan zit. Mijn kinderen steunen mij voor tweehonderd procent, en ik vind dat zo mooi. Dát moeten we hebben.

Ik wil ook nog het volgende zeggen. Ik heb thuis begeleiding van de organisatie Foton, die in Brugge gelegen is. Zij doen aan thuisbegeleiding. Ik krijg dus iedere maand een psychologe over de vloer. Dat gebeurt niet in andere provincies, maar bij ons wel. Als ik dat ga vertellen in Antwerpen, Limburg of Vlaams-Brabant, dan zet men daar grote ogen op: "Hoe kan het dat dat bij jullie wel kan en bij ons niet?" Ik heb er nood aan dat er iemand bij mij thuis komt, en die komt iedere maand, zodat ik mijn verhaal kan doen, zodat mijn echtgenote haar verhaal kan doen. Er zijn immers veel discussies. Er zijn veel momenten waarop we echt botsen met elkaar. Wij zijn immers zeer moeilijke mensen om mee samen te leven. Dat geef ik zelf toe. Het is niet zo evident om samen te leven met iemand die dementie

heeft, maar als we kunnen worden begeleid en ondersteund, met diverse werkgroepen die steun kunnen geven, dan is dat voor ons wel een positief punt, en dan kunnen wij hopelijk zo lang mogelijk thuisblijven. Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Verschraegen, dank u wel. Mijnheer Goossens, zeker ook dank aan u voor deze moedige getuigenis.

Collega's, zoals afgesproken geef ik nu eerst het woord aan de twee vraagstellers. Collega Saeys had een vraag om uitleg over jongdementie. Die vraag is gekoppeld aan een vraag om uitleg van collega De Reuse over de mogelijke verbetering van de thuiszorg voor dementerenden. Daarna kunnen andere collega's zich aansluiten, aangezien we dit punt, zoals in het verleden, hebben omgezet in een gedachtewisseling.

Paul Goossens, lid Vlaamse werkgroep van mensen met dementie: Voorzitter, mag ik toch eens eventjes iets duidelijk maken? Ik heb dat niet zo graag, 'dementerenden'. Ik heb liever dat u spreekt over 'mensen met dementie'. Dat komt helemaal anders over. Voor mij is dat zeer pijnlijk als ik dat iedere keer hoor. Sorry daarvoor.

De voorzitter: Dat is helemaal geen probleem, maar ik lees maar voor wat er op de agenda staat. We zullen daar in de toekomst rekening mee houden en dat anders formuleren.

Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): In Vlaanderen en Brussel wonen er 140.000 mensen met dementie. 7 op de 10 van die mensen wonen thuis. Minister, u stelt onder meer voor om te gaan naar referentiepersonen in de thuiszorg en onder de huisartsen, zodat de zorg thuis beter kan worden ondersteund. Ook de richtlijn 'Diagnostiek van dementie in de huisartsenpraktijk' zou verder worden geïnitieerd. Ik verwijs naar een uitzending van De zevende dag, met Ronny en Els. Ronny lijdt aan jongdementie, meer bepaald aan frontotemporale dementie. We leerden uit dat gesprek ook dat er voor één dag per week in het dagcentrum 350 euro moest worden betaald, terwijl Ronny eigenlijk nood heeft aan twee dagen in het dagcentrum. Dat kunnen Ronny en Els echter niet betalen.

In de vorige legislatuur werden er middelen uitgetrokken, zodat de dagprijs in een woonzorgcentrum met bijzondere erkenning voor mensen met jongdementie met 25 euro kan worden verminderd. We hebben toen ook beseft dat we later nog inspanningen zouden moeten doen voor wie thuis verblijft en een beroep doet op bijvoorbeeld een dagcentrum of gezinshulp. De prijzen per uur voor gezinszorg zijn eigenlijk afgestemd op mensen die met pensioen zijn. Ze zijn vaak onbetaalbaar indien nog iemand in het gezin een inkomen uit arbeid heeft en er ook nog kinderen ten laste zijn.

Minister, voorziet u voor mensen met jongdementie in een verminderde dagprijs indien ze gebruikmaken van een dagcentrum? Voorziet u in een verminderde kostprijs voor gezinshulp voor mensen met jongdementie?

De voorzitter: De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Minister, recent onderzoek naar palliatieve thuiszorg voor ouderen met dementie bracht aan het licht dat slecht een vierde van de thuiswonenden met dementie gebruikmaakt van die palliatieve thuiszorg in de laatste levensjaren. Van deze groep heeft een derde dan nog pas deze specifieke zorg in de laatste twee weken van hun leven. Nochtans zijn de voordelen en de meerwaarde van dergelijke palliatieve thuiszorg zeer groot, zoals blijkt uit een onderzoek van dokter Rose Miranda, die is verbonden aan de

Onderzoeksgroep Zorg rond het Levenseinde van de Vrije Universiteit Brussel en de UGent. Dit vergroot de levenskwaliteit van de betrokkenen, met minder medicatie en minder ziekenhuisopnames, maar het zorgt ook voor een kleinere maatschappelijk financiële kostprijs. Men berekent dat dat tot 30 procent minder uitgaven aan medische kosten zou geven. Het is dus van groot belang dat palliatieve thuiszorg tijdig en door zo veel mogelijk mensen wordt opgestart, ook rekening houdend met het feit – dat hier al duidelijk is vermeld – dat zeven op de tien van de mensen met dementie nog thuis wonen.

Minister, in het nieuwe dementieplan, ondertussen het derde plan, stelt u dat de expertise die er is in onze woonzorgcentra, nu zal worden omgezet naar de thuissituatie. Met dat plan wilt u onder meer de thematiek van dementie onder de aandacht brengen van de mensen die werken in de thuiszorg en de eerstelijnszorg, en op die manier de patiënten en hun families mee begeleiden. U zet hiertoe in op preventie, het optimaliseren van de kwaliteit van de zorg en mantelzorgondersteuning.

Minister, ik heb daar een aantal vragen over. Informatie voor de mantelzorgers is een eerste grote stap naar een grotere bekendheid van het aanbod. Hoe gaat u dat doen? Zullen de eerstelijnszones daartoe worden ingeschakeld? Lokaal zijn er reeds heel wat ondersteunende initiatieven rond mantelzorg. Zal er een specifiek aanbod komen voor deze initiatieven om de thematiek van dementie en jongdementie aan te kaarten?

Jongdementie is een vorm van dementie die nog vaak erg onderbelicht is. Nog steeds aanziet men de ziekte als een ouderdomsziekte. Hoe wilt u hieromtrent verder sensibiliseren en de jongere gezinnen die hierdoor worden getroffen, extra ondersteunen? De kostprijs van bijvoorbeeld tijdelijke dagopvang loopt hoog op, zoals de collega daarnet ook al vermeldde.

Binnen de sector van de woonzorgcentra is er nog ruimte om personen met jongdementie op te vangen. Is hierover reeds een behoefteanalyse gemaakt? Plant u extra initiatieven ter zake te erkennen, zowel voor de korte als de lange termijn? Hebt u eigenlijk cijfers over het aantal mensen met jongdementie die verblijven in onze woonzorgcentra?

Op welke vlakken pleegt u overleg met de federale collega's om op termijn tot meer slagkracht te komen? Meent u op dit vlak resultaten te kunnen boeken? Naar aanleiding van een eerdere vraag verwees ik reeds naar de kostprijs die bijvoorbeeld jongdementie met zich meebrengt. Een federale erkenning als handicap zou in dezen natuurlijk een eerste stap zijn om nadien structureel te kunnen tussenkomen.

Voorzitter, ga ik meteen over tot de bespreking van het dementieplan zelf?

De voorzitter: Dan moet ik eerst opnieuw het woord geven aan collega Saeys over het plan.

Collega Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Sorry, ik wist niet dat dat de bedoeling was.

Zoals ik al aangaf in mijn vraag, de betaalbaarheid van gezinshulp en die dagcentra is echt wel essentieel, en dat is natuurlijk de verantwoordelijkheid van de Vlaamse Gemeenschap. Wij zijn bevoegd voor die prijszetting. We zullen dat dus zeker en vast moeten bekijken.

Ik merkte wel op dat er in het dementieplan sterk wordt gefocust op een gezonde levensstijl als middel om dementie te voorkomen. Ik ben zeker voor het inzetten

op een gezonde levensstijl. Onze gezondheid kan daar alleen maar bij winnen. Alleen kennen we vandaag de exacte oorzaak van dementie en jongdementie niet. Er zijn ook verschillende vormen van dementie. We moeten er ons dus wel een beetje voor hoeden om zo duidelijk die link te leggen dat we mensen opzadelen met schuldgevoelens, zeker ook omdat er toch ook een belangrijke erfelijke factor is die meespeelt. Dat wou ik toch even vermelden.

Wat het vergroten van de kennis bij gezondheidswerkers betreft: ik denk dat we dat zeker moeten doen, maar ik denk dat het ook belangrijk is dat we mantelzorgers ook zo laagdrempelig mogelijk informatie geven, vooral ook informatie over dagelijkse problemen waarmee ze kunnen worden geconfronteerd. Diverse mantelzorgers zeggen me immers toch dat ze vaak het gevoel hebben dat ze alles zelf moeten uitzoeken, terwijl eigenlijk zo veel anderen voor hen het al hebben uitgezocht en weten hoe ze een probleem moeten aanpakken. Het zou dus vooral goed zijn, bij een optimalisering van de website www.dementie.be, dat daar zeer praktische informatie op komt te staan, want daar hebben veel mantelzorgers echt wel nood aan, denk ik.

Dan is er de fixatiearme aanpak. Ik denk dat dat iets is wat iedereen wel wil, zeker en vast wanneer het gaat over het voorkomen van weglloopgedrag, maar we moeten wel realistisch zijn. Ik denk dat fixatie soms echt wel nodig is, om te voorkomen dat mensen vallen en zo breuken oplopen, of omdat mensen onvoldoende spierkracht hebben om in hun rolstoel te kunnen blijven zitten.

Wat de thuiszorg betreft, verzorgenden van gezinshulp kunnen al eens uitvallen wegens ziekte, en dan komt er ofwel niemand, ofwel komt er iemand, maar dan voor een zeer beperkte tijd, minder lang dan eigenlijk afgesproken. Dat is vaak toch echt wel een probleem. Voor mensen met jongdementie is dat eigenlijk vaak nog erger, omdat hun partner vaak gaan werken is, omdat hun kinderen naar school zijn en dergelijke. Die continuïteit is dus heel belangrijk. Daar moeten we ook echt aandacht voor hebben.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Ik wil vooreerst de twee sprekers bedanken voor hun inbreng, zeker u, mijnheer Goossens, die ons attent maakte op het manifest 'Hand in hand'. Ik heb het er ondertussen even bij genomen. Dat is eigenlijk een mooie vraag om begrip voor de situatie waarin u, uw gezin en uw omgeving zich bevinden, zodat u ook veel langer in uw eigen omgeving thuis kunt zijn, zodat u zich daar goed kunt voelen en goed kunt worden begeleid. Daarover gaat dan natuurlijk het dementieplan dat de minister hier voorlegt. Het is inderdaad het derde dementieplan. De grote verdienste is natuurlijk al dat het er is, zeker in het licht van de cijfers die zich aandienen: men schat dat we in 2070 in ons land naar ongeveer 254.000 mensen met dementie zullen gaan. Daarom is het inderdaad zeker belangrijk dat we daar nu al de nodige aandacht aan besteden hier.

Ik overloop even het dementieplan zoals de minister heeft gedaan, aan de hand van de zeven puntjes. Voorafgaand wil ik echter toch mijn verwondering uiten over het feit dat we nergens in het plan concrete termijnen voorgesteld zien. Minister, ik wil u dan ook vragen of er nog een specifiek tijdspad zal komen. Er wordt naar heel wat acties verwezen die u in de periode 2021-2025 wilt realiseren, maar zal er daarvoor dan nog een specifiek tijdspad komen? Ik verwijs bijvoorbeeld naar de preventie: zult u bijvoorbeeld jaarlijks enkele preventieve acties uitrollen? Dat lijkt me wel heel belangrijk, zodat iedereen die zich in die sector begeeft, daar ook mee aan de slag kan.

Zoals collega Saeys zei, de gezonde levensstijl, dat is inderdaad dubbele winst. Los van dementie is dat natuurlijk ook heel goed voor heel wat andere zaken, bijvoorbeeld voor hart en bloedvaten enzovoort. Gezond leven is sowieso goed.

Wat het optimaliseren van de kwaliteit van zorg door toekomstige zorgprofessionals en vrijwilligers betreft, verwees u naar de referentieartsen. U stelde dat er werkgroepen zijn opgestart om daarmee aan de slag te gaan, voor die kwaliteitsvolle opleiding. Wanneer zullen die er zijn? Hoe zult u die promoten? Dat zal inderdaad een zeer belangrijk ondersteunend element worden, maar voor wanneer zal dat zijn?

Dan spreekt u ook over de inspraak van mensen met dementie. Het is inderdaad heel juist dat er bij dementie heel wat fases zijn, maar hoe zult u die input kunnen krijgen van mensen bij wie de dementie ondertussen heel vergevorderd is, en hoe zult u daar dan mee aan de slag gaan?

Dan kom ik tot de referentiepersonen dementie die er in de woonzorgcentra zullen zijn. Het is nu inderdaad zo dat kleine woonzorgcentra waar minder dan 25 bewoners die diagnose hebben gehad, geen aanspraak kunnen maken op de financiering voor de referentiepersonen dementie. Aangezien er in de toekomst toch steeds meer zal worden ingezet op kleinschalige projecten, dan lijkt dat me toch enigszins tegenstrijdig. Volgens ons moet elke persoon recht hebben op kwaliteitsvolle dementiezorg. Hoe zult u dat dus aanpakken? Hoe zult u dat in orde brengen?

Dan is er het verbeteren van de persoonsgerichte ondersteuning. Aangezien 70 procent van de mensen met dementie thuis woont, is dit inderdaad een heel belangrijk item. Een van de zaken die men heeft om mensen met dementie zo lang mogelijk kwalitatief thuis te laten wonen en hun mantelzorgers mee te ondersteunen, is de webstek www.hulpmiddelenbijdementie.be. Bereikt die webstek zijn doel? Hebt u daar feedback over? Waar zijn de verbeterplannen? Zeker in het kader van vroegtijdige zorgplanning is het zeer belangrijk dat dat element zeer goed kan worden gebruikt.

Wat de specifieke mantelzorgondersteuning betreft, er worden inderdaad heel wat initiatieven opgesomd, en die zijn heel verdienstelijk. Ik denk dat het ook wel heel goed zou zijn indien heel wat van die zaken eens mooi zouden worden opgelijst en Vlaanderenbreed uitgerold. Ik zie immers dat sommige steden en gemeenten dit doen en andere dat. Het zou heel mooi zijn, mocht dat allemaal eens worden samengebracht. Ik verwijs naar mijn eigen stad: daar hadden we destijds als eerste de reminiscentiekoffers en de reminiscentiekamer. Die vormden een heel mooi werkinstrument. Misschien zou zoiets kunnen rondreizen. Dat hoeft daarvoor niet altijd overal beschikbaar te zijn, maar er zijn toch wel heel wat goede zaken die kunnen worden opgepikt en Vlaanderenbreed uitgerold.

Er werd ook gezegd dat er meer zal worden ingezet op digitale ondersteuning van mantelzorgers. Uiteraard is dat een heel goede zaak, maar hoe zal ervoor worden gezorgd dat dit ook beschikbaar is voor de moeilijk te bereiken doelgroepen? Enerzijds heb je de mensen in armoede, maar er is ook nog altijd digitale armoede. Ik wil niet veralgemenen, maar heel wat mensen die mantelzorg doen, zeker oudere mensen, kunnen niet zo heel goed om met de computer. Zult u daarvoor bijvoorbeeld de dienstencentra inzetten, waar heel wat opleidingen worden gegeven rond digitalisering? Ziet u daar ook nog mogelijkheden?

Dan is er het uitdragen van een genuanceerde beeldvorming. Mijnheer Goossens, u bent hier vandaag. Ik denk dat u het beste voorbeeld bent van genuanceerde beeldvorming, omdat velen bij mensen met dementie, zoals u zelf zei, denken aan mensen die in een woonzorgcentrum zitten, aan mensen die thuis aan de haard zitten en niets meer kunnen doen. Het is inderdaad heel belangrijk dat we dit binnen onze maatschappij voortzetten. Zoals ik in het begin zei, het manifest 'Hand in hand' is daarvoor zeker een heel waardevol instrument. Er zal worden gestreefd naar de verankering van de Vlaamse werkgroep van mensen met dementie. Welke functie zal deze Vlaamse werkgroep krijgen in het beleid?

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Ook van mijn kant bedankt om hier te zijn. Mijnheer Goossens, ik denk dat u vandaag veel doet om een aantal beelden of beeldvorming over mensen met dementie te doorbreken. Daarvoor dus ook echt onze hartelijke dank. Het is ook goed dat u er ons meteen op wijst dat we op die of die manier over u moeten spreken, omdat u dat meer respectvol vindt. Ook wat dat betreft, denk ik dat u al meteen een bijdrage hebt geleverd deze namiddag.

Mijn eerste vraag is ook voor u. Heel veel mensen met dementie wonen nog thuis. U hebt daarnet zeer lovend gesproken over de dienstverlening waarop u een beroep kunt doen in uw provincie. Dit dementieplan gaat ervan uit dat we met gezinszorg en thuiszorg werken, dat we een aantal mensen opleiden om hen daadwerkelijk te laten werken bij mensen met dementie. Is dat echter voldoende volgens u? Of is het eigenlijk beter om te werken met expertisecentra, die heel specifiek mensen opleiden in thuiszorg, in gezinszorg, om er op die manier voor te kunnen zorgen dat mensen met dementie goed worden ondersteund? Ik vond het immers ook heel belangrijk wat u daarjuist zei. U zei dat jullie moeilijke mensen zijn om mee samen te leven. Dat is net zoals samenleven met politici, denk ik. Dat is ook een heel moeilijke categorie. Minister Beke, of toch zijn vrouw, zal daar misschien over kunnen getuigen, en er zijn nog wel een aantal ervaringsdeskundigen bij onze partners hier. Het is echter goed dat u dat zegt. U zegt er echt wel veel aan te hebben dat een psycholoog af en toe wat intervisie geeft over hoe de dynamiek nu bij u thuis is, over dingen die u kunt veranderen om het voor u allebei gemakkelijker te maken. De vraag is dus: moeten we niet proberen om dat breder beschikbaar te maken? Misschien kunt u die vraag straks beantwoorden. Dat is de manier waarop wij hier meestal werken. U mag van mij echter ook meteen antwoorden.

Paul Goossens, lid Vlaamse werkgroep van mensen met dementie: Sorry dat ik het zeg, maar voor mij is het zeer moeilijk om de diverse vragen achter elkaar te onthouden.

De voorzitter: Als er vragen zijn voor de heer Goossens, stel ik voor dat hij ze onmiddellijk beantwoordt.

Paul Goossens, lid Vlaamse werkgroep van mensen met dementie: Liefst, want ik blijf dat niet onthouden, en door mijn parkinson is mijn geschrift dan ook nog eens gekrabbel geworden. Ik zou daar nu dus graag op antwoorden.

In Vlaanderen zijn er diverse expertisecentra dementie en ik vind dat zeer positief. Waarom? Die mensen staan met hun twee voeten op het terrein. Zij weten waarover ze praten. Ze hebben daarvoor een opleiding gekregen. Ze weten echt hoe ze met ons moeten omgaan, en dat vind ik wel zeer belangrijk. Als wij een woord zeggen, hebben ze dat ogenblikkelijk begrepen, en daar moet men naar streven, dat we mensen rondom ons, bij ons thuis krijgen die ons meteen begrijpen, die weten hoe de situatie is en die de situatie ook mee kunnen opvolgen. Dat is voor mij zeer belangrijk.

Lorin Parys (N-VA): Dat is een heel duidelijk antwoord. Ik heb dan een vraag voor de minister, aansluitend op dat antwoord. Minister, doen we dan genoeg met dit dementieplan, waarin sprake is van een aantal referentiepersonen, waarin ook wordt voorzien in een aantal generieke opleidingen? Is dat dan voldoende? Kunnen we dan eigenlijk overal in Vlaanderen de zorg bieden waarvan de heer Goossens vandaag zegt dat hij er heel veel aan heeft? Minister, u kunt dat wél opschrijven en onthouden, dus daar mag u straks op antwoorden.

Ik vind het heel positief dat er ook een heel sterke nadruk op jongdementie wordt gelegd in dit plan. Het was collega Peter Persyn die daar in een vorige legislatuur

met een resolutie aandacht voor heeft gevraagd. Ik ben dan ook blij om te zien dat daar daadwerkelijk iets mee wordt gedaan.

Minister, in die resolutie vroegen we ook om dat aanbod meer kenbaar te maken bij de doelgroep en hun netwerk, omdat mensen, wanneer ze daarmee worden geconfronteerd, toch vaak nog niet weten waar ze terecht kunnen. De vraag aan het expertisecentrum en aan u is of u beterschap ziet ter zake en wat we kunnen doen om dat nog duidelijker bekend te maken.

Ik heb een vraag over het prevalentieeluk, waar alle cijfergegevens over de prevalentie van dementie in Vlaanderen goed worden geduid. Wij vonden altijd dat een dementieregister daarbij wel interessant zou kunnen zijn. Minister, u hebt in het verleden al geantwoord dat Vlaanderen niet bevoegd is om zo'n register op te stellen. Beweegt er federaal wat, of kunt u federaal wat doen bewegen?

Ik heb nog een vraag voor het expertisecentrum. Er wordt heel veel over preventie en 'best practices' gesproken. Dat lijkt me zeer lovenswaardig, maar het interesseert me zelf eigenlijk ook wat dat juist betekent, een hersengezonde levensstijl. Wat zijn de drie dingen die we dan moeten doen of moeten laten? Ik vind dat het daar zelfs in een vergadering van het Vlaams Parlement ook wel eens over mag gaan, omdat ikzelf en heel veel collega's daarover volgens mij ook onvoldoende weten. Dat is dus gewoon een vraag uit interesse.

Minister, hoe zal de referentiearts worden gefinancierd? Hoe verhoudt die zich tot de coördinerend en raadgevend arts (CRA), tot de huisarts en tot de referentiepersoon dementie? Is dat duidelijk en is daarvoor in een opleiding voorzien?

Ik had een vraag over de evidencebased maatregelen. Minister, we zijn altijd blij als we dat lezen, maar is er een soort databank, een instrumentarium dat ons een overzicht geeft, evidencebased, van wat er nu werkt en niet werkt op het vlak van preventie, zodat mensen die aan hulpverlening doen en in aanraking komen met personen met dementie, ook snel weten en er zeker van zijn of een interventie op langere termijn vruchten afwerpt of eigenlijk weinig meerwaarde heeft? Dat zou heel veel mensen heel veel moeite besparen, denk ik.

Minister, wat is het totale budget dat u hiervoor vrijmaakt, en zit daar een evolutie in ten opzichte van de vorige jaren?

Dan wil ik graag nog een beetje aandacht vragen voor de richtlijn 'Diagnostiek van dementie in de huisartsenpraktijk'. Daar heeft Marlies De Brandt, die een paar weken geleden is overleden, heel hard aan meegewerkt. Dat is ook een vraag die collega Saeys heeft gesteld. Wij vinden het uiteraard erg jammer dat ze hier zelf niet heeft kunnen toelichten wat daarin staat, maar ik stel wel de vraag aan jullie of jullie misschien kort kunnen duiden wat die richtlijn betekent voor huisartsen, hoe die concreet werkt.

Dan had ik nog een laatste vraag, over de coronacrisis. Zijn er specifieke dingen die men daaruit heeft geleerd met betrekking tot personen met dementie? Zijn er dingen gebeurd die we hadden kunnen vermijden? Zijn er misschien goede dingen gebeurd tijdens die coronacrisis op het vlak van zorg voor personen met dementie? Dat is een heel algemene vraag, waar ik graag mee afsluit.

Ik wil me ook nog even excuseren voor straks. Ik kan niet heel de zitting bijwonen, maar ik volg wel verder digitaal. Het is dus niet omdat ik hier niet ben dat ik niet aanwezig zal blijven.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, dank u wel voor de presentatie. Mijnheer Verschraegen, dank u wel om er hier bij te zijn en voor al het werk dat u ter zake doet. Dat was ons natuurlijk wel bekend. Mijnheer Goossens, dank u wel voor uw getuigenis en om hier te willen zijn, en om ons echt ook meer inzicht te geven, vanuit mensen met dementie zelf, over wat de impact ervan is.

Dat dementie een grote impact heeft op mensen, dat horen we immers natuurlijk allemaal wel vaker. Dat is niet alleen op de mensen zelf, maar ook op heel de omgeving. Het is daarom heel goed dat het beleid genoeg aandacht geeft aan het thema. Dat is in het verleden al gebeurd, maar vanzelfsprekend is er ook een regelmatige evaluatie en actualisatie nodig, zodat beleidsmaatregelen en -initiatieven kunnen worden afgewogen en bijgestuurd, onder meer op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten, dat alles met als doel mensen met dementie en hun familie zo veel mogelijk te kunnen ondersteunen, zodat ze zo lang mogelijk thuis en op de best mogelijke manier kunnen worden verzorgd door hun partner, door hun familie.

We weten het allemaal: als je iemand de vraag stelt door wie hij het liefst wil worden verzorgd, dan zijn dat de mensen die hij zelf graag ziet en die hem graag zien, met wie hij vertrouwd is. Die mensen moeten kunnen worden ondersteund in de rol die zij daarin hebben.

Het is goed dat dit plan er is, maar ook dat we dat hier uitvoerig kunnen bespreken, ook met mensen die met dementie worden geconfronteerd of met mensen die daar elke dag mee aan het werk zijn en heel veel overleg hebben met iedereen in het werkveld die daarbij betrokken is.

Ik heb nog een aantal zaken die ik graag meegeef – vragen of bekommernissen, hoe men het ook wil noemen. De focus ligt inderdaad op het verzorgen in de thuiscontext van de personen met dementie. We hoorden en lazen dat 70 procent van de personen met dementie thuis woont. Het is dus een heel goede focus dat men bekijkt hoe men die thuiszorg op de best mogelijke manier kan ondersteunen en dat daar heel wat acties voor worden uitgeschreven. Er wonen echter ook een aantal mensen met dementie in de woonzorgcentra, natuurlijk. In het verleden heeft het beleid daar ook al bijkomend op ingezet. Minister, mijn bekommernis betreft echter de impact die mensen met dementie met een heel zware zorgnood die in een woonzorgcentrum wonen, ook wel kunnen hebben op de omgeving daar, op medebewoners en op personeelsleden. We hebben daarjuist ook de vermelding gehoord in de toelichting. We hebben het dan bijvoorbeeld over situaties van agressie of psychoses. Die zijn gelukkig zeldzaam, maar ze komen wel voor. Worden daarover verdere richtlijnen voor de woonzorgcentra uitgewerkt? Zij moeten toch heel goed weten hoe ze daarmee moeten omgaan, ten eerste in functie van het welzijn van de persoon met dementie zelf en ten tweede in functie van het goed kunnen samenleven met de andere bewoners daar, met de familieleden die daar allemaal op bezoek komen enzoverder. We hoorden dat de relevante actoren zullen worden samengebracht. Met welke doelstelling? Is dat om goede praktijken te delen? Is dat om richtlijnen uit te werken? Kunt u daar wat meer informatie over geven?

Een andere bekommernis of vraag gaat over een thema dat al door meerdere collega's is aangehaald, onder meer door collega Saeys, en ook door collega Parys, denk ik: de betaalbaarheid van de dagverzorgingscentra. We hebben inspanningen geleverd met betrekking tot de bijkomende erkenning voor plaatsen voor mensen met jongdementie. Dat zijn er tweehonderd. Ik heb recent gelezen in een antwoord op een schriftelijke vraag dat ze ondertussen niet alleen allemaal zijn aangevraagd, maar dat die tweehonderd plaatsen ook allemaal erkend zijn. Dat is op zich natuurlijk goed nieuws. De mensen die daarin zijn opgenomen, krijgen een korting van 25 euro op de dagprijs. Ik las in het antwoord op mijn schriftelijke vraag ook dat er een oplossing is gevonden voor mensen met een D-profiel. Dat is ook goed

nieuws, maar we hoorden ook dat dagopvang voor heel wat gezinnen van iemand die jongdementie heeft, een zware kostprijs met zich meebrengt. Dan is de vraag: zijn er ook mogelijkheden om daar eventueel iets aan te doen?

We kregen van het Vlaams Apothekers Netwerk (VAN) een oproep om te werken aan dementievriendelijke eerstelijnszones. Ik denk dat u dat zelf ook wel zal hebben gezien. Dan gaat het over het creëren van een volledig zorgnetwerk in de eerste lijn, dat vanzelfsprekend heel laagdrempelig en heel toegankelijk is, voor mensen met dementie. Kunnen we daarin ook verder gaan en niet alleen focussen op zorg, maar ook op dementievriendelijke omgevingen? Enkele jaren geleden waren er heel wat initiatieven van dementievriendelijke gemeenten, dacht ik. Welke initiatieven kunnen er op dat vlak nog worden genomen, zodat mensen met dementie en hun families zich meer gewoon kunnen begeven en blijven begeven binnen de normale leefgemeenschap? Hoe kunnen gemeenten daar ook op inspelen?

In dat kader wil ik eigenlijk ook een oproep doen. Ik doe dat vaak in vele thema's; ik heb dat net ook gedaan betreffende de kinderopvang. Hier roep ik op om samen te werken rond die beeldvorming. We hoorden van de heer Goossens dat dementie voor veel mensen een etiket is dat iemand opgekleefd krijgt. Dat is een bepaalde diagnose, men stelt zich daar van alles bij voor. Dementie uit zich op enorm veel verschillende manieren en kent veel evoluties. Die mensen leven op een andere manier in een gezin. Zijn er nog andere aandoeningen, ja of nee? Hoe kunnen we daar samen aan werken, zodat er meer kennis en informatie is bij de brede bevolking? En dus ook meer begrip, want daar gaat het vaak over.

Een aantal jaar geleden hadden we binnen CD&V experts uitgenodigd die kwamen spreken over dementie. Toen hoorden we een oproep rond de medische en fysieke behandeling en aandoeningen. Er was sprake van een stuk onderbescherming. Huisartsen en verpleeg- en zorgkundigen zijn vaak niet alert genoeg voor fysieke aandoeningen bij mensen met dementie. Er wordt minder vaak overgegaan tot pijnbestrijding enzovoort. Dat greep me heel erg aan. Dat zou niet mogen. Dat willen we niet. Artsen en verpleegkundigen gaan – zonder het zelf te willen, niet bewust – minder ingrijpende zorg en/of medicatie inzetten dan bij mensen zonder dementie. Hoe kunnen we dat tegengaan? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat daar binnen de opleiding van huisartsen, verpleeg- en zorgkundigen meer aandacht voor is? Het is niet omdat mensen niet kunnen uiten dat ze pijn hebben, dat er geen pijn is en dat we er niet voor hoeven te zorgen dat die pijn bestreden wordt.

Ik heb nog een allerlaatste punt. In de sector van mensen met een beperking gaat er steeds meer aandacht naar innovatieve technologie om zelfredzaamheid te verbeteren. De samenwerking tussen gezondheid en innovatie en techniek komt steeds meer overal aan bod. Halen we wat dat betreft alles uit de kast voor mensen met dementie? Zijn er geen innovatieve manieren om de thuissituatie bijvoorbeeld veiliger te maken voor mensen met dementie of om hen te helpen? Ik stel de vraag, omdat het me niet bekend is. Bestaan er geen technologieën om zich zaken beter en meer te herinneren? Zijn er geen technische hulpmiddelen om het geheugen te blijven trainen? Zijn er geen technische middelen om mensen met dementie en hun omgeving te versterken, ook voor praktische zaken?

De voorzitter: Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): Voorzitter, minister, mijnheer Verschraegen, mijnheer Goossens, ik heb twee invalshoeken om dit plan te bekijken. De eerste is het plan in zijn geheel. Ik hoorde juist dat Vlaanderen een van de weinige gebieden in Europa is dat een plan heeft. Waarom hebben jullie er eigenlijk geen 'smart plan' van gemaakt? Er zijn heel veel doelstellingen geformuleerd, met heel wat acties, maar die zijn niet meetbaar. Zijn die realistisch? Zijn die tijdsgebonden? Dat is mijn vraag.

Ik heb het plan met heel veel interesse gelezen, en ik merk dat er heel veel partners bij betrokken zullen moeten worden om het plan te realiseren. Mij is niet duidelijk wie die partners zijn die mee verantwoordelijkheid moeten of kunnen opnemen. Hebben we voldoende budgetten?

Ik heb ook maar één cijfer gevonden in dit plan: 159.000 euro voor een kwaliteitskader dementie in twintig woonzorgcentra. Verder wordt nergens ook maar één euro vermeld. Het is toch belangrijk, om een plan te realiseren, dat je weet hoeveel centen daartegenover staan? Minister, u zult zeggen dat u dat binnenkort gaat behandelen bij de begrotingsbesprekingen. Zijn er al gesprekken geweest over de cijfers? Ik heb de begroting 2021 bekeken en weinig teruggevonden. Ik heb één groot cijfer gevonden, maar niet welke partner welke middelen krijgt om welk doel te bereiken. Ik begrijp dat u daar nu niet op kunt antwoorden, dus ik zal u een schriftelijke vraag stellen over die opdeling. Ik maak me in elk geval zorgen over de financiering van uw plan.

Ik heb via een schriftelijke vraag geïnformeerd naar de evaluatie van het vorige plan. Ik heb vrij vlug een antwoord gekregen. In welke mate is een evaluatie gemaakt vanuit de vorige jaren om zaken mee te nemen naar dit plan? Ik merk op dat in dit plan gekleurde balkjes zitten: 'gerealiseerd', 'blijvend actiepunt' of 'nog op te volgen'. In het plan dat ik gekregen heb, zijn die kleurtjes verdwenen. Ik kan weinig terugvinden inzake evaluatie. Ik kan daar weinig mee doen. Misschien hebben jullie het wel echt ter harte genomen en dit in het nieuwe plan verwerkt.

Ik lees dat er een monitoringcommissie wordt geïnstalleerd binnen de twee maanden na de lancering van het plan. Ik veronderstel dat die commissie in november al moet samenkomen; dat is twee maand na de lancering. Ik zou graag horen welke experts hierbij betrokken gaan worden. Eigenlijk denk ik dat we in februari de minister al kunnen bevragen over de stand van zaken van dit plan. Gaat de monitoringcommissie rekening houden met onze opmerkingen? Ook inzake timing? Gaat de commissie bepaalde zaken meten? Gaan wij dat doen? Of gaan ze zich vrijblijvend om de zes maanden eens buigen over dit plan en bekijken in welke mate het gerealiseerd wordt?

Ik merk dat de Vlaamse Ouderenraad en het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG) nog geen advies gegeven hebben over dit plan. Minister, mogen we dat nog verwachten? Wat gaat er met die adviezen dan gebeuren? Aangezien we hier nu al de bespreking houden? Worden ze doorgeschoven naar het monitoringcomité of worden ze in het dossier gestoken?

Ik heb nog inhoudelijke vragen en bemerkingen. De Alzheimer Liga heeft haar reflectie gegeven op dit plan. Ik heb dat gevolgd via de webinar 'Schatten in Vlaamse Dementiezorg'. Ze zeggen dat er in dit plan 70 procent aandacht gaat naar de professionele wereld, terwijl zeker 70 procent van de mensen thuis woont. Het plan heeft wel aandacht voor psycho-educatie, praatgroepen, buddywerking, een online-platform, maar als de mensen thuis willen blijven wonen, zullen de mantelzorgers meer ondersteuning nodig hebben dan een praatgroep of een onlineplatform.

Ik vind in het plan nergens het woord 'zorgnetwerk' terug. Dat is de samenwerking tussen professionals van de eerste en tweede lijn met dat thuismilieu. Ik ben heel lang mantelzorger geweest van een demente persoon. Je merkt dat je voldoende informatie vindt, maar heel vaak in de problemen geraakt qua ondersteuning thuis. Als de thuisdienst er niet is als er een probleem is, als er opvang nodig is enzovoort. Niet in elke stad of gemeente is er voor demente personen iets degelijks uitgewerkt. Ik heb in uw plan heel weinig gevonden over de praktische ondersteuning van de mantelzorger. We kunnen beter inzetten op thuis- en trajectbegeleiding. De heer Goossens sprak over Foton in Brugge. Dat is West-Vlaanderen. Wie in Vlaams-Brabant woont, heeft geen samenwerkende diensten in de buurt. Hoe gaat

u via dit plan andere eerstelijnsdiensten ertoe aanzetten om die samenwerking op poten te zetten?

Ik heb over de Odensehuizen in Mechelen informatie gezocht en gelezen. Ik vind dat ongelooflijke initiatieven. Minister, kunt u er met dit plan voor zorgen dat er meer Odensehuizen komen in Vlaanderen? Kan daar aandacht voor zijn?

In het vorige plan vond ik een aandachtspunt terug: er zou namelijk een onderzoek moeten gebeuren naar de leefomstandigheden van mensen met dementie in kansarmoede. Mensen die al jaren in zo'n situatie leven, hebben het nog moeilijker en willen misschien nog meer thuisblijven dan anderen die het geld hebben om naar een dagcentrum te gaan. Het vorige beleidsplan vroeg daar aandacht voor, zou u toch niet het bruggetje willen nemen en in dit plan aandacht geven aan mensen in kansarmoede?

Heel wat gemeenten gaan binnenkort een project zorgzame buurten indienen. Dit plan maakt geen link naar de zorgzame buurten, ook al stond in het vorige plan dat Zorg en Gezondheid themasessies zou geven en dat er een inspiratiedag is geweest in maart 2019 rond dementie en zorgzame buurten. Ik heb nergens conclusies teruggevonden. Minister, is dat geen gemiste kans? Nu heel wat gemeenten rond die zorgzame buurten een project gaan indienen, zou u daar aandacht aan kunnen geven. Dementie moet een specifieke klemtoon krijgen als gemeenten dat opstellen.

Voor de coronacrisis zijn we hier in een debat beland over cohousingprojecten. De vraag van veel mensen met dementie is om gewoon thuis te kunnen blijven wonen. Ik heb in Nederland zulke projecten gezien. Mensen met en zonder dementie leven er gewoon samen. Moeten we daar geen aandachtspunt van maken in dit plan?

Ik heb niets teruggevonden over de inzet op technologie. I-mens, de thuiszorgdienst, doet experimenten inzake beeldbellen bij mensen thuis. Misschien moeten we voor mensen met dementie daarop inzetten?

Ik heb nog een vraag voor de heer Goossens, maar ik zal die straks stellen.

Ik heb nog bemerkingen over de doelstelling 'optimaliseren van de zorgkwaliteit van de zorgprofessionals en de vrijwilligers', rond twee actiepunten. Actiepunt 10 – de heer Parys verwees er al naar – gaat over de bekendmaking van de richtlijn 'Diagnostiek van dementie in de huisartsenpraktijk'. Professor De Lepeleire heeft gezegd dat die richtlijnen wel bekend zijn, maar dat ze nog geïmplementeerd moeten worden. Minister, hoe gaat u dat doen? Binnen welke termijn?

Actiepunt 15 gaat over het optimaliseren van de kwaliteit. U stelt: erkenning en financiering van de referentiepersoon dementie in de thuiszorg. Zit daar een timing op? Is dat iets voor dit jaar of volgend jaar? Is dat iets voor op het einde van het plan? Hebt u budget en extra middelen voorzien voor de thuiszorg om de referentiepersoon te financieren?

Mijnheer Goossens, in het plan staat: aandacht voor het toegankelijk maken van vrijetijdsinitiatieven is belangrijk. In mijn omgeving, in mijn vrije tijd, kom ik nooit een persoon met dementie tegen. Hoe komt dat? Wat is ervoor nodig om u in het maatschappelijk leven, in het gewone vrijetijdsleven te laten participeren? Kunt u ons wat tips geven? Zetten jullie als groep mee in op ervaringsdeskundigheid? Delen jullie dat dan? Kunt u dat met ons delen? Of met de vrijetijdsinitiatieven? Wat is uw ervaring met buddywerking?

Paul Goossens, lid Vlaamse werkgroep van mensen met dementie: Over werken met buddy's kan ik voorlopig geen antwoord geven. Ik heb daar geen ervaring mee, maar dat wordt vrij veel gedaan. Dat is zeer positief.

We zijn begonnen met kunst en cultuur. We kregen daar vragen over. Hoe zien wij dat om met kunst en cultuur om te gaan? Ik heb daarop geantwoord. Ik heb gezegd dat het voor ons een echte goede trigger is om bepaalde zaken te kunnen bekijken. We hebben daarbij goede uitleg nodig die we kunnen begrijpen. Bij ons loopt alles zeer traag. We begrijpen niet alles zeer goed.

Er heerst een zeer groot taboe op het deelnemen aan manifestaties. Mensen die de diagnose dementie krijgen, beginnen zich weg te cijferen. Ze kruipen weg. Wij ervaren dat in onze werkgroep. Wij zoeken steeds meer deelnemers, maar dat lukt gewoon niet. Mensen zijn beschaamd omdat ze dat etiket gekregen hebben! Dat zouden we moeten kunnen doorbreken. Mensen schamen zich omdat ze die diagnose gekregen hebben. Zolang we dat niet kunnen doorbreken, blijft het zeer moeilijk.

We proberen van alles. Ik woon in Poperinge, ik zit in de werkgroep Dementievriendelijk Poperinge. Dat is zeer zeer moeilijk, zelfs om al de organisaties daarbij te betrekken, want er komt niemand naartoe.

Ann De Martelaer (Groen): Ter voorbereiding van deze bespreking ben ik gaan kijken hoeveel mensen met dementie in mijn gemeente wonen. Het zijn er heel veel. Maar ik kom die nergens tegen, nergens. Wat kan ik daaraan doen, hoe kan ik hen zien? Ik denk dat ik mijn gemeente moet stimuleren om een dementievriendelijke gemeente te worden. Er moet iemand het initiatief nemen om de mensen met dementie op te zoeken, bij elkaar te brengen en mee naar buiten te nemen. Is dat dan een manier?

Paul Goossens, lid Vlaamse werkgroep van mensen met dementie: Dat zou een manier kunnen zijn, maar ik zeg het, het is toch zo zo moeilijk. Op het moment dat de diagnose gesteld is, trekt iedereen zich terug. Dat zijn er heel veel! Ik ken zeer veel mensen, zelfs mensen met jongdementie – ik had zelf ook jongdementie –, die niet willen naar buiten komen. Ze durven dat gewoon niet! Ze schamen zich. Ze verliezen hun werk. Ze worden afgedankt. Hun kinderen studeren nog. Misschien moeten ze hun huis verkopen. Dat is een kringloop waar ze zeer moeilijk uit geraken. Je kunt met die mensen gaan praten, je kunt hen vragen om toch mee naar buiten te komen, je kunt zeggen dat ze zich niet hoeven te schamen. Dat gaat niet zo gemakkelijk. Dat gaat zeer moeilijk.

Ik hamer er steeds op: we moeten dit nog meer in de media brengen. Mensen met dementie zijn ook mensen en hoeven zich daar niet voor te schamen.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Het nieuwe Dementieplan 2021-2025 werd op vrijdag 17 september 2021 meegedeeld op de Vlaamse Regering en vervolgens voorgesteld naar aanleiding van Wereld Alzheimer Dag op 21 september.

Over dit plan wordt ondertussen het advies gevraagd van de Vlaamse Raad WVG en de Vlaamse Ouderenraad. Deze adviezen zullen nog meegenomen worden voor de definitieve afwerking van het plan. Op de laatste slide staat dat er een monitoringgroep komt die de uitvoering van het plan mee zal begeleiden. Dat is heel belangrijk. Dat is meteen een antwoord op de vragen over de concretisering, de timing enzovoort. Dat zal mee door deze groep worden begeleid, opgenomen en geoperationaliseerd.

Wat de vraag rond financiële ondersteuning voor gebruikers met jongdementie bij het gebruik van een centrum dagverzorging of -opvang betreft, voorziet het dementieplan: "Voor mensen met dementie op jonge leeftijd die in de thuisomgeving verblijven, brengen we de huidige ondersteuningsmogelijkheden in kaart (vb. dagopvang, buddywerkingen, kleinschalig genormaliseerd wonen, thuiszorg)

en we maken dit voldoende kenbaar. We gaan na hoe we leemten in het aanbod kunnen wegwerken.” Indien bij het in kaart brengen van de huidige ondersteuningsvragen er bepaalde leemten zouden zijn in het aanbod, zal ik te gepasten tijde ter zake de nodige initiatieven opstarten binnen het beschikbare budgettaire kader.

Aan de gebruiker van gezinszorg wordt een bijdrage gevraagd die overeenstemt met de middelen, de lasten, de gezinssamenstelling en de zorgbehoefte van de gebruiker. Tevens kunnen er kortingen worden toegepast op de basisbijdrage als gevolg van zorgbehoefte, de duur en de intensiteit van de hulp- en dienstverlening. Daarnaast kan de dienst voor gezinszorg zelf beslissen om af te wijken van de bijdrageschalen in functie van de globale sociale en financiële situatie. Hiervoor is enkel een gemotiveerd verslag nodig, opgesteld door het begeleidend personeelslid en goedgekeurd door het leidinggevend personeelslid van de dienst voor gezinszorg.

Er was een vraag omtrent de informatie naar mantelzorgers. Ik verwijs hiervoor naar het eerste actiepunt bij het hoofdstuk ‘verbeteren van persoonsgerichte ondersteuning’. De websites www.dementie.be en www.jongdementie.info zullen verder worden geoptimaliseerd om zoveel mogelijk tegemoet te komen aan de informatienood van mantelzorgers. Belangrijk hierbij is dat hierrond wordt samengewerkt en afgestemd met de mantelzorgverenigingen, het Vlaams Instituut voor de Eerste Lijn (VIVEL) en de patiëntenorganisatie, alsook met de eerstelijnszones in Vlaanderen. Natuurlijk nemen de regionale expertisecentra dementie zowel bij de input van de informatie als bij de verspreiding een belangrijke rol in. De contacten die zij hebben in de eerstelijnszones zorgen ervoor dat er een goede informatiedoorstroming kan zijn naar de professionele zorgverleners en mantelzorgers.

Ik hoop en denk dat de vele sensibiliseringacties en de media-aandacht voor het thema jongdementie meer bewustwording creëren rond de problematiek. Acties als ‘Te Gek’ en ‘Brain Adventure Team’, verschillende boeken die werden uitgegeven over het onderwerp, de website Jongdementie.info, De Zevende Dag, de film ‘Still Alice’ en diverse theatergezelschappen toonden op een artistieke en informatieve manier de problematiek waarmee personen met jongdementie geconfronteerd worden.

Ik denk dat onze samenleving zich stilaan bewust is dat dementie niet enkel oudere mensen, maar ook jongere mensen treft. Het is dan ook belangrijk dat de acties die hiervoor in het verleden werden uitgevoerd, gecontinueerd worden. Daarom is beeldvorming en sensibilisering opnieuw een belangrijk item in het nieuwe dementieplan. Als u zegt dat u zo weinig mensen tegenkomt, omdat ze zich terugtrekken, dan is dat natuurlijk de vinger op de wonde. Dat is een van de bruggen die gebouwd moet worden.

U hebt verwezen naar zorgzame buurten. Als men in een buurt weet dat er iemand is die lijdt aan dementie of jongdementie en men daarrond een kader kan creëren, men daar aandacht voor heeft, zonder dat er een sticker ‘ik ben een persoon met dementie’ op de jas moet worden gekleefd, dan kan dat ook voor de mantelzorger een hele context zijn die draaglijk is. Als je ziet dat de buurman hapert in een winkel of het tijdens een wandeling niet meer weet, dan is het ook gemakkelijker om die aan te kunnen spreken. Dat zijn heel eenvoudige zaken die op een laagdrempelige manier de participatie in de samenleving kunnen versterken.

Voor de opvang van personen met jongdementie is er een budget van 3 miljoen euro vrijgemaakt. Met dit budget werd aan 23 woonzorgcentra een voorafgaande vergunning afgeleverd voor de realisatie van 203 woongelegenheden met een bijzondere erkenning voor de zorg en ondersteuning van personen met jongdementie.

Daarnaast worden ook dagopvang en buddywerkingen voorzien die de personen met jongdementie een gepaste ondersteuning aanbieden. Maar ook de vele medewerkers van de diensten gezinszorg, thuisverpleging en diensten maatschappelijk werk dragen dagelijks hun steentje bij in de ondersteuning van personen met jongdementie. Om hun extra te ondersteunen zullen we onder andere permanente vorming aanbieden.

Er bestaan reeds heel wat initiatieven om mantelzorgers van personen met dementie of jongdementie te ondersteunen. Het spreekt voor zich dat de goede praktijken de komende jaren moeten worden verdergezet. Maar ik wil ook inzetten op de versterking en de verbreding van deze initiatieven waar nodig. Er is een psycho-educatiepakket 'Dementie en nu' van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen en de Alzheimer Liga. We zullen inzetten op het meer leesbaar, toegankelijk en cultuursensitief maken van de inhoud ervan. Het aantal familiegroepen en praatgroepen dementie en jongdementie georganiseerd door de Alzheimer Liga zal worden uitgebreid om een betere geografische spreiding te krijgen. Ik wil ook inzetten op digitale ondersteuning van mantelzorgers met onder meer een online-platform, een gespreksforum en online overlegmomenten in functie van interactie en ontmoeting. Dat gebeurt uiteraard in afstemming met het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen, de Alzheimer Liga, de mantelzorgverenigingen en de Vlaamse Ouderenraad – die werd hier nog niet vermeld.

In verband met de 23 woonzorgcentra werd in 2019 een financiering van 3 miljoen euro voorzien. Alle voorzieningen met een planningsvergunning hebben intussen ook de bijzondere erkenning aangevraagd en bekomen. We komen in 2020 tot een gemiddelde bezetting van 81,6 procent. Het dementieplan voorziet om het huidige aanbod van de residentiële zorg voor mensen met jongdementie te evalueren ten opzichte van de noden. Tevens onderzoeken we ook de huidige ondersteuningsmogelijkheden voor personen met dementie op jonge leeftijd die in de thuisomgeving verblijven. Deze en andere informatie zal ons meer inzicht verschaffen in de noden betreffende de opvang voor personen met jongdementie.

Wat het overleg met de Federale Regering betreft, kan ik zeggen dat collega Els Van Hoof in de Kamer een voorstel tot resolutie heeft ingediend waarin ze pleit voor een programma voor het ten laste nemen van patiënten die lijden aan dementie op jonge leeftijd in matig gevorderd stadium. De ingediende resolutie past in de lijn van de initiatieven van patiënten met de ziekte van Huntington bijvoorbeeld, maar ook multiple sclerose (MS) of amyotrofische laterale sclerose (ALS). We zullen dat ook verder opvolgen.

Daarnaast voorziet het dementieplan ook dat het agentschap Zorg en Gezondheid en het Expertisecentrum Dementie samen aan de federale overheid zullen vragen om de mogelijkheden te bestuderen rond het invoeren van de functie van een referentiepersoon dementie in het ziekenhuis. We zullen ook het initiatief nemen om met de federale overheid af te stemmen hoe een specifiek zorgtraject voor personen met dementie op jonge leeftijd gerealiseerd kan worden in relatie tot de Vlaamse beleidsacties. Daarvoor wil ik verwijzen naar een paragraaf in het federaal regeerakkoord daarover.

Tot zover, ik stel voor dat ik het woord nu doorgeef.

De voorzitter: De heer Verschraegen heeft het woord.

Jurn Verschraegen, directeur Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw: U verwacht van mij uiteraard geen politiek antwoord. Ik ga een inhoudelijk verduidelijkend antwoord geven op een aantal vragen van mensen die hier intussen niet meer zijn, maar die het antwoord nadien zullen beluisteren.

Er is gesproken over preventie. Dat is natuurlijk een heel belangrijk thema. Het is ook een bevoegdheid van de Vlaamse overheid om rond preventie te werken. Er werd terecht aangehaald dat je moet opletten, zeker in het kader van een aandoening als dementie, die diverse ziektes omvat, om te zeggen dat als je gezond eet en voldoende beweegt, je daar nooit mee te maken zult krijgen. Dat is natuurlijk niet zo. Je kunt natuurlijk wel – en dat is een vrij nieuw inzicht – je kans op mogelijke dementie op latere leeftijd gaan verminderen. Toen we met het rapport van de Lancet Commission on Dementia intervention, prevention and care van Gill Livingston een aantal jaar geleden naar buiten kwamen, bekeek men ons meewarig en vroeg men zich af of dat wel waar was, of dat wel voldoende wetenschappelijk onderbouwd is, want er was in het verleden nog niets over gehoord. Nu, toen sprak men over een reductie van het aantal mensen met dementie van 30 procent. Ondertussen heeft men een update gedaan van dit programma en vandaag spreekt men over een reductie van maar liefst 40 procent. Investeren in preventie is dus zeker iets wat we moeten doen. Het is natuurlijk zo dat we geen plotse impact gaan zien. Het is iets wat langzaam zal gebeuren, maar 'awareness' creëren bij mensen is niet onbelangrijk.

Daartoe hebben we een aantal jaren geleden de 'SaniMemorix'-campagne georganiseerd. Dat was een campagne waarbij we, samen met de minister en met een aantal andere mensen, met vaccindoosjes Vlaanderen rondgegaan zijn. Ze werd mee ontworpen door een aantal mensen met dementie zelf. Het werd aan hen voorgelegd en ook professionals werden daarrond bevraagd, samen met de partnerorganisatie het Vlaams Instituut Gezond Leven, de patiëntenorganisatie en het Vlaams Apothekers Netwerk. Ook de apothekers kregen daarin een voorlichtende rol. Dat is een voorbeeld. Toen heeft men nogal meewarig gekeken naar die campagne en vroeg men zich af of dat wel nodig was. Eerlijk gezegd, we zouden die campagne vandaag mogelijk niet meer doen, omdat we die doosjes in een soort vaccinverpakking hadden gestoken. Gelet op de huidige pandemie lijkt ons dat niet erg verstandig.

Waar we wel aan denken, en waar toch wel wat meer inzicht rond is, is hoe je een preventiecampagne kunt organiseren zonder dat mensen met een schuldgevoel opgezadeld worden. Daarom heeft een van uw collega's die hier aanwezig is gevraagd wat we kunnen doen. Wel, er zijn een elftal zaken die je kunt doen. Ik ga ze niet allemaal opnoemen. De vraag was: noem er dan drie. Wel: sociaal actief zijn, in contact komen met andere mensen, bewegen, eventueel een nieuwe taal leren, terug piano spelen ... Dat zijn allemaal dingen die de hersenen en het geheugen terug trainen. Het kost ook niet te veel moeite. Het is niet zo dat je breinbrekers of kruiswoordpuzzels moet gaan oplossen, want dat gaat je echt niet verder helpen. Een heel belangrijke nuance is dat die preventiecampagne zich richt op de breingezondheid. Dat is een term die niet wij hebben uitgevonden. Het is de universiteit van Maastricht, die daar ook zeer recent rond gepubliceerd heeft, die die terminologie naar voren heeft gebracht. Het lijkt ons ook een veel positievere kijk. Houd je hersenen gezond, leef gezond, beweeg, rook niet, drink niet overmatig. Het kan allemaal helpen om dementie op latere leeftijd te vermijden. Dat was mijn aanvulling rond het stukje preventie en de vragen die daarrond gesteld zijn.

Als het over de referentieartsen en de richtlijnen gaat: ik zal die twee elementen samen nemen omdat ze ook bij elkaar horen. De richtlijn 'Diagnostiek van dementie in de huisartsenpraktijk' is inderdaad gemaakt door – helaas – wijlen dokter De Brandt, die samen met een aantal van haar collega's en met het expertisecentrum en het Centrum voor Huisartsgeneeskunde in Leuven sterk gewerkt heeft rond de vraag: Hoe kunnen we nu die arts die amper vijf, zes nieuwe situaties van mensen met dementie ziet per jaar, verder ondersteunen? Met andere woorden, wat zijn de rode vlaggen die bij de arts een alarmbelletje moeten doen rinkelen bij een niet-pluissituatie? Niet-pluissituaties zijn die momenten waarbij de familie aangeeft dat

er iets niet klopt: mijn partner is qua persoonlijkheid anders geworden, er is een geheugenprobleem, kan dat wel rond bijvoorbeeld de jonge leeftijd van zestig jaar, wat als dat gebeurt op tachtig jaar, ... Dat zijn elementen waarbij een huisarts die vaak is meegegroeid met zijn patiënt, de problematiek niet altijd meer zeer zuiver ziet. Dat is ook de reden waarom we vanuit de richtlijn een website hebben ontwikkeld. Huisartsendementie.be geeft eigenlijk alle mogelijkheden weer die voor die huisarts van belang zijn.

De referentieartsen hebben we zeer goed afgetoetst, want dit is een nieuwe methode en een nieuwe insteek. Net vanwege het feit dat we merken dat de deskundigheid in de praktijk ook bij huisartsen – zij zeggen dat van zichzelf, dat zeggen wij niet – verbeterd kan worden. Ze geven aan dat ze te weinig tools en te weinig inzicht hebben. Wel, laat ons iemand die wel inzichten en de nodige competenties heeft, die rol doen opnemen, ook die verantwoordelijkheid binnen een regionale zorgzone geven. Ik denk echt dat we dat op termijn binnen die regionale zorgzone moeten kunnen faciliteren. Laten we die mensen voldoende achtergrond geven zodat zij ook een baken kunnen zijn voor de praktijk.

De eerste lijn is dus heel belangrijk. Daar is diegene, zeker als het over de huisarts gaat, waar de persoon met dementie of zijn mantelzorger met vragen als eerste bij terechtkomt. We weten uit wetenschappelijk onderzoek ook dat tussen de eerste tekenen die de persoon bij zichzelf of die zijn omgeving ervaart en de effectieve diagnose, ongeveer 2,8 jaar zit. Dat is een enorme periode. Voor mensen met jongdementie, dementie op jonge leeftijd, gaat dat over 4,4 jaar. Dat zijn enorme periodes van onzekerheid, zeker wanneer mensen nog aan het werk zijn. Het is allemaal gezegd. Het heeft allemaal een enorme impact.

In verband met referentieartsen hebben we een aantal jaren geleden een dossier ingediend bij het Vlaams agentschap en bij de toenmalige minister. We hebben toen inderdaad de vraag gekregen om binnen de nieuwe legislatuur een werkgroep te vormen waarbinnen het onderwerp verder aan de orde zou zijn, om het te kunnen uitpuren. Dat was een opdracht die ook heel duidelijk is voor de eerste lijn en voor iedereen die op die eerste lijn actief is. Dan denk ik natuurlijk aan de eerstelijnszones binnen dewelke de huisartsenkringen zich begeven.

Er is gesproken over informatie en hulpmiddelen. Ik denk inderdaad dat dit een cruciale zaak is. Ik ben er steeds meer van overtuigd dat er ontzettend veel informatie ter beschikking is. Alleen is er om de een of andere reden iets waardoor die informatie, hoewel ze ter beschikking is, niet of niet tijdig bij de burger terechtkomt. Dat is ook de reden waarom we de website – ze is al een paar keer genoemd: dementie.be – willen laten hertekenen en ook veel laagdrempeliger maken. Nu richt die zich hoofdzakelijk tot professionals. Misschien moeten we ook het luikje 'mantelzorg' veel sterker gaan uitbouwen. We nemen dat mee. Dank ook voor de tip daar rond.

Rond hulpmiddelen is er bijvoorbeeld ook een site gemaakt, waarbij je kruisverbindingen hebt. De site heet hulpmiddelenbijdementie.be. Er was ook de vraag wie daarachter zit. Een aantal jaren geleden is er een oproep geweest naar de diensten maatschappelijk werk van de ziekenfondsen, die in hun schoot ook de regionale dienstencentra kregen. U weet dat wellicht beter dan ik. Op een bepaald ogenblik werd de vraag gesteld in welke mate de ergotherapeut die daar actief is, zijn expertise rond hulpmiddelen bij dementie kan aanwenden binnen de diensten maatschappelijk werk. Het is zo dat er een integratie gekomen is. We hebben meteen de vraag gesteld om bij de ontwikkeling van de website, die heel specifiek gaat over ondersteuning van mensen met dementie, want dat was de focus van de oproep destijds, de koppeling te maken, zodat mensen inhoudelijk informatie krijgen op hun maat. Er werd heel bewust gekozen om die informatie te brengen zoals het ook in Engeland in het verleden gebeurde rond assistieve technologie.

Dat betekent dat we zeer objectief informeren zonder merken te noemen, maar waardoor mensen wel bijvoorbeeld naar een thuiszorgverstreker of een thuiszorgwinkel kunnen stappen met de informatie die ze daar opgehaald hebben. Ik denk dat dit echt wel helpt.

Het is een beetje een onverwachte vraag hoeveel mensen de website bezoeken. Ik ken die cijfers niet van buiten. Dit wordt zeker gemonitord, ik kan dat bezorgen als u daar interesse in hebt. Die website wordt ook absoluut wel gepromoot en, niet alleen binnen de ziekenfondsen die dit mee dragen, maar bijvoorbeeld ook onder zelfstandige ergotherapeuten die actief zijn en die ook hun diensten aanbieden.

Er is verwezen naar Foton, naar de thuisbegeleiding. De vraag is: doen we genoeg? We hebben in Vlaanderen negen regionale expertisecentra dementie. Vanuit het transitieplan in 2014 werd gekozen om heel sterk in te zetten op een soort getrapt systeem waarbij de basisdeskundigheid zich bevindt bij de basishulpverlener. Zij kunnen beroep doen op referentiepersonen. Als die het antwoord niet of onvoldoende kennen dan is er de dementie-expert binnen de regionale expertisecentra. De keuze om destijds Foton mee in die ondersteuning de nodige kansen te geven is een heel goede en verstandige keuze geweest, omdat we ook merken dat het voor mensen zoals Paul Goossens, die toevallig ook die dienstverlening geniet, een dienstverlening op maat is. Ik kan alleen maar meegeven dat er zeker nog kansen liggen voor de andere centra in Vlaanderen om dit te realiseren, mits natuurlijk de nodige ondersteuning vanuit de overheid.

Sociale contacten, dat heb ik al gezegd, zijn zeer belangrijk. Er is een vraag gesteld rond de coronacrisis. Sociale contacten zijn in de coronacrisis natuurlijk heel erg op de proef gesteld, zowel voor mensen die thuis wonen als voor mensen die in de woonzorgcentra verbleven. Ik heb het zelf ervaren. De tante van mijn echtgenote woonde op dat ogenblik in een van de meest getroffen woonzorgcentra in Vlaams-Brabant, in Humbeek, en is helaas aan de gevolgen van COVID-19 op latere leeftijd overleden. Ik heb zelf aan den lijve ondervonden wat het betekent om als familielid niet aanwezig te mogen zijn en amper het gesprek te mogen voeren met mensen met een heel beperkt levensperspectief. Het gaat over mensen die amper nog – gemiddeld in Vlaanderen – anderhalf jaar in een woonzorgcentra wonen. Dan is het bij een lockdown die zo massaal is, bijzonder triest om te merken dat de contacten stilvallen. Zeker mensen met dementie in een verder gevorderd stadium begrijpen niet waarover het gaat als je hen niet meer kunt bezoeken.

Wat de isolatie betreft – en het is misschien wat vreemd wat ik nu zeg –: maar in het begin van de lockdown zagen we wel dat mensen relatief oké waren, dat ze terug in een soort biotoop terechtkwamen waar ze minder prikkels hadden, waardoor ze soms wel wat rustiger waren en eigenlijk eerder die structuur waar ze van houden, terugvonden. Dat klinkt heel gek. Want we hebben natuurlijk na verloop van tijd gezien dat dit net nefast werd. De beperking van de mogelijkheden wanneer personeel ziek begon te worden en er uitval begon te zijn, maakte dat die ondersteuning en de prikkels onvoldoende aanwezig waren en dat maakte het heel moeilijk. We hebben een klein rapport gemaakt en we hebben dat ook doorgestuurd naar de commissie die zich heeft beziggehouden met de bespreking van de coronacrisis. Ik weet het aantal niet meer precies vanbuiten, maar in het hele pak aanbevelingen stonden er toch een vijftal van ons waarin we sterk beklemtoonden dat het heel belangrijk is om mensen niet meer het isolement op te leggen waarmee ze geconfronteerd zijn. Dat is uitvoerig besproken. Ik denk dat de doorbraak van het beeldbellen mensen misschien wat meer mogelijkheden gegeven heeft, maar voor mensen met dementie is dat natuurlijk heel erg verwarrend.

Wat we er zeker uit geleerd hebben is dat communicatie ontzettend belangrijk is: vanuit het woonzorgcentrum zelf naar de families toe, over wat er daar gebeurt.

Ook al is het geen goed nieuws, communiceer het, vertel het. Dat zorgt voor veel minder frustratie achteraf bij de omgeving.

In de thuiszorg zagen we dat het zoeken naar creativiteit heel erg belangrijk was, bijvoorbeeld in het een-op-eencontact dat verzorgenden heel vaak hebben, vaak ook met heel veel schrik in hun ontmoetingen. Ik heb heel veel creatieve mensen gehoord en gezien, maar ook mensen die zich als hulpverlener heel eenzaam voelden. In die zin was het goed dat er ook werkgroepen waren – bij een aantal ervan zijn we betrokken – die zich het lot van de hulpverlener in die eenzame positie aantrokken.

Ook naar de dagverzorgingscentra toe waren er heel veel telefoons daarrond. Vragen over wat precies evidencebased was: wat weten we en wat kunnen we doen? We keken naar het buitenland, maar ook daar wist men het niet. We zijn zelfs door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) gevraagd om in het kader van de 'long term care', zoals dat heet, na te denken over wat er was en wat we van elkaar wisten. Er was enorm veel overleg over hoe we hiermee om moesten gaan, maar eigenlijk wist niemand het antwoord en was het een beetje een ontdekkingsreis met heel veel schrik navenant.

Er is gesproken, onder meer door mevrouw Schryvers, over de psychiatrische problematiek. Eigenlijk heeft ze dat niet zo benoemd, maar ik heb het zo vertaald ter voorbereiding van mijn antwoord. Eigenlijk gaat het daar voor een stukje over: wat we zien in een aantal woonzorgcentra is dat de druk op hulpverleners, die het al heel moeilijk hebben, hoog is en nog hoger wordt, gelet op de profielen die we vandaag in de woonzorgcentra zien. Dat heeft te maken met voorzieningen binnen bepaalde regio's die een goede reputatie hebben en die zeggen dat aan te kunnen en daar de nodige medewerkers voor te hebben. Maar als je telkens opnieuw ziet dat de woonzorgcentra daarrond de problematiek onvoldoende aankunnen en dat maar doorsturen naar dat centrum, dan is dat een beetje moeilijk en vooral lastig voor dat centrum, want dan wordt het een centrum dat zich op de duur alleen maar bezighoudt met situaties die bijzonder lastig en uitdagend zijn, niet alleen voor hulpverleners maar ook voor de mantelzorgers die daarrond staan.

Hoe zal dat worden aangepakt? Het is belangrijk om vooral de actoren te horen die in bepaalde regio's – en ik denk dat we dat Vlaanderenbreed moeten bekijken – de mensen samenbrengen en deze problematiek stellen. We moeten niet in hun plaats staan, maar vooral vragen hoe dit moet worden aangepakt. Maken wij een soort van gentlemen's agreement, waarbij we meer inzetten op opleiding en vorming en waardoor de hulpverlener zich beter gewapend voelt om met dergelijke moeilijke situaties, die er wel degelijk zijn, om te gaan?

Er is gesproken over de profielen of de D-profielen jongdementie. Het is inderdaad zo dat dit normaal gezien zou moeten veranderen. In dat kader is er ook gesproken over het thema 'dementie' en over dementievriendelijke gemeenten. Ik wil daar toch een paar dingen over zeggen.

De methodiek van de dementievriendelijke gemeenten is ontstaan vanuit het gegeven dat we de mensen onvoldoende zien, vanuit de vraag of ze wel voldoende betrokken zijn, of ze voldoende zichzelf kunnen zijn in een omgeving waarin niemand met een etiket moet rondlopen van 'persoon met dementie'. Dat is absoluut niet de bedoeling. We gaan voor een inclusieverhaal. Wij hebben samen met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG) een elektronisch draaiboek gemaakt. Het is ook op papier beschikbaar. We hebben het aan de gemeentebesturen als inspiratiebron gegeven. We vinden het nog altijd belangrijk dat de gemeenten daar zelf hun weg in vinden, uiteraard ondersteund.

Ik geef een recent voorbeeld. Een schepen van de stad Veurne vroeg hoe ze daar dementievriendelijk moesten worden. "Hoe moeten we daaraan beginnen? We

hebben daar een aantal ideeën rond." Onze opdracht is dan om de partners van die stad samen te brengen en te bekijken in welke mate er afstemming kan worden gevonden, opdat er een soort van ministappenplan wordt gecreëerd. Hoe zal er informatie worden verstrekt? Zal er opleiding zijn voor het gemeentepersoneel? Wat doen we met het zwembad? Stellen we het open, zoals in Mechelen gebeurt? Dat zijn een aantal mogelijkheden. Wij moeten niet zeggen: "Zo moet het nu." Ik spreek hier niet namens mezelf, maar ook namens een aantal mensen die daarbij betrokken zijn. Het is niet: "Geef eens een vinklijstje van wat je allemaal moet doen om je dementievriendelijk te kunnen noemen." Neen, de burger moet zelf aangeven: "Dit hebben wij als lokaal bestuur gedaan en wij verantwoorden ons op basis van de dingen die wij gedaan hebben." Dat is niet vrijblijvend. Je kunt een aantal ideeën uit de documentatie van de VVSG nemen en dan moet elke gemeente zijn weg opgaan. De ene gemeente doet dat al wat beter dan de andere. Moeten we eenheidsworst hebben over Vlaanderen? Persoonlijk denk ik van niet. Je kunt goede ideeën kopiëren, maar je kunt relaties niet kopiëren. Sommige relaties liggen in bepaalde gemeentebesturen zeer goed en er is een goede samenwerking, terwijl je hetzelfde idee op een andere plek wilt, en om de een of andere reden lukt dat niet.

Ik verwijs in dat kader ook naar de vermissingsprotocollen die er zijn bij de politie. Mensen met dementie kunnen soms verdwalen. In de regio West-Vlaanderen heeft dat een andere vorm gekregen dan in de regio Antwerpen. Het Vlaams expertisecentrum kan zich dan wel afvragen of dat niet beter één standaard kan zijn. Dit komt omdat er in die regio op een andere manier wordt gewerkt en men dat aangenamer en eenvoudiger vindt dan bijvoorbeeld in de provincie Antwerpen, waar zorgorganisaties veel meer betrokken zijn geweest dan thuiszorgorganisaties. Ik geef maar dit voorbeeld. Dat voor wat betreft de dementievriendelijke gemeenten.

Er is uiteraard ook de link naar de eerstelijnszone en het regionale zorgnetwerk.

Dan is er gesproken over de beeldvorming. Ik denk dat Paul een mooi voorbeeld is, wat dat betreft. Hij is ook een ambassadeur van de campagne. Die campagne heeft af en toe ook wat zuurstof nodig. Ik vind de slogan nog altijd zeer goed. Hij komt wel degelijk binnen bij mensen.

Er is gesproken over het lokale beleid en de mantelzorgondersteuning. Mevrouw De Martelaer heeft het gehad over het Odensehuis. Dat is inderdaad een zeer goede praktijk, die we vooral in Nederland kennen. In Nederland is dat ontstaan vanuit een tekort binnen de dagverzorgingscentra. U moet weten dat Nederland op een bepaald ogenblik in een besparingsronde zat, waardoor de dagverzorging zo een beetje op de schop ging. De kwetsbaarste mensen, de mensen met dementie, konden niet meer worden opgevangen. Men heeft ontmoetingscentra gecreëerd waar mensen met dementie en hun mantelzorgers naartoe konden komen. Dit heeft geleid tot een heel groot netwerk. Ik was zelf bij de opening van het allereerste Odensehuis in Amsterdam, ondertussen elf jaar geleden. Het heeft altijd een grote indruk op mij gemaakt, hoe men toch de participatie van die mensen maar ook van hun mantelzorgers heeft mogelijk gemaakt. Het project in Mechelen waarnaar u verwijst, en waarvan wij trouwens via een Europees project deel uitmaken, is een heel mooi voorbeeld. Net dat voorbeeld heeft de bedoeling om als een inktvlek over de rest van Vlaanderen, of toch alleszins over andere gemeenten die interesse hebben in die methodiek, uitgerold te worden. Het is zeer laagdrempelig. Mensen ontmoeten er elkaar in een ongedwongen sfeer. De lokale dienstencentra zijn genoemd. In Mechelen is het Odensehuis ingebed in het lokale dienstencentrum. Dat is zeer laagdrempelig. Het is de keuze van het lokale bestuur om daarop in te zetten.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Ik heb, heel kort, drie puntjes.

Het eerste puntje is hier daarnet ook in het antwoord onderstreept: de intersectorale samenwerking. Het is niet de bedoeling om overal aparte filiales te organiseren, maar wel om te bekijken hoe de expertise die de voorbije jaren is opgebouwd, maximaal kan worden geïntegreerd in de klassieke werking. Dat is ook voor de mensen zelf van ontzettend groot belang. Uw huisdokter is uw huisdokter. Als u andere onderliggende aandoeningen of ziektes heeft, en dat is wat meestal het geval is of op de duur het geval wordt, dan is het niet de bedoeling om parallelcircuits te organiseren. Diegenen die bij u aan huis komen en die uw vertrouwen genieten, moeten op het vlak van dementie tot een breder inzicht worden gebracht, zij moeten de nieuwste ontwikkelingen integreren in hun werking. Op die manier moeten we bekijken hoe daar binnen de globale aanpak aan kan worden gewerkt. Dat is ook voor de thuiszorgdiensten belangrijk. Zeven op de tien mensen met dementie wonen thuis. Zij doen een beroep op de thuiszorgdiensten. De expertise van de thuiszorgdiensten moeten we integreren. Dat moet ook vanuit de filosofie van de continuïteit van de dienst. Dat is toch wel van een ontzettend groot belang voor elkeen, maar zeker ook voor deze mensen. Hoe kunnen de referentiepersonen betrokken worden in de thuiszorgdiensten maar ook in de diensten maatschappelijk werk om de opgebouwde expertise verder in te kantelen?

Er zijn een twintigtal nieuwe projecten 'Samen MENS' opgericht om persoonsgerichte zorg voor personen met dementie uit te werken in de woonzorgcentra en in de thuiszorg. Er is ook al verwezen naar het belang van de eerstelijnszones om die expertisedeling te doen, te versterken en te integreren. Daar kunnen bijvoorbeeld ook de trajecten Zorgzame Buurten mee een deel van uitmaken.

Twee, zorg op afstand en beeldbellen. Het is veel meer beeldbellen; 'zorg op afstand' is een betere benaming. Dat is inderdaad belangrijk. Dat hebben we in coronatijd verder leren ontdekken. We hebben daarover al met i-mens maar ook met Familiehulp gesproken. We zijn aan het bekijken hoe we dat een bijkomende plaats kunnen geven.

Last but not least: beeldvorming is ontzettend belangrijk. Ik zei het al bij de inleiding: laat ons niet kijken naar wat mensen niet meer kunnen, maar naar wat mensen wel nog kunnen. Het is ontzettend belangrijk geweest, mijnheer Goossens, dat u hier vandaag bent geweest, dat wij niet alleen spreken over mensen met dementie, maar ook met mensen met dementie. Het feit dat u hier bent, maar ook de manier waarop u hier bent, is van een ontzettend groot belang, ik denk ook voor de leden van de commissie. Wat bedoel ik met dat laatste? U hebt heel duidelijk aangegeven wat u niet meer kunt. "Geef mij geen 27 vragen, want dan ga ik mij ergens verliezen, maar geef mij de vragen 1 per 1 en ik zal ze beantwoorden. Ik zal u zeggen wat ik wel nog kan." De manier waarop u dat hier zegt is van een ontzettend groot belang voor ons allemaal in ons dagelijks leven, maar ook met betrekking tot diegenen die we vandaag nog niet ontmoeten in onze activiteiten en verenigingen, collega De Martelaer, maar die we wel graag zouden ontmoeten. Als we dat op die manier zouden kunnen doen, ben ik ervan overtuigd dat in de inclusieve samenleving waarover hier is gesproken, met 254.000 mensen die de komende 50 jaar met deze ziekte zullen worden geconfronteerd, dat iets is wat in ons dagelijks leven een belangrijke rol zal spelen. In die zin denk ik dat het van een ontzettend groot belang is geweest, mijnheer Goossens, dat u hier vandaag aanwezig was. Ik denk dat de voorzitter van de commissie dat ook zal doen, maar ik wil u daarvoor bedanken. Het getuigt van moed om voor deze mensen te willen spreken, maar ook van een heel sterk engagement.

De voorzitter: Ik geef eerst het woord aan de vraagstellers. Ik moet collega Saeys verontschuldigen. Zij had een andere verplichting.

De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Voorzitter, ik ben zeer tevreden dat we zo uitgebreid op het Dementieplan zijn kunnen ingaan. We hebben hier uitvoerig de expertise en wat er op het veld gebeurt, kunnen bespreken. Het zal belangrijk zijn – zoals ik daarstraks al heb gezegd – dat er termijnen zijn, dat de acties ingeperkt worden, zodat we in 2025 niet moeten zeggen dat het het plan van de gemiste kansen was. We moeten er echt wel tijdsloten op zetten, bijvoorbeeld wat betreft de referentiearts. Er wordt al verwezen naar de vorige Vlaamse Regering. Nu gaan we daarmee nog eens naar een werkgroep. Ik vind het een goed idee om dat binnen de zorgregio's en eerstelijnszones in te werken. Dat is inderdaad expertise delen. Maar dan zal het toch wel snel moeten gaan. Ze zijn nu in volle ontwikkeling. Dat moet daarin mooi worden ingepast. We mogen niet te lang wachten. Minister, misschien zijn er al plaatsen waar men dat op eigen initiatief doet? Het is zoals mijnheer Goossens zegt: er is de psychologische ondersteuning in West-Vlaanderen. Het zou interessant zijn om dat eens te bevragen.

Minister, u bent niet ingegaan op mijn vraag over de referentiepersonen in de woonzorgcentra waar er minder dan 25 bewoners zijn met de diagnose. Zij kunnen geen aanspraak maken op de financiering. Wilt u dit herbekijken? Of ziet u een andere formule om er toch voor te zorgen dat de referentiepersoon de nodige financiering krijgt en dat hij kan vrijgesteld worden om daar het nodige werk te doen?

De voorzitter: Ik wil inderdaad mijnheer Verschraegen bedanken voor de toelichting en zeker ook voor de antwoorden.

Ik wil absoluut zeker ook, en ik denk namens alle commissieleden, u, mijnheer Goossens, bedanken voor deze getuigenis. Voor ons is het zeer goed geweest dat hier iemand met dementie – zoals we het moeten benoemen, zoals ik hier vandaag heb geleerd – aanwezig was. Mevrouw Goossens, ook u wil ik trouwens bedanken want u hebt zelf aangegeven dat het ook voor de familie niet altijd evident is om samen te leven met iemand met dementie. Mevrouw, ook u bent bedankt om hier aanwezig te zijn. Ik hoor dat u in West-Vlaanderen woont. U kon natuurlijk in geen betere provincie wonen. *(Gelach)*

Ik woon in Brugge. Ik zal Foton eens bezoeken op het Biskajersplein en misschien een initiatief nemen. Het is een suggestie voor alle collega's, om op gemeentelijk niveau een initiatief te nemen voor dementievriendelijke steden en gemeenten.

De vragen om uitleg en de gedachtewisseling zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Freya Van den Bossche aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de zorgwekkende cijfers rond geestelijke gezondheid – 4552 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Stefaan Sintobin

De voorzitter: Mevrouw Van den Bossche heeft het woord.

Freya Van den Bossche (Vooruit): Het gaat nog steeds niet goed met de mentale gezondheid van onze landgenoten. Uit de zevende enquête die Sciensano afnam blijkt dat meer dan de helft van de volwassenen zich matig tot zelfs ernstig eenzaam voelt. Vooral bij de 18 tot 29-jarigen zien we zorgwekkende cijfers, in die zin dat er geen enkele verbetering is ten opzichte van de vorige enquêtes. We zien ook dat van de volwassenen 5 procent meer aangaf te kampen met een angst- of depressieve stoornis.

Een aspect waarvoor Vlaanderen bevoegd is als het gaat om mentale gezondheid, is preventie. Er kan niet genoeg worden ingezet op preventie. Mensen hebben allemaal een vorm van kwetsbaarheid. Het leven is niet iedereen altijd even goed gezind. Op jonge leeftijd leren hoe om te gaan met wat soms rondom ons gebeurt en hoe om te gaan met mentaal welbehagen: minister, ik denk dat dat bij uw pakket hoort.

U hebt in de pers naar aanleiding van de cijfers gezegd dat u al een en ander doet. Dat klopt. U verwees bijvoorbeeld naar de tiendaagse rond geestelijke gezondheid. Ik denk dat we meer kunnen doen dan dat. Ik denk aan de investeringen voor Zorgen voor Morgen op het vlak van mentale gezondheid. Die betroffen vaak eenmalige projecten of eenmalige financiële injecties, terwijl zorgen voor een betere mentale gezondheid bij onze bevolking een volgehouden inspanning zal moeten zijn over vele jaren. De federale overheid heeft de structurele middelen binnen de geestelijke gezondheidszorg vertiendubbeld. Zij zet hard in op ambulante zorg voor mensen met wie het niet goed gaat. Het is onze hoop dat ook Vlaanderen extra middelen zal inzetten, zeker wat betreft preventie.

Minister, gaat u ermee akkoord dat de cijfers die ik heb aangehaald, verontrustend zijn en dat ze extra inspanningen vragen, inspanningen die structureel van aard zouden moeten zijn?

Zo ja, welke structurele nieuwe inspanningen wilt u leveren? Wat ziet u specifiek mogelijk voor de groep van 18- tot 29-jarigen? Daarbij mag u van mij gerust aangeven wat u graag zou willen doen, maar waar u nog geen budget voor hebt, en wat u al kunt doen. Ik begrijp dat er soms beperkingen zijn, maar ik hoop toch ook op een inhoudelijk antwoord. Waarvoor wilt u de komende periode vechten? Ik begrijp dat u niet alles meteen kunt beloven.

Hebt u overlegd met uw collega bevoegd voor Onderwijs om te bekijken of scholen daarin een rol kunnen spelen? Zijn er gezamenlijke initiatieven mogelijk? Ik denk daarbij vooral aan het advies dat recent werd geformuleerd om kinderen al op heel jonge leeftijd op dat vlak een en ander bij te brengen.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Ja, collega, het mentaal welzijn en inzetten op het versterken van de geestelijke gezondheidszorg zijn belangrijke aandachtspunten in mijn beleid.

U verwijst in uw vraag naar het actieplan Zorgen voor Morgen en u geeft aan dat de investeringen uit dit actieplan tijdelijk waren. Dat is niet helemaal correct. Ze waren aanvankelijk inderdaad tijdelijk, maar de uitbreiding van bijvoorbeeld de centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGG's) is structureel gemaakt. Ik heb een financiële injectie van 4,8 miljoen euro op jaarbasis gedaan in de sector om de werking van de basisdoelgroepen te versterken. Daarenboven ga ik de komende drie jaar nog 2,1 miljoen euro investeren in de CGG's in die regio's in Vlaanderen die vandaag over een minder groot aanbod beschikken.

Voor de versterking van de gespecialiseerde verslavingszorgcentra werd een budget van 1.020.000 euro vrijgemaakt. Hiermee investeer ik in de ambulante antenepunten Verslaving in zes regio's waar de nood aan bijkomende ambulante verslavingszorg het grootst is. Daarnaast zal ik conform het Vlaams regeerakkoord ook investeren in een betere toegankelijkheid van andere zorgvoorzieningen, zoals de centra voor ambulante revalidatie (CAR's). En we werken aan een concreet voorstel voor de inzet van middelen uit het relanceplan 'Vlaamse veerkracht' om de mentale gezondheid en de veerkracht van mensen met een bestaande psychische kwetsbaarheid extra te ondersteunen, na de moeilijke tijd die we nu door gemaakt hebben.

Inzetten op online hulpverlening kan ook tegemoetkomen aan de noden van deze specifieke doelgroepen. Zo werd bijvoorbeeld de website www.depressiehulp.be uitgebreid met een informatief luik voor jongeren.

Vanuit het project 'Online hulpverlening in de geestelijke gezondheidszorg' zal daarnaast een nieuw online aanbod worden ontwikkeld voor jongeren in de transitieleeftijd van 16 tot 23 jaar. Dit zal bestaan uit gerichte thematische modules rond bijvoorbeeld angst, eetproblemen, middelengebruik, relatieproblemen en andere.

Er is een pilootproject opgestart met KU Leuven om het blended gebruik van Depressiehulp.be te implementeren. Er zullen trainingen en intervisies worden voorzien voor hulpverleners verbonden aan de universiteit, om zo het aanbod voor de studenten te vergroten.

Samen met de netwerken voor geestelijke gezondheid van kinderen en jongeren bekijken we welke mogelijkheden er zijn om het programma 'Vroegdetectie en vroeginterventie' te versterken. Het is belangrijk om hier vooral een goede afstemming te realiseren met reeds bestaande initiatieven en met nieuwe initiatieven zoals de uitrol van de RIZIV-conventie (Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering) over terugbetaling van psychologische zorg in de eerste lijn.

Vanuit de Vlaamse relance hebben we een doorstart en uitbreiding van OverKop kunnen voorzien. Er zullen straks in Vlaanderen meer dan dertig OverKop-huizen zijn. Er waren er tot nu toe vijf.

Dit jaar start onze partnerorganisatie rond geestelijke gezondheidsbevordering ook met de ontwikkeling van een wetenschappelijk onderbouwde methodiek voor studenten ter bevordering van hun mentaal welzijn. Studenten zullen via de onderwijscontext hiermee in contact komen.

Tot slot ontwikkelden we, zoals jullie weten, het online platform www.geluksdriehoek.be. Dit structureel initiatief bouwt voort op de website www.checkjezelf.be, die we in de coronacrisis versneld online hebben gezet. Daar staan heel wat methodieken op om jezelf te ondersteunen in je mentaal welbevinden. Een grote groep mensen kan via dit platform en deze preventieve weg al voldoende ondersteuning vinden om hun veerkracht te behouden en zelfzorg te ontwikkelen.

In het kader van het facettenbeleid wordt in de setting Onderwijs een preventief gezondheidsbeleid ontwikkeld en uitgevoerd, ook op het vlak van geestelijke gezondheid. We hebben hierin al een lange weg afgelegd en er zijn tal van initiatieven die ik hier al meermaals heb toegelicht. Ik beperk mij daarom tot enkele acties die recent gestart zijn of binnenkort geïmplementeerd worden.

Het is evident dat ik daarover overleg met mijn collega bevoegd voor Onderwijs. Zo is er momenteel overleg tussen onze kabinetten in het kader van het traject naar een nieuwe gezondheidsdoelstelling rond suïcidepreventie, waarbij initiatieven die zich richten tot kinderen en jongeren via de setting Onderwijs worden afgestemd. We bekijken waar versterking mogelijk is.

Daarnaast zijn er nog heel wat andere belangrijke initiatieven. Op 20 september vond de eerste netwerkgroep Onderwijs plaats, waarbij onze nieuwe Vlaamse partnerorganisatie binnen 'Ondersteuning settinggericht werken' alle preventieactoren, alsook actoren uit het onderwijs, samenbracht met als belangrijk doel om te komen tot een grotere impact van gezondheidsbevorderende acties, waaronder ook acties rond geestelijke gezondheidsbevordering in het onderwijs.

Het Vlaams Instituut Gezond Leven voert momenteel ook een project uit met als doel een uitgebreid ondersteuningsaanbod te voorzien voor het bevorderen van

mentaal welbevinden in de onderwijscontext. Zowel lager als secundair onderwijs zullen hiervan gebruik kunnen maken.

De website Checkjezelf.be blijft een relevant aanbod dat we deze week, tijdens de tiendaagse van de geestelijke gezondheid, nog eens extra in de kijker hebben gezet met een campagne.

Op 1 oktober 2021 werd de methodiek 'Gezond leven? Check het even!' gelanceerd. Deze methodiek zal vanaf 1 januari 2022 worden toegepast in kader van het systematisch contact dat de CLB's organiseren voor leerlingen van het derde jaar secundair onderwijs. De methodiek bestaat uit een vragenlijst die leerlingen online kunnen invullen in de klas onder begeleiding van een CLB-medewerker. De vragen peilen naar fysieke, mentale en sociale gezondheid, met vragen over thema's zoals gewicht en lichaamstevredenheid, depressie, voeding en bewegen, middelengebruik, pesten, mishandeling, enzovoort. Deze methodiek heeft tot doel om leerlingen online te ondersteunen in hun gedrag met informatie op maat, bijvoorbeeld met doorverwijzingen naar de websites van het Vlaamse expertisecentrum Alcohol en andere Drugs (VAD), Sensoa en Eetexpert; met het risicogedrag te detecteren en vanuit CLB blended hulpverlening aan te bieden als er een zorgwekkend signaal wordt vastgesteld in de antwoorden.

Het Steunpunt Geestelijke Gezondheid beschikt eveneens over een scholenaanbod. Dit schooljaar organiseert Te Gek!? een wedstrijd om de scholen aan te moedigen maximaal aan de slag te gaan met het thema geestelijke gezondheid. De winnende school mag zich Te Gekke School '21-'22 noemen en krijgt een liveoptreden cadeau van de nieuwe ambassadeur.

De geestelijkegezondheidsbevordering is uiteraard een belangrijk thema binnen Volksgezondheid en om die reden zal mentaal welbevinden ook tijdens de tussentijdse evaluatie in 2022 van de gezondheidsdoelstelling 'De Vlaming leeft gezonder in 2025' opgenomen worden als nieuw thema.

Rode Kruis-Vlaanderen is dit jaar trouwens gestart met de ontwikkeling van een aangepast pakket Eerste Hulp bij Psychische Problemen (EHBP) voor kinderen en jongeren.

De voorzitter: Mevrouw Van den Bossche heeft het woord.

Freya Van den Bossche (Vooruit): Minister, heel wat van uw initiatieven juich ik toe. Op een aantal vlakken legt u zeker goede focussen. Een en ander is in ontwikkeling. Ik kijk uit naar de resultaten ervan.

Ik heb een concrete vraag bij het systeem dat u toelichtte, met betrekking tot de detectie in het secundair onderwijs van de mogelijke problemen en waar men blended hulpverlening zou toepassen. Stel dat dit toereikend blijkt, zou men dat, zo neem ik toch aan, op een of andere manier moeten kunnen checken – misschien moet men dit kwalitatief bevragen: Bent u geholpen? Hebt u verdere hulp nodig? Zodra je de doos opent, zijn mensen daar iets meer mee bezig. Voorziet u dat er een vervolg kan zijn, zo nodig fysiek in de hulpverlening? Waarschijnlijk gaat het om een kleiner aandeel van die leerlingen, maar toch. Zou u dat heel concreet zo kunnen voorzien? Of moet dat in dat stadium nog worden uitgewerkt?

Ik wil nog graag zeggen dat ik wel hoop dat u, maar ook de mensen na u, blijven investeren in de mentale gezondheid, zowel op het vlak van preventie als met betrekking tot wat we kunnen doen als mensen er echt door zitten. Dat ligt niet enkel aan de Vlaamse overheid; het is in het algemeen zo dat er in ons land tot honderd keer meer in somatische zorgen wordt geïnvesteerd, om een kwaliteitsvol leven te behouden, dan in mentale zorgen. Er is dus nog een grote inhaalbeweging te doen. Ik vraag niet dat deze op één jaar tijd kan worden gedaan, maar ik reken

erop dat u met uw collega's blijft inzetten op extra budget voor extra initiatieven. De initiatieven die u uitrolt zijn zeker goed. Maar er moeten nog meer initiatieven worden genomen, want het is broodnodig.

De voorzitter: Mevrouw Wouters heeft het woord.

Suzy Wouters (Vlaams Belang): Minister, naast de stijgende cijfers met betrekking tot angst en depressie, is er een enorme toename van het aantal jongeren met een eetstoornis. Vorige week is de hulpkreet van de Alexianen Zorggroep Tienen verschenen. Het kan bij hen drie tot vier maanden duren voor een jongere een intakegesprek krijgt en nadien kan het misschien nog zes maanden duren voor een opname mogelijk is. Dit is schrijnend, want het gaat hier om jongeren die vaak al op het randje leven en die niet voldoende voedsel binnenkrijgen om te overleven. Ondertussen kunnen ze ambulante hulp inroepen, maar vaak volstaat die hulp niet. Daarnaast verhoogt de aangroei van de wachtlijsten de druk op deze hulpverleners.

Ik heb een heel concrete vraag. Neemt u initiatieven om er op korte termijn voor te zorgen dat jongeren met een eetstoornis de zorg krijgen die ze nodig hebben en die ze verdienen?

De voorzitter: De heer Vaneckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneckhout (Groen): Mevrouw Van den Bossche, ik volg uw oproep om het investeringspad vol te houden. De thematiek staat bij ieder van ons hoger op de agenda dan voor COVID-19 het geval was. Ik zie aan de andere kant echter dat er tijdens de crisis initiatieven zijn genomen. Een aantal van die initiatieven zijn structureel, maar de stap naar de volgende investeringen wordt momenteel niet gezet. Ik wacht de begroting voor 2022 af. Ik denk dat we daar dan een gesprek over zullen kunnen voeren.

Ondanks het belang van alle hier opgelijste projecten, stel ik vast dat er een heel scala aan initiatieven is. Op zich zijn ze allemaal zeer waardevol, maar dit betekent dat het risico dreigt dat we de uitdaging in verdeelde slagorde proberen aan te pakken. De centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) spelen een belangrijke rol, maar kreunen ook onder een tekort aan middelen. Andere actoren, zoals Rode Kruis-Vlaanderen, spelen ook een belangrijke rol.

Minister, bent u van plan de komende jaren nog iets aan de verrommeling in het landschap te doen? Voor mij is een van de analyses dat veel jongeren en anderen die hulpverlening nodig hebben, door een of andere campagne per toeval bij iets moeten uitkomen. Er is geen duidelijke, structurele toeleiding naar een heldere hulpverleningsvorm. Dat is een van de problemen van het werkveld.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Mevrouw Wouters, ik stel voor dat we de vragen over eetstoornissen voor volgende week houden. Hierover zijn nog andere vragen om uitleg gesteld en dan kunnen we hier uitgebreid op ingaan.

Mijnheer Vaneckhout, u hebt het over een verrommeling. Het gaat niet enkel om wat we doen. Ik heb een lange lijst opgesomd van wat we doen. Het gaat er ook om hoe we ervoor zorgen dat diegenen die noden en zorgvragen hebben bij de juiste mensen terechtkomen. Dat geldt ook voor jongeren. Ik wil twee elementen naar voren brengen, namelijk de OverKop -huizen en 'één gezin - één plan' (1G1P). We zorgen ervoor dat we kunnen zien wat de zorgvraag is en hoe we het mogelijk maken dat ze bij de juiste mensen terechtkomen. In het licht van een systematische aanpak moeten we volgens mij ook met de CLB's samenwerken. Zij zijn uitstekend geplaatst om in te schatten wanneer meer psychologische begeleiding

nodig is en welke psychologische begeleiding nodig is. Op basis van de sociale kaart waarover ze beschikken, kunnen ze naar een psycholoog of een centrum voor geestelijke gezondheidszorg (CGG) in de regio toeleiden.

De voorzitter: Mevrouw Van den Bossche heeft het woord.

Freya Van den Bossche (Vooruit): Minister, mijn eerste opmerking betreft heel specifiek het instrument dat u wilt inzetten. U wilt een blended hulpverlening toepassen en digitaal tips geven. Ik juich dat zeker toe, maar de vraag is ook: Wordt gecheckt of iemand die het hele proces heeft doorlopen voldoende is gesterkt, dan wel zelf kan aangeven meer hulp nodig te hebben? Het is mogelijk dat u dat zelf even moet nagaan. Hoe gaan we hier dan mee om. Wordt het CLB dan automatisch ingelicht? Hoe ziet u dat?

Een tweede punt is dat het natuurlijk cruciaal is dat de hulpverlener er echt is indien iemand door een CLB wordt doorverwezen. Momenteel merken we dat de CGG's lange wachttijden hebben. We hopen dat het contingent aan psychologen dat dankzij de federale injectie kan worden ingezet, hier een antwoord op kan geven, maar het zal nooit enkel dat zijn. Ik wil graag benadrukken dat de CGG's een blijvende injectie zullen kunnen gebruiken, ook vanwege hun specifieke expertise ten aanzien van kinderen en jongeren. Ze bieden overigens veel groepsessies aan, wat vaak een manier is om met hun personeel veel jongeren tegelijkertijd te bereiken. Ze doen dat heel goed.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over samenwerking met de FOD Financiën voor het verlaagde btw-tarief voor de aankoop van een wagen door personen met een handicap – 4648 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Stefaan Sintobin

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Voorzitter, sommige personen met een beperking hebben recht op een verlaagd btw-tarief als ze een aangepaste wagen kopen. Om dat belastingvoordeel te krijgen, hebben ze een attest nodig van de Directie-Generaal Personen met een handicap. Telkens ze een nieuwe aanvraag indienen, moeten ze een nieuw bewijs van handicap leveren. Ze kunnen geen gebruik maken van, bijvoorbeeld, de resultaten van het medisch onderzoek in het kader van het groeipakket. Het zou natuurlijk logisch zijn dat personen met een beperking slechts eenmaal moeten aantonen dat ze een beperking hebben. Het is een beetje kafkaïaans dat ze voor dit attest een afzonderlijke aanvraag bij de Directie-Generaal Personen met een handicap moeten indienen.

Minister, mijn vragen liggen voor de hand. Is samen met de FOD Financiën ooit de mogelijkheid bekeken om het bewijs op basis van het onderzoek naar de handicap voor de toekenning van de zorgtoeslag ook te kunnen gebruiken om de btw-verlaging voor de aankoop van een wagen toe te kennen? Ik vermoed dat dit nog niet is gebeurd, want dan zou het wel in de praktijk zijn gebracht. Bent u bereid ervoor te zorgen dat dit wordt vereenvoudigd?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Het klopt dat er momenteel sprake is van een dubbel-traject. De evaluatie van de beperkingen van een kind wordt in Vlaanderen momenteel opgenomen in de evaluatie voor de zorgtoeslag door het agentschap

Opgroeien. De beslissing die in de kruispuntbank terug te vinden is, wordt door de FOD Financiën echter niet als voldoende aanvaard voor de btw-verlaging. Er moet nog een aanvraag bij de FOD Sociale Zaken gebeuren. De FOD Sociale Zaken baseert zich wel op de beslissing die in de kruispuntbank terug te vinden is. Ik heb het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) gevraagd dit verder te onderzoeken en na te gaan welke stappen we kunnen zetten om dit proces te vereenvoudigen.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Minister, het is een goede zaak dat u dit hebt aangebracht. Indien ik de mogelijkheid had, zou ik deze vraag om uitleg natuurlijk in het Federaal Parlement moeten stellen, want ik vermoed dat de Directie-Generaal Personen met een handicap een aantal initiatieven moet nemen om de processen te vereenvoudigen. Als we langs Vlaamse zijde al informatie kunnen aanbieden, is dat een goede zaak. In het algemeen moeten we kafkaïaanse toestanden zo veel mogelijk vermijden, waar de bevoegdheden ook mogen liggen. Ik ben heel blij dat u een aanzet hebt gegeven en ik hoop dat we snel resultaten zien.

De voorzitter: Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): Mijnheer Vande Reyde, ik dank u voor deze vraag om uitleg, want ik ken ook een concrete situatie die ik even wil situeren. Het gaat om personen met een handicap die erven en een vermindering van de successierechten kunnen krijgen.

Ik geef een uit het leven geplukt voorbeeld. Een moeder is op 68-jarige leeftijd plots overleden, enkele maanden nadat haar man is gestorven. Haar zwaar gehandicapte zoon met een niet-aangeboren hersenletsel woont bij haar en ze heeft ook nog een andere zoon. Die zoon doet bij de notaris voor hemzelf en zijn broer de aangifte van het vermogen, zodat de successierechten kunnen worden vastgesteld. In de aangifte bij de Vlaamse Belastingdienst (VLABEL) staat alles netjes opgeschreven en staat voor het verminderd tarief de handicap vermeld.

Dat lijkt eenvoudig, maar dan komt de brief met de vraag de handicap te bewijzen. In het hem onbekende ordeningssysteem van zijn moeder moet hij dan op zoek naar het document dat de handicap kan bewijzen. Een kopie van de mindervalidenkaart is onvoldoende. De erkenning door het VAPH voor het persoonsvolgend budget is onvoldoende. Tussen de berg papieren moet hij op zoek naar dat ene document dat onze belastingdienst wil zien, namelijk het attest van de Directie-Generaal Personen met een handicap.

Minister, het zou toch logisch zijn dat dit automatisch gebeurt, want die gegevens zijn voorhanden. Zou het niet beter zijn dat een automatische uitwisseling tussen de verschillende administraties mogelijk wordt?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Ik denk dat ik de vragen heb beantwoord. We delen die bezorgdheid en we zullen dit bij de federale minister aankaarten.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Mevrouw De Martelaer, ik vind het voorbeeld dat u hebt aangehaald een minstens even terecht punt. Ik ben blij dat we er langs Vlaamse zijde werk van maken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Elke Sleurs aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de ondersteuning van huisartsen en de hervorming van het Impulsfonds – 17 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het tekort aan huisartsen – 18 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Rudder aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het tekort aan huisartsen in gemeenten – 142 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Stefaan Sintobin

De voorzitter: Mevrouw Sleurs heeft het woord.

Elke Sleurs (N-VA): Voorzitter, een paar weken geleden was dit weer een krantenkop, maar het tekort aan huisartsen is al lang een probleem. In absolute cijfers zou het gaan om 227 Vlaamse gemeenten waar huisartsen die op pensioen gaan, moeilijk worden vervangen.

Minister, volgens Domus Medica is deze beweging al lang aan de gang. Ik heb u daarover al een schriftelijke vraag gesteld. Er is een beleidsvisie en een beleids tekst, maar ten gevolge van de coronacrisis is dat allemaal op de lange baan geschoven. Domus Medica is natuurlijk vragende partij voor meer administratieve ondersteuning en administratieve vereenvoudiging. Dat is allemaal niet nieuw, maar mijn vraag om uitleg is hoe dit ten gevolge van de hervorming van het Impulsfonds zal verlopen.

Op welke wijze zal de hervorming van het Impulsfonds bijdragen aan de aanbevelingen van Domus Medica om de huisartsen administratief te ontlasten? Welk tijdspad voorziet u voor de implementatie van de hervorming? Ik wil erop wijzen dat dit belangrijk is voor de huisartsarme gemeenten, maar we moeten in deze hervorming ook het belang van de solitaire artsen blijven zien.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Voorzitter, zoals al is geschetst, blijken drie op de vier Vlaamse gemeenten huisartsarm te zijn. Dat heeft niet enkel te maken met een cijfermatige daling van het aantal huisartsen, maar ook met de work-life-balance die de huisartsen, overigens heel terecht, voor zichzelf vaker belangrijk vinden. Het historische beeld van de zogenaamde 'mijnheer dokter' die dag in en dag uit ten dienste van het hele dorp stond, is achterhaald. Steeds meer zien we dat met wachtlijsten en patiëntenstops wordt gewerkt. De voorbije jaren en zeker tijdens de COVID-19-crisis is steeds meer gebleken dat meer dan 40 procent van de huisartsen met symptomen van een burn-out kampt.

Er is dan ook een dubbel probleem. Enerzijds komt voor de patiënten de garantie op een vlotte toegang tot de huisarts in het gedrang. Anderzijds dreigen de huisartsen in het werk te verdrinken. Veeleer dan de vroegere vestigingspremie in preciaire gebieden, wil het agentschap Zorg en Gezondheid als antwoord volop inzetten op het stimuleren van samenwerkingsverbanden en multidisciplinaire praktijken. Het doel is de huisarts administratief te ontzorgen of bepaalde taken aan een verpleegkundige uit te besteden.

Domus Medica heeft opgeroepen om werk te maken van de afschaffing van het ziektebriefje voor korte duur. Het is een goede dag om deze vraag om uitleg te stellen, want Domus Medica claimt dat dit ziektebriefje weinig toegevoegde waarde heeft, wat internationaal onderzoek ook uitwijst, en voor de huisartsen een grote belasting betekent. Na een afmattend anderhalf jaar coronacrisis is alle ademruimte voor de huisartsen welgekomen, al blijft het tekort wel fundamenteel en structureel.

Minister, hoe wilt u het structureel tekort aan huisartsen opvangen? Hoe kijkt u in die context naar het groeiende bewustzijn van de huisartsen dat er naast hun praktijk ook een familiaal en sociaal leven is? Stromen voldoende jonge huisartsen in om de gelijktijdige pensionering van de generatie huisartsen die nu ongeveer 65 jaar oud is, te compenseren? In hoeverre wordt er rekening mee gehouden dat de jongere generaties minder geneigd zijn dit helemaal op de klassieke manier in te vullen en er terecht geen dubbele fulltime invulling aan willen geven? Riskeert u niet dat door op multidisciplinaire groepspraktijken in te zetten en tegelijkertijd de geografische spreiding los te laten, er blinde vlekken zullen ontstaan, bijvoorbeeld op het platteland? Kunt u garanderen dat de Vlamingen niet in de kou komen te staan omdat er in hun dorp of hun buurt geen huisarts meer te vinden is of omdat ze op wachtlijsten en patiëntenstops botsen?

Kunt u garanderen dat de toenemende werklast van de huisartsen, ook omdat er minder zijn, niet ten koste van hun functioneren en hun welbevinden gaat? Hoe wilt u hen behoeden voor de druk om meer te werken, ook al willen ze bewust tijd vrijhouden voor hun familiaal en sociaal leven? Hoe wordt hun mentaal welzijn gemonitord en wordt voorkomen dat ze uitvallen of de handdoek in de ring werpen?

Hoe kijkt u naar het voorstel om het ziektebriefje voor korte duur af te schaffen? Ik hoop dat u, net als ik, enthousiast bent. Op welke wijze wilt u er werk van maken dit verder te helpen realiseren?

De voorzitter: Mevrouw De Rudder heeft het woord.

Maaïke De Rudder (CD&V): Voorzitter, aangezien al heel wat is gezegd, zal ik mijn inleiding ook kort houden. Het gaat om het feit dat drie op de vier gemeenten huisartsarm zijn, wat betekent dat er minder dan negentig actieve huisartsen per honderdduizend inwoners zijn. Daar zijn een aantal redenen voor. Enerzijds wordt een hoge druk ervaren en anderzijds is het moeilijk heel wat jonge huisartsen te vinden. Er wordt aangegeven dat er bijna twee huisartsen nodig zijn om een huisarts te vervangen. De uren die ze kloppen, zijn vaak niet met een privéleven te combineren.

Hierdoor zijn er lokaal problemen. Mensen ondervinden moeilijkheden om een huisarts te vinden. Om die reden zijn een aantal voorstellen gelanceerd, zoals meer ondersteuning door assistenten en verpleegkundigen of de afschaffing van het verplicht doktersbriefje voor een dag werkverlet.

Het agentschap Zorg en Gezondheid heeft aangegeven dat de focus moet liggen op multidisciplinaire praktijken waar meerdere disciplines op een locatie worden gehuisvest, zodat ze elkaar ondersteuning kunnen bieden. De huisartsen die hierop inzetten, worden gefinancierd.

Minister, kunt u bevestigen dat er een tekort aan huisartsen is, dat dit een groot probleem is en dat heel wat mensen geen huisarts meer vinden? In welke mate zijn de huisartsen momenteel geïnformeerd over de financiële tegemoetkoming om op samenwerkingsverbanden in te zetten?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Voorzitter, aangezien de verschillende vragen zeer nauw aan elkaar zijn verwant, heb ik de antwoorden in een enkel antwoord samengevat.

Het tekort aan huisartsen is een prangend probleem dat vanuit verschillende insteken moet worden aangepakt. Als naar 'mijnheer dokter' wordt verwezen, zie ik dat beeld helemaal voor mij. Mijn vader is meer dan veertig jaar huisarts geweest. Hij stond zes dagen per week bijna constant ter beschikking van zijn patiënten. Dat beeld is voor mij zeer herkenbaar.

Niet enkel de huisartsen, maar de hele arbeidsmarkt wordt met een schaarste geconfronteerd. Ik zal het debat van eerder deze namiddag niet opnieuw voeren, maar we zien dit ook bij de huisartsen. De zorgsector wordt al langer met dit probleem geconfronteerd en ik heb al verschillende initiatieven genomen om het werken in de zorg te promoten en aantrekkelijker te maken. De Vlaamse zorg-ambassadeur Lon Holzer werkt al geruime tijd aan een integraal plan van aanpak voor meer handen in de zorg.

Tijdens de recente vaccinatiecampagne zijn heel wat vrijwilligers met het zorgberoep in contact gekomen. Dit moment is aangegrepen om de campagne 'Ik ga ervoor' in de vaccinatiecentra meer in het licht te zetten.

Recent zijn naar aanleiding van de COVID-19-crisis inspanningen geleverd om een beroep in de zorg financieel aantrekkelijker te maken. Daar hebben we het ook al over gehad.

Daarnaast is de Vlaamse Planningscommissie dit jaar van start gegaan. Deze commissie zal onder meer adviezen verstrekken over de subquota. Op deze manier kunnen we de medische vraag en het medisch aanbod in Vlaanderen beter op elkaar afstemmen, met als ultieme doel knelpuntspecialisaties te vermijden.

Het huidige Impulsfonds voorziet in een financiële tegemoetkoming voor de loonkosten van een bediende die met het onthaal en het praktijkbeheer in een huisartsenpraktijk is belast of van een dienst voor medisch telesecretariaat. Er bestaat momenteel nog geen financiële tegemoetkoming voor samenwerkingsverbanden.

De evaluatie van het Impulsfonds heeft ons belangrijke zaken geleerd. De huisartsen vestigen zich het liefst in een regio waar de randvoorwaarden zodanig zijn ingevuld dat hun werk en hun privéleven in balans kunnen worden gebracht. Het gaat dan, bijvoorbeeld, om de aanwezigheid van een wachtpost, een praktijkverpleegkundige, een goed uitgebouwd netwerk voor geestelijke gezondheidszorg voor de patiënten en een sterke huisartsenkring die samenwerking bevordert. De evaluatie heeft ons ook geleerd dat een financiële incentive voor de individuele huisartsen geen bijdrage levert om een huisarts zich in een welbepaalde regio te laten vestigen.

Met de net vermelde initiatieven werken we aan een kader om de huisartsen, al dan niet in een groepspraktijk georganiseerd, beter en vlotter toegang te verschaffen om hun patiënten gerichter en efficiënter naar de juiste zorgaanbieder toe te leiden, waardoor de subsidiariteit wordt gestimuleerd. De huisartsenkringen zullen in de toekomst ook worden gestimuleerd om de omkadering van hun leden te optimaliseren. Zo blijft voor de individuele huisarts voldoende privétijd beschikbaar.

Mijn zus is ook huisarts. Ik zal de vergelijking met mijn vader niet maken, want ze is vandaag jarig. Ik wil het feestje niet bederven en ik zie ze ook graag. Het is evenwel zo dat de huisartsen minder uren werken dan vroeger en dat huisartsen om die reden niet een op een kunnen worden vervangen. De Vlaamse

Planningscommissie zal hier tijdens de ontwikkeling van toekomstscenario's rekening mee moeten houden.

Een blik op de toekomst leert ons dat enkel een doorgedreven samenwerking, een verdere digitalisering, het betrekken van lokale actoren in het aantrekken van huisartsen en de begeleiding van startende huisartsen ervoor kunnen zorgen dat huisartsen binnen hetzelfde tijdsbestek meer patiënten beter kunnen verzorgen. In de ons omliggende landen zijn er tal van voorbeelden waar de praktijkpopulatie van de gemiddelde huisarts, zonder de kwaliteit van de zorg of de specifieke context van de geborgen huisartsensetting te moeten opgeven, twee- tot driemaal zo hoog ligt als in de Vlaamse praktijken.

Met het toekomstige Impulsfonds wil ik op elk van deze aspecten inzetten. We willen de samenwerkingsverbanden stimuleren, op de subsidiariteit inzetten en de lokale actoren in de zorgraden bij de uitbouw van een stevig eerstelijnsnetwerk betrekken. Om dit te realiseren, zal de hulp van de huisartsenkringen en de beroepsorganisatie belangrijk zijn om de individuele praktijkvoerende huisarts in het verhaal op te nemen.

Ik wil even de link met een vorig punt maken. De vraag hoe we het Dementieplan 2021-2025 moeten organiseren is aan bod gekomen. De rol van de huisarts is daarin natuurlijk belangrijk. Het is belangrijk die expertise in de huisartsenpraktijken binnen te brengen, maar dat kunnen we enkel indien we op een toekomstgerichte wijze naar de daarnet omschreven huisartsenpraktijk van de toekomst kijken.

Elke stap, hoe klein ook, die tot een beter evenwicht in het leven van onze huisartsen kan bijdragen, is waardevol en zal, mits het tot mijn bevoegdheden behoort, door mij worden ondersteund. Veel administratieve beslommeringen worden vanuit een federale regelgeving opgelegd of gestimuleerd en daar kan ik vooralsnog niets aan veranderen.

Wat het eendagsattest betreft, is het vooral de werkgever die het initiatief moet nemen. Ik heb begrepen dat de federale overheid vandaag een beslissing heeft genomen. Ik kan alvast mededelen dat de Vlaamse overheid het goede voorbeeld geeft en het eendagsattest afschaft.

De voorzitter: Mevrouw Sleurs heeft het woord.

Elke Sleurs (N-VA): Minister, het is een belangrijke problematiek en ik hoop dat u de verdere maanden verder kunt werken aan uw initiatieven. De huisartsen hebben een cruciale plaats in de geneeskundige eerstelijnszorg die we in Vlaanderen ontwikkelen. We moeten dit zo snel mogelijk weer goed en met een waardige toekomstvisie georganiseerd krijgen, zodat we, net zoals voor het Dementieplan 2021-2025, de nodige stappen kunnen zetten.

Minister, ik hoop echt dat uw timing strikt zal zijn en dat u daar de komende maanden verder werk van zult maken.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik denk dat we fundamenteel op dezelfde lijn zitten. Hoe belangrijk de rol van de huisarts is, is nooit volledig beklemtoond. Dat is het afgelopen jaar, tijdens de vaccinatie-strategie, nog meer gebleken. Naast uw inzet en de inzet van iedereen die erbij betrokken is, is de geloofwaardigheid van onze huisartsen bij hun patiënten een van de verklaringen waarom Vlaanderen het zo goed doet. Hun impact om mensen ervan te overtuigen zich te laten vaccineren, is van enorm belang. Als we de agenda van deze commissievergadering overlopen, zien we dat de huisartsen in

verband met heel wat thema's keer op keer een belangrijke rol spelen. Het zou natuurlijk dramatisch zijn de rol van die huisartsen de komende tien jaar noodgedwongen te zien teloorgaan.

Voorzitter, ik kijk ook naar u. Om die reden zouden we tijdens een regeling van de werkzaamheden eens naar die thema's moeten kijken. Ik heb op dit ogenblik geen concreet voorstel. Ik wil de komende weken gerust een aanzet geven om na te gaan hoe we daar als commissie verder mee aan de slag kunnen gaan. Uiteraard komen veel zaken samen. Een gedeelte, bijvoorbeeld de administratieve lasten, is een federale verantwoordelijkheid. Het lijkt me geen slechte zaak eens te bundelen wat allemaal moet gebeuren en dit dan op te volgen ten opzichte van de verschillende beleidsniveaus en de verschillende betrokken beleidsdomeinen. Als het om de geestelijke gezondheid gaat, speelt de huisarts ook een belangrijke rol. Ik denk dat het Vlaams Parlement het overzicht soms wat dreigt te verliezen. Ik zal de komende weken een initiatief nemen om dit, uiteraard met een haalbare timing ten opzichte van de rest van de planning, op de agenda van deze commissie te plaatsen.

De voorzitter: Mevrouw De Rudder heeft het woord.

Maaïke De Rudder (CD&V): We weten allemaal dat de huisartsen voor de burgers het eerste aanspreekpunt zijn. Nu wordt ervaren dat de druk hoog wordt, waardoor de huisartsen merken dat ze niet altijd voldoende tijd hebben om hun werk en de relatie tussen arts en patiënt ernstig uit te voeren. Ze moeten zich vaak bezighouden met het invullen van papieren, waardoor de echte eerste behoefte, bezig zijn met de patiënt, vaak op de tweede plaats komt.

Minister, het is een goede zaak dat de Vlaamse Planningscommissie vraag en aanbod in kaart zal brengen. Het is belangrijk om na te gaan op welke wijze we ervoor kunnen zorgen dat er meer huisartsen kunnen zijn en hoe we die uitdagingen en taken kunnen inplannen. U hebt naar het Dementieplan 2021-2025 verwezen. De taken, de verantwoordelijkheden en de uitdagingen worden voor de huisarts almaar groter. De burgers verwachten ook meer van hun huisarts. De vraag is inderdaad hoe we de huisartsenpraktijk van de toekomst zien. De komende maanden moeten we over die belangrijke vraag nadenken.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Ik zie bij huisartsen en zeker bij jonge huisartsen een heel nieuwe dynamiek. Soms worden ze door de omstandigheden gedwongen. We hebben het al over het aanbod aan huisartsen gehad. Soms kijken ze ook op een zeer holistische manier naar wat de patiënt nodig heeft. Soms is dat medische zorg, maar er wordt ook samenwerking gezocht met een verpleegkundige, een diëtist of anderen die het welzijnselement in de praktijk integreren. Het is een goede zaak dat het belang hiervan stijgt.

Vanuit die visie moeten we vertrekken. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de patiënt de beste zorgen kan krijgen? De huisarts speelt absoluut een cruciale rol. Indien ik dat niet zou zeggen, mag ik op familiefestjes niet meer binnen. Los daarvan, hebben we ook een bredere kijk nodig. Het kan een diëtist, een logopedist of een kinesist zijn, maar de vraag is wat de strikt medische zorgen en wat de andere zorgen en noden van een patiënt zijn. Vanuit die invalshoek moeten we naar de bestaande samenwerkingsverbanden kijken.

De rol van de eerstelijnszones en van de actoren in het werkveld is de rode draad doorheen heel de commissievergadering. We moeten nagaan hoe we er in een beter samenspel dan in het verleden voor kunnen zorgen dat we onze ambitie, de beste zorg voor elke patiënt, effectief kunnen realiseren.

De voorzitter: Mevrouw Sleurs heeft het woord.

Elke Sleurs (N-VA): Minister, ik denk dat het belang van de huisarts als een paal boven water staat. Dit blijkt ook uit uw antwoord en uit de opmerkingen van de andere sprekers. Het is aan ons om daar, samen met u, verder werk van te maken. We moeten het belang van de huisartsen verder uitbouwen en zo snel mogelijk een goede oplossing voor de toekomst van onze Vlaamse geneeskunde vinden.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): De eerstelijnszorg is een volledig Vlaamse bevoegdheid en de huisarts speelt hierin een cruciale rol. Het landschap is volop in verandering. Dit is een belangrijke vraag voor deze commissie en we kijken met veel interesse uit naar het werk van de Vlaamse Planningscommissie, dat hopelijk niet te lang op zich zal laten wachten. Misschien zal dat een goed moment zijn om hier in een gedachtewisseling verder over te spreken of om door middel van een voorstel van resolutie vooruit te blikken op de toekomst.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.